

**Харківський національний медичний університет
Кафедра латинської мови та медичної
термінології**

**«Ars studendi terminologiae medicinali:
лінгвокультурологічний та лінгводидактичний
аспекти вивчення латинської мови та медичної
термінології»**

Матеріали
VI Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції
(23 квітня 2025 року)

Харків-2025

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 8 від 24 квітня 2025 р.

ОРГКОМІТЕТ:

М'ясоєдов В. В. – ректор ХНМУ, доктор мед. н., професор, **голова оргкомітету**; *Мирошниченко М. С.* – в.о. проректора з наукової роботи ХНМУ, доктор мед. н., професор; *Маракушин Д. І.* – директор ННІ з підготовки іноземних громадян ХНМУ, доктор мед. н., професор; *Дерев'янченко Н. В.* – завідувач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; *Колісник І. Л.* – завідувач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії ХНМУ, доктор мед. н., професор; *Беляєва О. М.* – завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ, канд. пед. н., доцент, *Литовська О. В.* – в.о. зав. кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н., доцент; *Колісник М. І.* – ст. викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ; *Лелюк О. О.* – ст. викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ, канд. філол. н.; *Савіна В. В.* – викладач кафедри латинської мови та медичної термінології ХНМУ.

Редакційна колегія: канд. філол. наук О.В. Литовська, Колісник М.І.

Ars sudendi terminologiae medicinali: лінгвокультурологічний та лінгводидактичний аспекти вивчення латинської мови та медичної термінології : Матеріали VI Всеукр. студентськ. наук.-практ. онлайн-конф., м. Харків, 23 квітня 2025 р. / ред. кол.: Литовська О.В., Колісник М.І. Харків: ХНМУ, 2025. 102 с.

УДК 378.016:81.124'276.6:61(063)

Програма конференції

ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

14.00–14.20

Вітальне слово ректора Харківського національного медичного університету професора *М'ясоєдова Валерія Васильовича*.

Вітальне слово від членів оргкомітету та гостей конференції.

СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ

14.20–16.30

Секція 1. Своєрідність формування словникового фонду медичної термінології

Модератори секції: *Литовська Олександра Веніамінівна*, канд. філол. н., доцент, в.о. завідувача кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Беляєва Олена Миколаївна, канд. пед. н., доцент, завідувач кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією Полтавського державного медичного університету;

Колісник Ігор Леонідович, доктор мед. н., професор, завідувач кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії Харківського національного медичного університету.

Голишева Катерина Гаріївна
(Полтавський державний
медичний університет)

Структурно-семантична характеристика ад'єктивних компонентів латинських анатомічних термінів із грецьким компонентом (на матеріалі складних прикметників, що конкретизують анатомічні утвори і об'єкти щелепно-лицевої і шийної ділянок).

Дугар Даніель Олексійович
(Харківський національний
медичний університет)

Етимологія медичних термінів, що застосовуються у генетиці.

Єгорова Анастасія Денисівна
(Харківський національний
медичний університет)

Зуб як частина тіла та символ: аналіз латинських термінів та їх інтерпретація.

- Копитіна Ольга Анатоліївна*
(Харківська державна академія фізичної культури)
- Метеж Єлизавета Олегівна, Шевченко Вікторія Олександрівна*
(Харківський національний медичний університет)
- Молодецька Дар'я Геннадіївна*
(Харківський національний медичний університет)
- Писаренко Анастасія Олексіївна*
(Полтавський державний медичний університет)
- Рзаєва Нурай Асаф кизи*
(Харківський національний медичний університет)
- Рогожина Олександра Олександрівна, Степановська Вероніка Віталіївна*
(Державний заклад «Луганський державний медичний університет», м. Рівне)
- Стругань Тетяна Олексіївна*
(Одеський національний медичний університет)
- Стьопкіна Крістіна Станіславівна*
(Одеський національний медичний університет)
- Словники як основні інструменти в процесі самопідготовки заняттєвого терапевта.
- Роль латинської мови в повсякденній діяльності студентів-медиків.
- Ентомологічні та флористичні патерни у діагностиці нейро- та вроджених розладів: патоморфологічні та візуальні аспекти.
- Sources and Functions of Code Glosses in Dental Informed Consent Forms.
- Епонімічні терміни на позначення структур ока.
- Номінативний потенціал антропонімів у терміносистемі «Фізична та реабілітаційна медицина».
- Мовна взаємодія у медичній термінології.
- Медична термінологія в умовах війни в Україні.

Сургай Анастасія Максимівна
(Харківський національний
медичний університет)

Латинська термінологія в акушерстві та гінекології: походження, адаптація та сучасні тенденції.

*Шейніна Дарина Михайлівна,
Юсіфов Мухаммадалі
Рамізович*
(Харківський національний
медичний університет)

Назви наркотичних речовин: походження та структурні особливості.

Секція 2. Семантико-етимологічні аспекти вивчення медичної лексики

Модератори секції: *Лелюк Олена Олександрівна*, канд. філол. н., старший викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Карпець Любов Анатоліївна, доктор філос. наук, професор, завідувач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури;

Карлова Тетяна Євгенівна, канд. філол. н., доцент, завідувач кафедри мовної підготовки та соціально-гуманітарних наук Державного закладу «Луганський державний медичний університет».

*Бондарук Данило
Володимирович*
(Харківський національний
медичний університет)

Аналіз термінів, що вживаються в ендокринології.

*Бриксін Владислав
Олександрович,
Гладка Наталя Іванівна*
(Кременчуцький медичний
фаховий коледж імені
В. І. Литвиненка)

Етимологія назв біологічно-активних речовин.

*Горулько Ярослав
Олексійович*

Аналіз медичних термінів із терміноелементом «-tomia».

(Харківський національний
медичний університет)

Корнєв Іоанн Володимирович
(Кременчуцький медичний
фаховий коледж імені
В. І. Литвиненка)

Медична термінологія в кардіології.

*Краснікова Анастасія
Максимівна*
(Харківський національний
медичний університет)

Специфіка використання терміноелемента «-
ота»
у клінічних термінах.

Куліков Даніїл Русланович
(Кременчуцький медичний
фаховий коледж імені
В. І. Литвиненка)

Особливості використання префіксів а- (an-)
та de- (des).

Попова Дар'я Олександрівна
(Кременчуцький медичний
фаховий коледж імені В. І.
Литвиненка)

Термінологічна компетентність в
ендокринології.

*Руденко Ждана-Міранда
Гурамівна,
Цьоменко Елана Віталіївна*
(Харківський національний
медичний університет)
*Санькова Аліса
Володимирівна*
(Харківський національний
медичний університет)

Етимологічний аналіз назв токсинів, які
походять від зміїної отрути.

Метали в медицині: від морфологічних назв
до біомедичних застосувань.

*Соболь Анна Олександрівна,
Буякова Анастасія Юріївна,
Левічева Анна Володимирівна*
(Харківський національний
медичний університет)

Етимологія назв отруйних рослин.

*Тертична Людмила
Олександрівна*
(Харківська державна
академія фізичної культури)

Семантичні особливості звукоподібних префіксів греко-латинського походження.

Штих Марія Владиславівна
(Харківський національний
медичний університет)

Латинська хімічна номенклатура у ДФУ 2,0.

Секція 3. Становлення медичної термінології від античності до сьогодення

Модератори секції: *Савіна Вікторія Вікторівна*, викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Гіндіна Марина Семенівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії Кременчуцького медичного фахового коледжу імені В.І. Литвиненка;

Лютенко Михайло Анатолійович, асистент кафедри анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії Харківського національного медичного університету.

*Галича Марія Сергіївна,
Гладуш Маргарита Арменівна*
(Харківський національний
медичний університет)

Предмет поклоніння або деякі особливості будови черепа

Горобець Валерія Ігорівна
(Харківський національний
медичний університет)

Латинський компонент у гербах і гаслах українських ЗВО.

*Дем'яненко Ангеліна Данилівна,
Іванова Павліна Олександрівна*
(Кременчуцький медичний
фаховий коледж імені
В. І. Литвиненка)

Вивчення латинської мови за допомогою штучного інтелекту.

Іонашку Еммануїл Русланович
(Харківський національний
медичний університет)

Румунська мова як нащадок латини: еволюція, збереження та трансформація лексики.

- Жиденко Богдан Валерійович,
Гоц Катерина Андріївна*
(Харківський національний
медичний університет)
- Лещенко Дар'я Сергіївна*
(Харківський національний
медичний університет)
- Метьолкіна Станіслава
Сергіївна*
(Харківський національний
медичний університет)
- Носенко Тетяна Олександрівна*
(Кременчуцький медичний
фаховий коледж імені
В. І. Литвиненка)
- Радловська Юлія Віталіївна*
(Харківський національний
медичний університет)
- Ушканенко Марія Федорівна*
(Одеський національний
медичний університет)
- Чопорова Єлизавета Євгеніївна*
(Дніпровський державний
медичний університет)
- Щербакова Софія Олексіївна*
(Харківський національний
медичний університет)
- Шкробот Ярина Юріївна*
(Тернопільський національний
медичний університет ім.
І.Я. Горбачевського)
- Зооморфні та антропоморфні метафори
в назвах лікарських рослин.
- Латинська мова як професійний інструмент
у мультикультурному медичному
середовищі.
- Використання латинських виразів у
сучасній популярній музиці.
- Уживання латинсько-грецьких дублетів
іменників чоловічого роду другої відміни.
- Veritates aeternae.
- Особливості вживання медичних термінів
у багатомовному професійному
середовищі.
- Мовна спадщина Риму: вплив латини на
італійську мову.
- Латинська мова у світі парфумерії.
- Розвиток і становлення медичної
термінології від античності до сьогодення.

Секція 4. Динаміка та тенденції у формуванні сучасних професійних терміносистем

Модератори секції: *Колісник Марина Ігорівна*, старший викладач кафедри латинської мови та медичної термінології Харківського національного медичного університету;

Коцюба Роман Богданович, канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського;

Афанасенко Юлія Олексіївна (Харківська державна академія фізичної культури) Види скорочень в медичній термінології: способи перекладу.

Бегаль Ірина Борисівна (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського) Формування медичної термінології у різні історичні періоди.

Бєгунова Марія Сергіївна, Фролова Анастасія Олегівна (Харківський національний медичний університет) Термінологічний аналіз назв алкалоїдів.

Вавренюк Вікторія Андріївна (Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського) Тенденції розвитку сучасної фармацевтичної термінології.

Власюк Анастасія Ігорівна (Харківський національний медичний університет) Значення терміноелемента «-lysis».

Гостєва Діана Володимирівна (Харківський національний медичний університет) Етимологія гімнастичних термінів.

*Ляшко Альона Вікторівна,
Руденко Ждана-Міранда
Гурамівна*

(Харківський національний
медичний університет)

Порівняльний аналіз ботанічних та
народних назв рослин.

Нефедова Аліна Рагіфівна
(Харківський національний
медичний університет)

Своєрідність формування тривіальних назв
лікарських засобів, що використовуються
в анестезіології.

Образцов Артем Ігорович
(Дніпровський державний
медичний університет)

Латина у виноградарстві та виноробстві.

Рева Олександра Валеріївна
(Харківська державна академія
фізичної культури)

Порівняльний аналіз способів творення
загальномедичних термінів та термінів
фізичної терапії.

Сизоненко Марія Миколаївна
(Військовий інститут
телекомунікацій та
інформатизації імені Героїв
Крут)

The Role of Latin in the Armed Forces of
Ukraine: Equipment and Weaponry.

Сьомак Ярослав Сергійович
(Тернопільський національний
медичний університет ім.
І.Я. Горбачевського)

Вплив античності на сучасний світогляд:
лінгвокультурологічний аспект.

Бегунова М.С
Фролова А.О.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАЗВ АЛКАЛОЇДІВ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст.викл. Колісник М. І.

Вступ. Алкалоїди – це природні азотовмісні сполуки, що мають яскраво виражену фізіологічну дію. Вивчення латинських назв алкалоїдів дозволяє краще зрозуміти логіку терміноутворення у фармацевтичній і медичній номенклатурі, а також історичні й природничі основи цих назв [1].

Ціль: Проаналізувати латинські назви деяких алкалоїдів та класифікувати їх за джерелом терміноутворення.

Матеріали та методи. Методом термінологічного аналізу “Фармацевтичної енциклопедії”[1] було досліджено етимологію та латинське написання назв алкалоїдів, зокрема: стрихнін (*Strychninum*), атропін (*Atropinum*), морфін (*Morphinum*), кофеїн (*Coffeinum*), теофілін (*Theophyllum*), еротамін (*Ergotaminum*), хімін (*Chininium*), нікотин (*Nicotinum*), кокаїн (*Cocainum*), кодеїн (*Codeinum*), пельетерин (*Pelletierinum*), хінін (*Chininum*), гіосциамін (*Hyoscyaminum*), фізостигмін (*Physostigminum*), теобромін (*Theobrominum*), колхіцин (*Colchicinum*), ареколін (*Arecolinum*), піперин (*Piperinum*), коніїн (*Coniinum*), аконітин (*Aconitinum*).

Результати та обговорення: Назви алкалоїдів класифіковано за наступними критеріями:

1. За родовою назвою рослини (лат. *genus*):

Atropinum – від *Atropa belladonna* (беладонна), отруйна рослина родини Solanaceae. *Chininium* – від *Cinchona officinalis*, хінне дерево, кора якого містить хінін. *Strychninum* – від *Strychnos nux-vomica*, джерело сильної нейротоксичної речовини. *Hyoscyaminum* – від *Hyoscyamus niger* (блекота чорна), рослина з психотропними властивостями. *Physostigminum* – від *Physostigma venenosum*, тропічна рослина, відома як калібарійський біб.

Theobrominum – від *Theobroma cacao* (какао), дослівно «їжа богів».

2. За назвою рослинної сировини:

Ergotaminum – від «ріжки» (лат. *Secale cornutum*), грибкового паразита на житі. *Coffeinum* – від кавових зерен (*Coffea arabica*), вживаного як стимулятор. *Theophyllum* – від листя чаю (*Thea sinensis*), попередник кофеїну. *Colchicinum* – від бульб *Colchicum autumnale* (пізньоцвіт осінній), токсична рослина. *Arecolinum* – від насіння пальми *Areca catechu*, використовується як жувальна добавка в Південній Азії.

3. За видовою назвою рослини (лат. *species*):

Cocainum – від *Erythroxylon coca*. *Codeinum* – від виду маку (*Papaver somniferum*). *Piperinum* – від *Piper nigrum*, чорний перець, у малих дозах використовується як стимулятор.

4. **Ім'я першовідкривача або міфологічного персонажа:**

Morphinum – на честь Морфея, бога сну. *Pelletierinum* – на честь Пелетєє, одного з перших дослідників алкалоїдів. *Eserinum* – від імені місцевості Есере, пов'язаної з відкриттям. *Coniinum* – походить від *Conium maculatum* (болиголов), однак часто пов'язується з історією Сократа (отруєний конієм) – культурно-історичне походження. *Aconitinum* – від *Aconitum* (аконіт), отруйна рослина, відома ще в міфології як "отрута Геркулеса" — культурна асоціація.

Висновки. Після аналізу 20 найпоширеніших назв алкалоїдів встановлено наступне розподілення за категоріями:

- 1-а категорія (родова назва рослини): 7 алкалоїдів
- 2-а категорія (рослинна сировина): 5 алкалоїдів
- 3-я категорія (видова назва): 3 алкалоїди
- 4-а категорія (імена/міфологія): 5 алкалоїдів

Список використаних джерел:

1. Фармацевтична енциклопедія. URL : <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/> (дата звернення 09.03.2025)
2. Etymonline dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення 13.03.2025)

Бондарук Д. В.

АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ЕНДОКРИНОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н. Лелюк О. О.

Медична наука характеризується безперервним розвитком, що безпосередньо відображається на еволюції латинської медичної термінології, яка є фундаментальною основою для клінічних дисциплін, включаючи ендокринологію.

Метою цього дослідження є здійснення систематизації та семантичного аналізу латинських та грецьких термінів, що використовуються у професійній діяльності лікарів-ендокринологів. Робота включає в себе дослідження корпусу термінів на позначення захворювань та патологічних станів ендокринної системи та термінів, що використовуються у діагностиці цих захворювань.

Нами було проаналізовано 290 термінів, які було обрано з Міжнародної класифікації хвороб (11-е видання) [3].

При розгляді термінів було проаналізовано як прості терміни латинського походження (абляція – лат. *ablatio* – видалення; пункція – лат. *punctio* – прокол; малігнізація – *malignisatio* – від лат. *malignus* – злоякісний – злоякісне переродження пухлини; резекція – лат. *resectio* – хірургічне

видалення), так і складні клінічні терміни [1: 4], що позначають захворювання ендокринної системи та методи їх діагностики та лікування (angiographia – грец. *-angi-* – судина + *-graphia-* – рентгенологічне дослідження, процес реєстрації сигналів; hemithyroidectomy – грец. *-hemi-* – половина + *-thyroid-* – щит, щитоподібна залоза + грец. *-ectomy* – видалення, вирізання; densitometria – лат. *densito-* – компактний, щільний + грец. *-metria* – вимірювання; lobectomy glandulae thyroideae – *-lob-* з лат. *lobus* – частка + грец. *-ectomy* – грец. видалення + лат. *glandula thyroidea* – щитоподібна залоза; lymphodissectio – грец. *lymph-* джерельна вода + лат. *dissectio* – вирізання).

Серед досліджених термінів (термінологічних одиниць) виокремлюються численна кількість термінів із кінцевим терміноелементом *-osis*, що вказує на захворювання незапального характеру (напр., hypothyreosis – грец. *hypo-* – нижче норми + грец. *-thyr-* – продовгуватий щит + грец. *-eides* – подібний; hyperparathyreosis – грец. *hyper-* – вище норми + грец. *-para-* – біля чи навколо органа, грец. *-thyr-* – щитоподібна залоза; osteoporosis – грец. *-oste-* – кістка + грец. *poros* – пора); *-oma*, що вказує на пухлину (insulinoma – *-insulin-* від лат. *insulinum* – інсулін; adenoma – грец. *aden-* – залоза; adenocarcinoma – грец. *aden-* – залоза + грец. *carcin-* – рак); *-ismus*, що позначає патологічний стан, порушення функції (напр., hypercorticismus. – грец. *hyper-* – підвищення + *-cort-* від лат. *cortex* – кора; hyperaldosteronismus – грец. *hypo-* – підвищення + *aldosteron-* від лат. *aldosteronum* – альдостерон).

Відзначимо, що на відміну від клінічної термінології інших галузей, де терміни із закінченням *-itis*, що свідчить про наявність запального процесу, зустрічаються доволі часто, серед ендокринологічних термінів зустрічається лише одне слово з названим терміноелементом, це – *thyroiditis*.

До другої групи проаналізованих термінів відносяться термін-словосполучення на позначення як патологічних станів (напр., carcinoma glandulae thyroideae – карцинома щитоподібної залози, coma hypothyroideum – гіпотиреоїдна кома), так і ті, що використовуються у діагностиці захворювань ендокринної системи (напр., analysis haematologica – лат. гематологічний аналіз; therapia suppressiva – супресивна терапія).

Висновок: Під час написання цієї наукової роботи був використаний контент-аналіз (за допомогою певної літератури були знайдені латино-грецькі терміноелементи) та семантичний аналіз (було проведено визначення та пояснення слів, що позначають основні хвороби ендокринної системи та їх діагностику), було проаналізовано 290 термінів що позначають захворювання, патологічні стани та лікування, діагностику ендокринної системи. Грецьке походження терміноелементів, що входять до складу ендокринологічних термінів, переважає над латинським.

Список використаних джерел:

1. Латинська мова та медична термінологія. Частина II. Клінічна та фармацевтична термінологія (для студентів медичних факультетів) : метод. матеріали до практ. занять для студентів / упор. Н. В. Дерев'янченко Н. В., Литовська О. В. Харків : ХНМУ, 2018. 97 с.

2. Посібник з латинської мови та медичної термінології для студентів медичного та стоматологічного факультетів. Розділ “Клінічна термінологія”: навч. посіб. / С.І. Тихолаз, М.Т. Денека, О.Ф. Гайдаєнко, Г.Т. Михайлюк; за ред. к. пед. н., доц. Л.В. Дудікової. Вінниця : ВНМУ, 2017. 172 с.

3. International Classification of Diseases, 11th edition: веб-сайт. URL: <https://www.who.int/classifications/classification-of-diseases> (дата звернення: 01.04.2025).

4. Online Etymology Dictionary: веб-сайт. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 01.04.2025).

Вавренюк В. І

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я.
Горбачевського

Науковий керівник: канд. пед. н., доц. Коцюба Р. Б.

Актуальність. Тенденції розвитку сучасної фармацевтичної термінології є надзвичайно актуальними у зв'язку з постійним прогресом фармацевтичних технологій, глобалізацією науки та необхідністю міжнародної стандартизації. З розвитком нових лікарських форм, технологій, а також з появою нових медичних підходів і досліджень, фармацевтична термінологія повинна адаптуватися, щоб забезпечити точність і ефективність у комунікації серед фахівців з різних країн та наукових сфер. Латинська термінологія, що використовується для класифікації лікарських засобів і їхніх властивостей, продовжує залишатися основою для професійного спілкування та наукових досліджень.

Мета. Дослідити тенденції розвитку сучасної фармацевтичної термінології.

Матеріали та методи. Методи дослідження сучасної фармацевтичної термінології включають аналіз літератури, що охоплює історичний розвиток термінів, а також вивчення сучасних джерел, таких як фармакопеї, спеціалізовані словники та міжнародні номенклатури. У роботі використано методи лексикографічного аналізу для вивчення змін у вживанні термінів та появи синонімів, а також методи порівняння для

визначення впливу латинської мови на сучасні терміни фармацевтичної науки.

Результати. Фармацевтична термінологія є результатом тривалого розвитку науки, що постійно оновлюється та вдосконалюється. Термін – це результат фахових знань, який у дефініції коротко і точно розкриває його зміст. Саме тому точність термінології має величезне значення для науки й практики.

Сучасна латинська фармацевтична термінологія формувалася протягом століть, зокрема в межах європейської традиції фармації, й тому зберігає сталість і точність значень. Це забезпечує єдине розуміння термінів у міжнародному контексті. Завдяки прогресу фармацевтичних технологій і тісній співпраці з іноземними науковими установами з'являються нові лікарські форми, такі як каплетти (*capletae*), спансули (*spansulae*), лосьйони (*lotiones*), що вимагає постійного оновлення термінологічного апарату[2;5].

Латинська термінологія залишається основою міжнародних фармакопей і стандартів якості лікарських засобів, тому її точне знання є необхідним не лише для науковців, а й для практикуючих фармацевтів. Окрім наукового прогресу, на термінологію також впливають правові зміни та розвиток самої медичної й фармацевтичної діяльності.

З плином часу в мові з'являються синоніми, що свідчить про вплив лінгвістики та міжкультурної комунікації. Для того, щоб відстежити ці зміни, важливо користуватися спеціалізованими словниками, які фіксують появу нових термінів, синонімів та взаємозв'язок між локальними й міжнародними назвами [1;4].

Латинська номенклатура також лежить в основі класифікації лікарських засобів: *Analgetica*, *Antibiotica*, *Sedativa*, *Antipyretica* тощо, що сприяє уніфікації термінів у фармацевтичній практиці. Саме тому опанування латинської мови є необхідною складовою підготовки студентів фармацевтичних факультетів. Без цього неможливо ефективно оволодіти професійною мовою [5].

Важливо зазначити, що латинська мова є базою не лише для назв лікарських засобів, а й для наукових назв рослин, наприклад: *Nuregicum perforatum*, *Cinchona officinalis*, які входять до складу багатьох препаратів природного походження [3].

На мою думку, фармацевтична термінологія є не просто інструментом фахової комунікації, а й носієм професійної культури. Її розвиток відображає загальні тенденції науки: інтернаціоналізацію, технологічний прогрес та повагу до історичних традицій. Саме через знання латинської термінології ми зберігаємо зв'язок поколінь у фармації, забезпечуємо якість лікарських засобів і точність у медичній практиці. Тому вивчення цієї мови — це не лише вимога часу, а й ознака справжнього фахівця.

Висновок. Розвиток сучасної фармацевтичної термінології є важливим для точності та ефективності в науці і практиці. З огляду на технологічний прогрес і глобалізацію науки, точне використання термінів і латинської мови є необхідним. Це сприяє стандартизації лікарських засобів і збереженню професійної спадщини. Як казав Цицерон: "Scientia potentia est", що в перекладі означає "Знання — це сила". Вивчення фармацевтичної термінології допомагає забезпечити точність у медичній практиці та ефективну комунікацію між фахівцями по всьому світу.

Список використаних джерел :

1. Андрієнко Л. В. Спеціалізовані словники як засіб дослідження термінології // Лексикографічний вісник. 2019. № 1. С. 59–63.
2. Бондаренко О. А. Фармацевтична термінологія: розвиток і сучасний стан // Фармацевтичний часопис. 2021. № 3. С. 45–48.
3. Ботаніка з основами фармакогнозії / За ред. О. С. Єгорова. — Київ: Медицина, 2020.
4. Кочерга С. М. Лінгвістичні аспекти синонімії в науковій термінології // Українська термінологія і сучасність. 2022. С. 127–130.
5. Сучасний тлумачний словник з латинської мови / за ред. І. І. Коваль. Київ : Освіта, 2017. 256 с.

Власюк А. І.

РІЗНИЦЯ ЗНАЧЕНЬ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТА «-LYSIS»

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст.викл. Колісник М. І.

Терміноелемент «-lysis» має грецьке походження від слова λύσις - розпушування, руйнування. За етимологічним словником слово lysis має значення - розчинення клітин, бактерій, тощо[1]. Зважаючи на те, що багатьом людям відоме лише одне значення пов'язане із терміноелементом «-lysis», ми бачимо необхідність висвітлити інші маловідомі терміни у яких використовується цей терміноелемент.

Всі значення можна розділити на 3 групи: До першої віднесемо ті які означають руйнування, наприклад hemolysis - руйнування еритроцитів, thrombolysis - руйнування тромбів, при чому на нашу думку потрібно все ж розділяти значення руйнувати та розщеплювати на частки. Слово «руйнувати» означає розвалювати що-небудь, ліквідувати, доводити до повного занепаду [2]. І таке значення підходить коли ми говоримо про другу групу, наприклад: bacteriolysis- руйнування бактерій, osteolysis- руйнування кісткової тканини, dactylolysis- руйнування пальців, fibrinolysis- руйнування фібрину, angiolysis-руйнування судин. Інше значення має слово «розщеплювати», воно означає розколювати, розділяти на частини або

розкладати шляхом хімічної реакції [2]. До цього значення можна віднести слова hydrolysis- розщеплення за допомогою води, lypolysis- розщеплення ліпідів на гліцерин та жирні кислоти, analysis- розкладання чогось складного на прості елементи, aminolysis- розщеплення хімічних зв'язків за допомогою амінів, amylolysis- розщеплення крохмалю до водорозчинних декстринів і цукрів, catalysis- розщеплення під дією каталізатора. До третьої групи віднесемо слова у яких цей терміноелемент означає «позбавлення» : paralysis- позбавлення руху, adhesiolysis- хірургічне позбавлення від спайок, також до цієї групи можна додати слово haemodialysis- позбавлення крові від домішок, elastolysis- хвороба пов'язана з позбавленням шкіри еластичних волокон.

Отже проаналізувавши всі ці дані можна прийти до висновку, що значення терміноелемента «-lysis» не обмежується лише значенням його як “руйнування” або “розщеплення” а є більш глибоким та використовується у різного роду словах які є дуже різними за значенням.

Список використаних джерел:

1. Etymonline. URL: <https://www.etymonline.com>
2. Тлумачний словник. URL: <https://slovnyk.ua/index.php>

Hladush M. A.
Halycha M. S.

OBJECT OF WORSHIP OR SOME PECULIARITIES OF SKULL STRUCTURE

Kharkiv National Medical University

Scientific Supervisor: Ph.D., Associate Professor Sukhonosov Roman

«Invia est in medicina via sine lingua Latina»

Relevance: In recent decades, the approach to teaching anatomy has undergone significant changes. Students no longer spend time in dissection rooms searching for specific anatomical structures. Today, they require only the most essential foundational knowledge of anatomy, with a clear clinical focus. However, the material offered for study should be both interesting and useful, helping students to consciously assimilate and understand the medical terminology of Latin-Greek origin, which they will encounter and use in their professional practice.

The Aim of the Study: To examine the connection between the structure of certain human skull components and the vast body of myths, legends, religious beliefs, customs, and worldviews.

Materials and Methods: *Theoretical:* review and analysis of scientific-methodological, journalistic, and historical literature.

Results and Conclusions: The word “skull” evokes a wide range of associations. As the container of the brain, it is never perceived merely as a collection of bones joined together. First, the skull is what remains of a once-living person. Second, the skull is a symbol – a symbol of intellect, human thought, something mysterious; many ideas arise when looking at it. The first images of skulls appeared on Hellenistic funerary monuments. Therefore, it is not surprising that in ancient depictions, saints in prayer are often shown closely observing a skull. This anatomical specimen serves as a reminder of the transience of life.

Burials dating back to the Mesolithic era have been discovered containing the skulls of people who died violent deaths. These skeletal remains are oriented with their facial parts facing west. Most likely, this was a manifestation of some kind of cult. It is known for certain that a similar cult existed in Jericho as early as the 8th millennium BC. In the 16th century, the troops of conquistador Hernán Cortés saw more than 136,000 skulls in one of the Aztec temples. To the Spanish invaders, they were merely exhibits, but to the indigenous peoples of that era, the skulls of their ancestors served as talismans for protection against danger. In ancient Mexico, skulls were used to pave squares and decorate walls. Tamerlane (Timur) used about 70,000 skulls to build a pyramid.

In Sweden, when drinking to someone’s health, they say “skol,” meaning “cup”, a direct reference to its use as a drinking vessel. A similar custom existed in Australia. According to legend, the Pechenegs made a cup from the skull of the slain Sviatoslav Igorevich. The Laurentian Chronicle records: “...и взяша главу его, и во лбе его съделаша чашю, оковавши лоб его, и пъяху из него”. The skull was sometimes figuratively referred to as the “acropolis of the human soul.” It is possible that the name Golgotha, perceived as a synonym for torment and suffering, comes from the Aramaic word “gulguta,” meaning skull. The place of execution is located in Jerusalem, beyond the old wall near the Ephraim Gate, where skulls of executed criminals were found. This place is often also referred to as Cranial, and cranium is the Latin word for skull.

Thus, in Latin, the skull is cranium; even earlier, it was sometimes called calva. Modern morphologists use a derivative of the latter – calvaria – explaining to their students that this is the “roof” of the skull. The roof is opposite to the “base.” The roof is smooth, but calvus literally means “bald,” “hairless,” indicating smoothness. The roof is almost spherical, which allows it to be equated with the crown of the human body – the skull – representing the heavens.

However, the base of the skull – the “basis” – is always anatomically complex. Ancient anatomists compared it to a boat, with the keel being the sphenoid bone, and the frontal and occipital bones as its front and rear parts. It is not about external similarity, but the fact that a boat is a means of transporting the deceased, a vehicle of movement. It is limited at the back by the occipital bone. We can only recall its ancient name – “bone of memory” – when we scratch

this spot, forgetting something. From the middle to the occiput, the fourth ventricle and medulla oblongata lie. In ancient times, these were considered the centers of memory and ability. (One might suggest that by scratching, we stimulate them).

Injuries to the temporal region were always considered very dangerous. The muscles here are not very massive, and the brain is quite close. Hippocrates already pointed this out, urging doctors to pay attention to this part of the skull during seizures, fevers, and drowsiness. However, more often the second: time inevitably affects the temples, covering them with silver. This is fixed in the Latin name for the temporal bone – os temporale. The so-called mastoid process on it (resembling the nipple of a cow's udder) is a frequent site for pus accumulation in ear diseases.

The skull of a newborn differs not only in having a smaller facial portion than an adult but also in the presence of fontanelles. These are remnants of membranous tissue surrounded by bone. It is thanks to the fontanelles that some shifting of the roofing bones during birth is possible. In the Middle Ages, doctors would apply hot iron to the area of the former frontal fontanelle during brain and eye diseases. After a scar formed, they would not stop, and for a long time, they would cause inflammation with irritating substances, thus allowing harmful substances to exit. Hence, the origin of the term “fontanelle.”

The skull bones are connected by sutures. The appearance of these sutures differs from that of fused bones. Sometimes these sutures might be completely absent. When Aristotle saw this, he reportedly exclaimed, “favma” (“very beautiful”).

As a symbol of contempt for death and a reminder of sins in which humanity is already mired or may soon be, the skull, shin bones, and entire skeletons were used not only by poets and artists but also by Freemasons in a somewhat theatrical initiation ceremony into their order. One of the “virtues” invented by the Freemasons was the love of death. Alcohol was burned inside the skull, illuminating the eerie ritual, while a message was inscribed above the skeleton: “You will be like this.” The theme of the unconventional use of this anatomical container can, of course, be further explored. Such are some variations of the inexhaustible theme of the “skull.”

Голишева К. Г.

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА
АД'ЕКТИВІВ ЛАТИНСЬКИХ АНАТОМІЧНИХ
ТЕРМІНІВ ІЗ ГРЕЦЬКИМ КОМПОНЕНТОМ
(НА МАТЕРІАЛІ СКЛАДНИХ ПРИКМЕТНИКІВ, ЩО
КОНКРЕТИЗУЮТЬ АНАТОМІЧНІ СТРУКТУРИ
ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ І ШИЙНОЇ ДІЛЯНОК)**

Полтавський державний медичний університет
Науковий керівник: канд. пед. н., доц. Беляєва О. М.

Для конкретизації назв м'язів, нервів, зв'язок, а також деяких інших анатомічних утворів і структур, які локалізуються в щелепно-лицевій і шийній ділянках, у сучасній анатомічній термінології існує група складних прикметників, утворених шляхом поєднання двох або кількох латинізованих грецьких основ (рідше – латинської і латинізованої грецької) [1]. Використання саме грецьких термінотворчих компонентів (ТК) цілком виправдане з огляду на те, що ці ТК дають змогу створювати ад'єктиви, які мають глибоке змістовне навантаження, вказуючи на візуальні, функціональні або топографічні характеристики анатомічних структур.

На першому етапі дослідження шляхом суцільної вибірки з друкованих та електронних джерел [2; 3; 4; 5; 6] нами було відібрано 24 складні прикметники з грецьким/грецькими ТК, що конкретизують анатомічні утвори і об'єкти щелепно-лицевої і шийної ділянок. На другому етапі було відібрано анатомічні терміни (АТ) з визначеними ад'єктивними компонентами (АК) – усього 67 АТ. На третьому етапі було здійснено структурно-семантичний аналіз АК АТ, що увійшли до вибірки.

Семантичний аналіз засвідчив, що максимальну продуктивність демонструє кінцевий ТК -glossus, a, um («[топографічно] пов'язаний з язиком» → glossa грецьк.), зафіксований в АК *ceratoglossus, a, um* рижково-язиковий; *chondroglossus, a, um* хрящо-язиковий; *genioglossus, a, um* підборідно-язиковий; *hyoglossus, a, um* під'язиково-язиковий; *palatoglossus, a, um* піднебінно-язиковий; *styloglossus, a, um* шило-язиковий; *thyreoglossus, a, um* щито-язиковий. Усього 7 прикметників, що становить 29,175% від загальної кількості проаналізованих АК.

Такий самий показник у відсотковому (29,175%) і кількісному (7) співвідношеннях продемонстрував ТК -hyoideus, a, um («пов'язаний із під'язиковою кісткою» → os hyoideum), зафіксований у прикметниках *geniohyoideus, a, um* підборідно-під'язиковий; *juguloomohyoideus, a, um* яремно-лопатково-під'язиковий; *mylohyoideus, a, um* щелепно-під'язиковий;

omohyoideus, a, um лопатково-під'язиковий; *sternohyoideus, a, um* груднинно-під'язиковий; *stylohyoideus, a, um* шило-під'язиковий.

ТК -pharyngeus, a, um («пов'язаний із глоткою» → pharynx_{грецьк.}) зафіксовано в трьох прикметниках, а саме: *glossopharyngeus, a, um* язико-глотковий, *palatopharyngeus, a, um* піднебінно-глотковий, *stylopharyngeus, a, um* шило-глотковий, що становить 12,500%.

ТК -epiglotticus, a, um («пов'язаний із надгортанником» → epiglottis) представлено у двох АК – *glossoepiglotticus, a, um* язико-надгортанний і *aryepiglotticus, a, um* черпакувато-надгортанний, що становить 8,320% від загальної вибірки. Аналогічний показник зафіксовано щодо ТК -arytenoideus, a, um («пов'язаний із черпакуватим хрящем» → cartilago arytenoidea, або подібний до черпака → arytaína_{грецьк.} черпак) – *cricoarytenoideus, a, um* персне-черпакуватий, *thyreoarytenoideus, a, um* щито-черпакуватий (8,320%).

ТК -mastoideus, a, um («пов'язаний із соскоподібним відростком» → processus mastoideus) – *sternocleidomastoideus, a, um* груднинно-ключично-соскоподібний; ТК -cricoideus, a, um («пов'язаний із персненоподібним хрящем» → cartilago cricoidea, або «подібний до кільця» → krikos_{грецьк.} кільце, перстень, обручка) – *ceratocricoideus, a, um* рого-персненоподібний і ТК -thyreoideus, a, um «пов'язаний зі щитоподібним хрящем» → cartilago thyreoidea, або «подібний до щита» → thyreos_{грецьк.} щит) – *cricothyreoideus, a, um* персне-щитоподібний становлять по 4,170% кожний від загальної вибірки. Загалом – 12,51%.

За структурою 22 АК (91,667%) утворені шляхом складання двох ТК, 2 АК (8,333%) утворені шляхом складання трьох ТК.

Найчастіше АК використовують для конкретизації м'язів (22), гілки/-ок (9), частин (6), зв'язок (5), суглобів (2), складок (3), нервових вузлів (2), нервів (2). Дуга, гребінь, протока, лінія, мембрана, вузол, ядро, ділянка, вена, борозна уточнюються за допомогою досліджуваних АК по одному разу.

Отже, проведений аналіз засвідчив, що складні прикметники з латинізованими грецькими (гібридними) компонентами достатньо поширені в анатомічній термінології. Вони слугують для конкретизації анатомічних утворів і об'єктів щелепно-лицевої та шийної ділянок і, незважаючи на достатньо складну мовну структуру, забезпечують точність, системність і чіткість, а також «упізнаваність» цих понять, оскільки мають значний когнітивний і класифікувальний потенціали.

Список використаних джерел:

1. Беляєва О., Сениця В., Смольська Л. та ін. Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium; за ред. О. М. Беляєвої. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : ВСВ «Медицина», 2020. 464 с.

2. Білаш С., Коптєв М., Проніна О., Беляєва О. та ін. Клінічна анатомія і оперативна хірургія голови та шиї. Одеса : Олді+, 2025. 280 с.

3. Міжнародна анатомічна номенклатура: Український стандарт: навч. посіб. / І. І. Бобрик, В. Г. Ковешніков. К. : Здоров'я, 2001. 327 с.

4. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) = International anatomical terminology / уклад.: В. Черкасов [та ін.]; за ред. проф. В. Черкасова. Вінниця : Нова Книга, 2010. 392 с.

5. Неттер Ф. Г. Атлас анатомії людини з латинською термінологією: переклад 7-го англ. видання; наук. ред. укр. вид Л. Р. Вацеба. К. : ВСВ «Медицина», 2023. 655 с.

6. FIPAT. Terminologia anatomica – International Anatomical Terminology, 2nd edn. Federative International Programme for Anatomical Terminology Halifax. 2019.

Горобець В. І.

ЛАТИНСЬКИЙ КОМПОНЕНТ У ГЕРБАХ І ГАСЛАХ УКРАЇНСЬКИХ ЗВО

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О. В.

Латинські девізи є невід'ємною частиною ідентичності багатьох університетів, відображаючи їхню місію, цінності та історичну спадщину. Вони слугують не лише символічним гаслом навчального закладу, а й виражають фундаментальні принципи академічної спільноти. В Україні, як і в багатьох інших країнах Європи, університети зберігають цю традицію.

У процесі дослідження було проаналізовано гасла та герби 30 національних університетів із консолідованого рейтингу ВНЗ України 2024 року. Із них 18 мають латинські гасла (60%), проте варто зазначити, що 5 з них мають латинський компонент тільки на гербі.

Університети, що мають гасла латинською: КНУ ім. Тараса Шевченка – «Utilitas, Honor et Gloria» («Користь, честь і слава»); ЛНУ ім. Івана Франка – «Patriae decori civibus educandis» («Освічені громадяни – окраса Батьківщини»); НУ «Львівська політехніка» – «Patriae decori civibus educandis» («Наукам і Мистецтвам»); ХНУ ім. В.Н. Каразіна – «Cognoscere, docere, erudire» («Пізнавати, навчати, просвітляти»); ЗУНУ – «Nos in gradu a fronte sumus!» («Ми на крок попереду!»); ДНУ ім. Олеся Гончара – «Docendo discimus» («Навчаючи навчаюсь»); ВНУ ім. Лесі Українки – «Scientia Vincens» («Наукою переможеш»); ДНУ ім. Василя Стуса – «Nomen est omen» («Ім'я зобов'язує!») також має напис на гербі «Alma mater 1937» («Мати-годувальниця 1937»); ХНУРЕ – «Cogita audaciter, genera ideas!»

(«Думай сміливо, креативно!»); НЛТУ – «Ad naturam vivere discimus» («Вчитися жити в гармонії з природою»); ТНУ ім. В.І.Вернадського – «Nosce te ipsum» («Пізнай самого себе»); НУХТ – «Fides, Traditus, Honor» («Віра, Традиції, Гордість»); НЮУ ім. Ярослава Мудрого – «Vivat Lex!» («Хай живе закон!»).

Латинські написи лише на гербі: ЧНУ ім. Юрія Федьковича – «Vivat academia» («Хай живе в академія»); УНУ – «Universitas» («Університет»); НУБІП – «Tradere, progredi, prospicere» («Передавати, прогресувати, передбачати»); НАУ – «MCMXXXIII» («1933»); ЧНУ ім. Богдана Хмельницького – «Nosce sapientiam» («Знай мудрість»).

Переважна більшість гасел є новотворами, проте також зустрічаються цитати або відомі афоризми. Напис на гербі ЧНУ імені Юрія Федьковича «Vivat academia» є частиною зі студентського гімну «Gaudeamus igitur»; гасло ТНУ імені В.І.Вернадського «Nosce te ipsum» – античний вислів, написаний на стіні давньогрецького храму Аполлона, а його авторство приписується Семи великим мудрецам.

Поширеними є крилаті вислови: НУ «Львівська політехніка» обрав девіз «Litteris et Artibus», який також можна зустріти на медалі державної нагороди королівства Швеція; «Docendo discimus» ДНУ ім. Олесея Гончара – було сформульовано Сенекою Молодшим в його листах до свого друга Луцилія Молодшого. Іншими прикладами є НЮУ ім. Ярослава Мудрого – «Vivat Lex!»; ДНУ ім. Василя Стуса – «Nomen est omen» та напис на гербі «Alma mater 1937».

Переважна кількість значень гасел пов'язана із освітою та наукою. Також спостерігаємо вислови, які відносяться до мистецтва, моральних чеснот, академічної установи, знань, лідерства та розвитку, філософії.

Щодо лексико-синтаксичних особливостей латинських елементів нами визначено, що більшість представлених реченнями (10 університетів); 4 – іменники; 3 – дієслова; 1 – числівником.

Нами було досліджено регіональну кореляцію і кореляцію за напрямками університетів. К містам із більшою кількістю університетів спостерігається вища частота використання латинських девізів. Наприклад, у Києві, де 8 університетів, половина з них має девіз латинською мовою. У Харкові (4), Львові (3) та Тернополі (3) майже всі навчальні заклади підтримують цю традицію. У містах з одним університетом із дослідженого переліку, ситуація неоднорідна: у Дніпрі, Луцьку, Донецьку, Ужгороді, Чернівцях та Черкасах ЗВО мають латинські девізи, тоді як у Вінниці, Івано-Франківську, Рівному, Хмельницькому, Запоріжжі та Одесі – не мають.

Щодо кореляції за напрямками університетів то найбільше латинських девізів використовують класичні університети – 73,3% з них мають девіз латинською мовою. Це пояснюється їхньою історичною роллю у формуванні освітньої традиції та тісним зв'язком із європейською

академічною культурою. Серед технічних університетів лише 40% використовують латинські девізи. Для аграрних та природничих університетів частка ще менша – лише 33,3%. Окремі спеціалізовані університети, такі як юридичний, авіаційний, радіоелектроніки та харчовий, мають латинські девізи, натомість економічний та будівництва й архітектури університети – ні.

Висновок. Дослідження 30 провідних національних університетів України виявило, що більшість (60%) використовують латинські гасла, демонструючи збереження академічної традиції. Ці гасла відображають цінності освіти, науки та моралі, а їхнє використання корелює з регіональним розташуванням та спеціалізацією університетів, особливо серед класичних навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Консолідований рейтинг вишів України 2024 року. Освіта.ua : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/rating/51741/> (дата звертання 19.03.2025).

2. Скорина Л. П., Скорина О. А. Латинсько-український, українсько-латинський словник : словник. Київ : Обереги, 2004. 448 с.

Горулько Я. О.

АНАЛІЗ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ ІЗ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТОМ -ТОМІА

Харківський національний медичний університет

Керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О.В.

Міжнародна медична термінологія ґрунтується на латинських та грецьких словах та терміноелементах. У сучасних англійських класифікаторах, зокрема ІСНІ [1], терміни зберігають давні компоненти.

Для позначення розрізів використовується терміноелемент (ТЕ) - *tomia* (англ. *tomu*) у поєднанні з основою, що вказує на орган. В основі цього ТЕ лежить грецьке дієслово *témnein* — "різати". Саме тому цей елемент використовують у медичній термінології для позначення хірургічного втручання, пов'язаного з розрізом або розтином органа [3,].

Метою нашої роботи був аналіз поєднання *-tomia* з грецькими та латинськими основами. Нами проаналізовано 39 термінів з міжнародного класифікатора медичних втручань (ІСНІ) [1], які було розподілено за походженням кореня. Були розглянуті функціональні особливості цих термінів.

Терміни, що поєднуються із грецькими коренями: *Arthrotomy* (*-arthr-* – суглоб); *Iridotomy* (*irid-* – райдужна оболонка); *Glossotomy* (*gloss-* – язик); *Pharyngotomy* (*pharyng-* – глотка); *Gastrotomy* (*gastr-* – шлунок); *Colotomy* (*col-* – ободова кишка); *Proctotomy* (*proct-* – пряма кишка); *Hepatotomy*

(hepat- – печінка); Pancreatotomy (pancreat- – підшлункова залоза); Mastotomy (mast- – молочна залоза); Tenotomy (ten- – сухожилля); Nephrotomy (nephr- – нирка); Pyelotomy (pyel- – ниркова миска); Cystotomy (cyst- – сечовий міхур); Urethrotomy (urethr- – сечовипускний канал); Salpingotomy (salping- – маткова труба); Hysterotomy (hyster- – матка); Laparotomy (lapar- – черевна порожнина); Myotomy (my- – м'яз); Thoracotomy (thorac- – грудна клітка); Osteotomy (oste- – кістка); Cardiotomy (cardi- – серце); Pericardiotomy (peri-, cardi- – перикард); Ethmoidotomy (ethmoid- – решітчаста кістка); Sphenoidotomy (sphenoid- – клиноподібна пазуха); Episiotomy (episi- – промежина).

Більшість із них позначають на розріз органа, зазначеного коренем, або будь-якої його частини. Однак терміни Ethmoidotomy, Sphenoidotomy означають розріз конкретних кісток; Episiotomy – розріз ділянки тіла; Pericardiotomy – оболонки органа. Всі терміни, крім Ethmoidotomy і Sphenoidotomy, утворилися від іменників.

Терміни з латинськими коренями також можуть вказувати на орган у цілому: Vaginotomy (*vagina* – піхва); Scalenotomy (*scalenus* – драбинчастий м'яз); Ureterotomy (*ureter* – сечовід); Vasotomy (*vas deferens* – сім'явивідна протока); Orbitotomy (*orbita* – очна ямка); Myringotomy (*myringa* – барабанна перетинка); Stapedotomy (*stapes* – стремінце); Craniotomy (*cranium* – череп); Pubiotomy (*pubis* – лобкова кістка).

Однак є терміни, які вимагають більш розгорнутого визначення. Capsulotomy (capsul- – лат. *capsula*) – розтин капсули, найчастіше використовують розріз в капсулі кришталика ока.

Septotomy (sept- – лат. *septum*) – розріз перегородки, якої саме вказується означенням (ventricular, nasal..) перегородок (ventricular septotomy, uterine septotomy).

Sinusotomy (sinus- – лат. *sinus*) – розріз у приносовій пазусі, найчастіше лобовій пазусі, рідше – гайморовій (верхньощелепній) пазуха, клиноподібній або решітчастій.

Cordotomy (cord- – лат. *chorda*) – хірургічна процедура перерізання провідних шляхів (струн) у спинному мозку.

Серед цих термінів є два, які мають повні синоніми з грец. коренем, myringotomy = tympanotomy, myringa (лат.) = tympanon (грец.); vaginotomy = colpotomy, vagina (лат.) = colpos (грец.).

Зазначимо, що більшість грецьких коренів, що використовуються у термінах з –ectomy, співпадають з латинськими основами (irid-, pharyng-, col-, pancreat-, urethr-, salping-, thorac-, hepat-, cardi-). Однак при наявності грецького еквівалента перевага надається йому (arthr-, nephr-, my-, ten-, hyster-, gloss-, cyst) [2, 4, 7]. У назвах, що утворені від латинських слів – ці слова не мають грецького варіанта, за винятком барабанної перетинки та піхви.

Висновки. У результаті аналізу ми встановили, що TE –tōmia поєднується як з грецькими, так і з латинськими коренями на позначення органів. Однак перевага надається грецьким (26) порівняно із латинськими (13).

Хоча чітких правил щодо вибору грецького або латинського кореня немає, можна відзначити кілька особливостей. Грецькі корені частіше використовуються для внутрішніх органів, тканин або структур, які були описані ще в стародавній медицині (наприклад, gastrotomy, nephrotomy, cardiotomy) [3, 4, 5].

Латинські корені вживаються переважно у термінах, які були описані, знайдені пізніше (capsulotomy, scalenotomy, cordotomy), або структури, для яких грецький еквівалент не використовується в медичній мові (stapedotomy, pubiotomy) [5, 6, 7].

Список використаних джерел:

1. International classification of health interventions.: веб-сайт. URL: <https://icd.who.int/dev11/lichi/en#/http%3A%2F%2Fid.who.int%2Ficd%2Fentity%2F1949710779> (дата звернення: 24.03.2025).

2. Wulff H. R. The language of medicine. National Center for Biotechnology Information : веб-сайт. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1079361/> (дата звернення: 27.03.2025).

3. History of medical terminology. OpenMD : веб-сайт. URL: <https://openmd.com/guide/history-of-medical-terminology> (дата звернення: 27.03.2025).

4. Merriam-Webster Dictionary. Merriam-Webster : веб-сайт. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 25.03.2025).

5. Etymology of terms. Online Etymology Dictionary : веб-сайт. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 25.03.2025).

6. Latin dictionary. Oxford Scholarly Editions Online : веб-сайт. URL: <https://www.oxfordscholarlyeditions.com/page/95> (дата звернення: 27.03.2025).

7. Latin meanings and Greek origins. Logeion : веб-сайт. URL: <https://logeion.uchicago.edu/lingua> (дата звернення: 25.03.2025).

Гостєва Д. В.

ЕТИМОЛОГІЯ ГІМНАСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лелюк О. О.

Витоки багатьох сучасних гімнастичних термінів сягають глибокої давнини. Їхні корені можна знайти в класичних мовах, передусім у латині та давньогрецькій. Ще за часів античної Греції фізичні вправи та спортивні

змагання супроводжувалися власною системою назв. Пізніше, коли медицина і науки про тіло почали стрімко розвиватися, латинська мова стала основою для опису різних видів рухів і позицій, що згодом закріпилося в анатомічній і гімнастичній термінології. Слово «гімнастика», до прикладу, бере початок із грецького *gymnazein*, що буквально означає «тренуватися» або «займатися вправами». У нашому дослідженні ми прагнемо з'ясувати, як саме формувалася ця термінологія, які елементи в ній є латинськими, а які — грецькими. Увагу приділимо як окремим словам, так і їхнім компонентам, розглянемо ключові терміни, що використовуються в гімнастиці сьогодні.

Метою роботи є аналіз етимології гімнастичних термінів, визначення їхнього походження і семантики. Особливий акцент зроблено на словах латинського походження, хоча також буде враховано грецькі елементи. Основними завданнями є: виявити корені та первісне значення термінів, що позначають фізичні вправи і рухи; порівняти співвідношення латинських і грецьких складників у гімнастичній лексиці; розкрити семантичну будову термінів, які описують вправи, положення тіла і фізіологічні процеси.

Латинські терміни в гімнастиці здебільшого служать для опису базових рухів і станів. Наприклад, слово **flexio** означає згинання в суглобі. Воно походить від латинського *flectere*, що буквально значить «згинати». У контексті гімнастики цей термін застосовується для опису таких вправ, як нахили або присідання. Інший приклад – **rotatio**, або обертання. Цей термін бере початок від латинського *rotare* – «крутити», і спочатку він використовувався для опису кругових рухів, схожих на обертання колеса. Сьогодні в гімнастиці ротація може означати як обертання тулуба, так і повороти голови або кінцівок; **abductio** (абдукція, відведення) – від лат. *ab* («від») + *ducere* («вести»). Означає рух кінцівки вбік від середньої лінії тіла, наприклад, відведення руки або ноги в сторони; **extensio** (екстензія, розгинання) – від лат. *extendere* «витягувати». Термін протилежний **flexio**; він описує випрямлення суглоба і збільшення кута між кістками; **circumductio** (циркумдукція, круговий рух) – від лат. *circum* («навколо») + *ducere*. Поєднання **flexio**, **extensio**, **abductio** й **adductio** дає можливість описати круговий рух кінцівки навколо суглоба; **pronatio** (пронація) – від лат. *pronare* «нахиляти вперед». В описі передпліччя означає повертання долоні вниз або назад; у стопі – підйом внутрішнього краю; **supinatio** (супінація) – від лат. *supinare* «лежати на спині». Термін протилежний пронації: поворот долоні вгору або підйом зовнішнього краю стопи; **dorsiflexio** (дорсифлексія, тильне згинання) – від лат. *dorsum* «спина» + *flexio*. Описує підняття тильної частини стопи в напрямку до гомілки; **plantarflexio** (плантарфлексія, підошовне згинання) – від лат. *planta* «підошва» + *flexio*. Протилежне **dorsiflexio**: опускання стопи вниз; **proprioceptio** (пропріоцепція, відчуття положення тіла) – від

лат. *proprius* «власний» + *capere* «схоплювати». Описує здатність відчувати положення і рух своїх кінцівок без зорового контролю; **kinesis** (кінез, рух) – від грец. *kinesis* «рух». Використовується в суміжних дисциплінах (кінезіологія), іноді зустрічається в термінах типу *kinesiotherapia* (кінезіотерапія); **isotonia** (ізотонія, однаковий тонус) – від грец. *isos* «рівний» + *tonos* «напруга». Описує рівномірний м'язовий тонус при зміні довжини м'язів; **synekinesis** (синкінезія, спільний рух) – грец. *syn-* «разом» + *kinesis*. Означає ненавмисне спільне скорочення груп м'язів при русі інших.

Значна частина термінів має латинське походження. Це пов'язано з тим, що анатомічні описи рухів і станів тіла історично закріпилися в латині. У той же час грецька мова додала важливі словотвірні елементи, особливо ті, що стосуються фізіологічних процесів чи опису складних рухів.

Отже, етимологічний аналіз гімнастичної термінології підтверджує, що вона базується на класичній латині із додаванням давньогрецьких терміноелементів. Латинські слова утворюють основу для опису базових рухів, таких як згинання, обертання, розгинання, тоді як грецькі компоненти вносять гнучкість і багатозначність, дозволяючи створювати нові терміни для складніших понять. Таким чином, сучасна гімнастична термінологія є результатом тісної взаємодії двох культур і мовних традицій, що склалися протягом століть.

Список використаних джерел:

1. Бубела О. Ю. Значення та функції гімнастичної термінології. Львів: ЛДУФК, 2006.
2. Салямін Ю. М., Терещенко І. А., Прокопюк С. П., Левчук Т. М. Гімнастична термінологія : навч. посіб. Київ : Олімп. літ., 2010. 144 с.
3. Черняков В.В., Желізний М.М., Литвин Т.С. Гімнастична термінологія (з елементами музичноритмічного виховання): навчальний посібник до I курсу «Гімнастика та методика її викладання» для студентів вищих навчальних закладів освіти фізичного виховання і спорту спеціальності 6.01017 – фізична культура і спорт. Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2016. 128 с.
4. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 06.04.2025).

Дугар Д. О.

ЕТИМОЛОГІЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ У ГЕНЕТИЦІ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. наук, Лелюк О. О.

Актуальність. Медична термінологія є основним інструментом професійного спілкування лікаря. Знання етимології термінів значно полегшує опанування спеціальної лексики та сприяє засвоєнню предмета, що вивчається. Зокрема це стосується галузі генетики, яка є відносно молодою наукою. Корпус термінів, що застосовуються в генетиці, має багатомовну етимологію, де джерелом термінотворення, окрім традиційних давньогрецької та латинської мов, є також і англійська.

Мета роботи: проаналізувати походження термінів, що використовуються у сучасній медичній генетиці, та визначити, яка мова є основним джерелом їх формування.

Основний зміст. У ході роботи було проаналізовано 258 термінів, що активно застосовуються в сучасній генетиці. Терміни було обрано з посібників «Основи загальної та медичної генетики» [1] та «Thompson & Thompson Genetics in Medicine» [2].

Усі терміни були об'єднані за спільністю етимології. Проведений аналіз показав, що основними джерелами терміноутворення є давньогрецька, латинська та англійська мови.

Дослідження виявило найбільш продуктивну для терміноутворення мову – давньогрецьку. Терміни давньогрецького (153 одиниці) складають 59,3% від загальної кількості досліджених генетичних термінів. Наприклад,

алель – грец. (*allelon*) – взаємний;

епістаз – грец. (*epi*) – над, (*stasis*) – зупинка;

гетерозигота – від грец. (*heteros*) – інший, (*zygotos*) – з'єднаний, тобто клітина з різними алелями;

паліндром – грец. (*palin*) – знову, назад, (*dromos*) – шлях, біг, рух, тобто буквально означає «рух у зворотному напрямку»;

дикаріон – грец. (*di-*) – два, (*karyon*) – ядро, тобто «той, що містить два ядра»;

профаг – грец. (*pro*) – перед, (*phagos*) – пожирач, «той, що споживає перед».

У ході дослідження відзначаємо активне вживання префіксального способу творення термінів зі спільним коренем, що також впливає на кількість термінів грецького походження, зокрема: еуплоїдія грец. (*eu-*) – правильний, (*ploides*) – складений, тобто «правильно складений»; поліплоїдія – грец. (*poly-*) – багато, (*ploides*) – складений, тобто

«множинність складу»; автоплоїдія – грец. (*autos*) – сам, (*ploides*) – складений, тобто «самостійно складений»; анеуплоїдія – грец. (*an-*) заперечення, відсутність, (*eu*) – правильний, (*ploides*) – складений, тобто «неправильно складений». Або анафаза – грец. (*ana*) – вгору, (*phasis*) – стадія, тобто «стадія підняття»; інтерфаза – лат. (*inter*) – між, грец. (*phasis*) – стадія, тобто «міжстадія»; метафаза – грец. (*meta*) – після, (*phasis*) – стадія, тобто «післястадія». Також аутосома – грец. (*autos*) – сам, (*soma*) – тіло, тобто «своє тіло»; епісома – грец. (*epi*) – над, (*soma*) – тіло, тобто «додаткове тіло».

Терміни латинського походження (84 одиниці) складають 32,6% від загальної кількості проаналізованих. Наприклад,

бівалент – лат. *bi-* – дво-, *valentia* – сила – *bivalentia*. Разом *bivalentia* буквально означає «подвійна сила» або «подвійна здатність»;

делеція – лат. *deletio* – знищення чого-небудь;

транспозон – лат. *trans* – через, *poso* – ставити – *transposon*, буквально «той, що переміщується».

Найменша частина з-поміж досліджених – терміни англійського походження. З проаналізованих це лише 21 термін, що складає 8,1%, зокрема:

аутбридинг – англ. (*out*) – зовнішнє, (*breeding*) – розведення. Термін буквально позначає «зовнішнє розведення»;

кросинговер – англ. (*cross*) – хрест, перехід, (*over*) – через, понад. Тобто позначає «перехід через» або «перехрещування»;

кеп – англ. *cap* – «ковпачок», це повністю запозичине англійське слово, що дослівно не передає генетичний зміст.

Висновки. Аналіз етимології термінів, що використовуються в сучасній медичній генетиці, засвідчив, що з-посеред загальної кількості проаналізованих термінів переважають терміни давньогрецького походження. Їхня відсоткова частка становить понад 59,3%, що вказує на значний внесок грецької мови у наукову генетичну термінологію. 32,6% досліджених термінів є термінами латинського походження, що пояснюється системністю і формальною точністю латинської мови, а також її невід’ємністю як складової медичної лексики. Найменша частина проаналізованих термінів (8,1%,) – це слова англійського походження, що свідчить про їхнє новітнє походження і сучасне використання англійської мови як наукової.

Ці результати відверто показують важливість вивчення латинської та грецької мов як основи для розуміння медичної генетичної термінології, а також важливість надалі у вивченні та використанні сучасної наукової мови – англійської.

Список використаних джерел:

1. Основи загальної та медичної генетики / Сіренко А. Г. Івано-Франківськ: Видавець Супрун В. П., 2023. 558 с.
2. Thompson & Thompson Genetics in Medicine / Nussbaum R. L., McInnes R. R., Willard H. F. 8th ed. Philadelphia: Elsevier, 2016. 560 p.
3. Online Etymology Dictionary: веб-сайт. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 1.04.2025).

Сгорова А. Д.

ЗУБ ЯК ЧАСТИНА ТІЛА ТА СИМВОЛ: АНАЛІЗ ЛАТИНСЬКИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: асистент Лютенко М. А.

Вступ. Зуб — одна з найменших, але найзмістовніших частин людського тіла. У медицині він асоціюється із фізичним здоров'ям, харчуванням та зовнішністю. У культурі — з агресією, мудрістю, втратою, болем, захистом і навіть магічними уявленнями. І латинська мова, яка здавна є мовою науки, філософії та анатомії, акумулювала в собі обидва ці виміри — точність і символізм. Аналіз латинських термінів, що стосуються зуба, дозволяє не лише глибше зануритися у клінічну термінологію, але й доторкнутися до багатозарової історії європейської культури, де тіло завжди було не просто фізичним об'єктом, а носієм сенсів.

Мета дослідження. Вивчити анатомічні терміни латинського походження, що описують зуби, їх будову та функції. Виявити, як латинські терміни несуть в собі культурну, історичну та міфологічну інформацію. Проаналізувати символіку зуба в народних традиціях, релігії, міфології та мистецтві. Простежити взаємозв'язок між медициною та гуманітарними науками через образ зуба.

Методи дослідження.

1. Філологічний аналіз латинських термінів у медичній термінології.
2. Культурно-символічний аналіз значень зуба у фольклорі, релігії, образотворчому мистецтві.
3. Порівняльно-лінгвістичний метод — вивчення відображення латинських коренів у романських мовах.
4. Інтерпретаційний аналіз — прочитання метафор та символів у історичних джерелах, текстах і традиціях.

Результати дослідження. Латинська анатомічна термінологія: точність і логіка. *Dens* — загальний термін «зуб». *Enamelum, dentinum, pulpa dentis, periodontium* — назви тканин зуба. *Arcus dentalis* — зубна дуга, *alveolus dentalis* — зубна альвеола (лунка). *Dentes incisivi* — передні різці (від *incidere* — “розрізати”). *Dens caninus* — ікла, названі за подібністю до

зубів собак (лат. *canis*). *Dentes molares* — корінні зуби, які «мелють» їжу (від *molere* — молоти). *Dentes decidui* — «ті, що випадають» (молочні зуби). [1]

Зуб як архетип: образ у міфах, релігії та магії. Античність. Міф про Кадма: посіявши зуби дракона, виростають озброєні воїни — символ народження з конфлікту, сили в слові. У Римі зубні амулети захищали дітей від «злого ока». Середньовіччя. Зуб мудрості (лат. *dens sapientiae*) — символ дорослішання, іноді — «зайвого» знання. У християнстві зуби мучеників вважались святими реліквіями (напр. св. Аполлонія — покровителька стоматологів). Магія. У деяких культурах зуби померлого зберігали як талісмани. В африканських племенах зуби використовували у ритуалах на захист чи прокляття [1].

Фольклор. Українські традиції — перший випавший зуб кидали на дах зі словами: «Мишко, мишко, візьми мій гнилий, дай мені свій білий». Символ переходу з дитинства у дорослість, змін у тілі [1].

Фразеологізми, прислів'я та мова повсякденності. Українська мова: «Зуб на когось мати» — таїти образу; «Показати зуби» — виявити силу, дати відсіч; «До зубів озброєний» — повністю готовий до боротьби. Латинь: *Dentibus stringere* — зціпити зуби (терпіти біль); *Ex dentibus iudicare* — судити по зубах (оцінювати здоров'я чи вік); *Per dentes* — крізь зуби (неохоче, із зусиллям). Англійська: *Fight tooth and nail* — боротися до останнього; *By the skin of your teeth* — ледве, дивом. Французька: *Avoir les dents longues* — бути амбітним (буквально «мати довгі зуби») [1].

Латинська термінологія як інструмент комунікації в медицині. У стоматології латина дозволяє уніфікувати опис симптомів, будови, діагнозів. Термінологія латинського походження — міжнародна, точна, нейтральна. Завдяки латині зберігається спадкоємність від античної медицини до сучасної [1].

Висновки. Образ зуба у латинській мові є багатограним. Він втілює як об'єктивну анатомічну реальність, так і глибокі культурні смисли. Латинська термінологія допомагає точно описати будову та функції зубів у медицині, а також демонструє, як мова здатна не тільки обслуговувати науку, а й передавати символи, страхи та уявлення різних епох. Таким чином, зуб — це не просто частина тіла. Це — семіотичний знак, що об'єднує біологію, культуру, історію, віру та мову.

Список використаних джерел

1. Frazer, J. G. (1922). *The Golden Bough*. Macmillan. http://www.gutenberg.org/ebooks/3623?utm_source.com (дата звернення: 17.04.2025).

Жиденко Б.В.

Гоц К.А.

ЗООМОРФНІ ТА АНТРОПОМОРФНІ МЕТАФОРИ В НАЗВАХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М. І.

Вступ. Назви лікарських рослин часто несуть у собі більше, ніж просто опис їхнього вигляду чи властивостей. Зооморфні та антропоморфні метафори в цих назвах відображають, як люди уявляли зв'язок між природою і своїм світом. Вони порівнювали рослини з тваринами чи наділяли їх людськими рисами, щоб легше запам'ятати та передати знання про їхнє застосування. Такі назви стали частиною культури, поєднуючи мову, уяву та народну мудрість. Вивчення цих метафор допомагає зрозуміти, як наші предки сприймали природу та створювали систему знань про лікарські рослини.

Ціль: Метою цього дослідження визначити зооморфні та антропоморфні метафори в назвах лікарських рослин.

Бджолина трава (Melissa officinalis)

Назва рослини *Melissa officinalis* відображає її зв'язок із бджолами, адже латинське *melissa* означає «бджола» [2]. Зооморфна метафора виникла через запашні квіти, які приваблюють бджіл, створюючи враження рою. Солодкий медовий аромат листя підкреслює цю асоціацію, що й дало рослині її назву.

Змієголовник молдавський (Dracosephalum moldavica)

Назва рослини *Dracosephalum moldavica* пов'язана з формою суцвіть, адже латинське *draco* означає «змія» чи «дракон», а *cephalum* — «голова» [2]. Зооморфна метафора базується на схожості квіток із головою змії з розкритою пащею, що відображає уявлення про рослину як таку, що росте в містичних місцях.

Жаб'яча трава (Hydrocharis morsus-ranae)

Назва рослини *Hydrocharis morsus-ranae* вказує на її зв'язок із жабами, адже латинське *morsus-ranae* перекладається як «жаб'ячий укукус» [1]. Зооморфна метафора виникла через округлі листки, що плавають на воді й нагадують жаб'ячі лапки, а також через середовище водойм, де мешкають жаби.

Венерин волос (Adiantum capillus-veneris)

Назва рослини *Adiantum capillus-veneris* асоціюється з жіночою красою, адже латинське *capillus-veneris* означає «волосся Венери». Антропоморфна метафора пов'язана з ніжними, хвилястими листками, схожими на довге жіноче волосся. Ця витонченість нагадує грацію богині Венери [1].

Хвощ польовий (Equisetum arvense)

Назва рослини *Equisetum arvense* відображає її схожість із кінським

хвостом, адже латинське *equus* означає «кінь», а *seta* — «щетина» чи «волосся». Зооморфна метафора виникла через тонкі, жорсткі стебла, розташовані кільцями, які нагадують хвіст коня. Ця особливість форми стала основою для назви [2].

Мучниця звичайна (Arctostaphylos uva-ursi)

Назва рослини *Arctostaphylos uva-ursi* пов'язана з ведмедами: грецьке *arctos* і латинське *ursus* означають «ведмідь», а *uva* — «виноград». Зооморфна метафора виникла через плоди, схожі на виноград, які їдять ведмеді, та листя, що нагадують їхні вуха. У народі її називають «ведмеже вушко» за цією схожістю.

Котяча м'ята (Nepeta cataria)

Назва рослини *Nepeta cataria* пов'язана з її впливом на котів, адже латинське *cataria* походить від слова «кіт». Зооморфна метафора виникла через те, що аромат листя приваблює котів, викликаючи в них грайливу поведінку, схожу на «захоплення». Ця особливість, а також пухнасті листки, що нагадують котячу шерсть, дала рослині її назву.

Гусяча лапка (Potentilla anserina)

Назва рослини *Potentilla anserina* вказує на її зв'язок із гусаком, адже латинське *anserina* означає «гусячий». Зооморфна метафора виникла через форму листків, які нагадують лапки гусака. Ця схожість, а також здатність рослини рости в болотистих місцях, де водяться гуси, стала основою для її назви.

Чоловіча папороть (Dryopteris filix-mas)

Назва рослини *Dryopteris filix-mas* асоціюється з чоловічою силою, адже латинське *filix-mas* означає «чоловіча папороть». Антропоморфна метафора пов'язана з міцною, жорсткою будовою листків, що символізують мужність. У народній медицині рослину використовували для лікування «чоловічих» недуг, що підкреслює її назву.

Гірчак зміїний (Polygonum bistorta)

Назва рослини *Polygonum bistorta* відображає форму її кореня, адже латинське *bistorta* означає «двічі закручений». Зооморфна метафора виникла через звивистий корінь, що нагадує змію. У народі рослину називають «зміїний корінь» або «гірчак зміїний» за цю схожість, а також через її ріст у вологих місцях, асоційованих зі зміями.

Диявольський кіготь (Harpagophytum procumbens)

Назва рослини *Harpagophytum procumbens* відображає її незвичайні плоди, адже латинське *harpago* означає «гачок» чи «кіготь». Зооморфна метафора виникла через гачкоподібні плоди, що нагадують пазурі та чіпляються за шерсть тварин, створюючи «зловісний» вигляд. У народі рослину називають «диявольський кіготь» за цю схожість, що підкреслює її унікальну форму.

Жіноча папороть (Athyrium filix-femina)

Назва рослини *Athyrium filix-femina* відображає її делікатність, адже латинське *filix-femina* означає «жіноча папороть». Антропоморфна метафора виникла через ніжні, двічі-тричі перисто-розсічені листки, які мають ажурну, світло-зелену пластинку, схожу на жіночу грацію. У народі рослину називають «безщитник жіночий» за її витончений і декоративний вигляд.

Висновки. Зооморфні та антропоморфні метафори в назвах лікарських рослин, таких як «бджолина трава», «гірчак зміїний» чи «чоловіча папороть», демонструють, як люди осмислювали природу через призму власного досвіду. Зооморфні назви часто базуються на зовнішній схожості з тваринами чи їхньою взаємодією з рослинами, тоді як антропоморфні відображають людські якості – ніжність, силу чи красу. Ці назви не лише допомагали запам'ятовувати рослини та їхнє застосування, а й створювали культурний міст між людиною і світом природи. Вивчення таких метафор підкреслює багатство народної мудрості та значення мови в збереженні знань про лікарські рослини.

Список використаних джерел:

1. Фармацевтична енциклопедія. URL : <https://www.pharmacyclopedia.com.ua/> (дата звернення 12.03.2025)
2. Etymonline dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення 10.03.2025)

Іонашку Е. Р.

РУМУНСЬКА МОВА ЯК НАЩАДОК ЛАТИНИ: ЕВОЛЮЦІЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛЕКСИКИ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Лелюк О. О.

Румунська мова належить до романських мов, що означає, що вона походить від латинської мови. Румунська мова зазнала значної еволюції, сформованої історичними, культурними та лінгвістичними впливами. Вона вирізняється збереженням і трансформацією латинських мовних традицій, що відображає складну взаємодію між її латинською спадщиною та впливом інших мов. Розвиток румунської мови розпочався з римським завоюванням Дакії (територія сучасних Румунії та Молдови) в 106 році нашої ери, що призвело до латинізації регіону, і продовжувався протягом періодів, відзначених слов'янськими, грецькими, турецькими та останнім часом англійськими запозиченнями.

Румунська мова демонструє складну еволюцію лексики, сформовану в основному її латинським корінням і під впливом безлічі інших мов протягом століть. Ця еволюція характеризується значним ступенем

лексичної проникності, що відображає історичні взаємодії з різними культурами та мовами. У результаті, хоча основний словниковий запас залишається переважно латинським, включення іншомовних елементів значно збагатили словниковий склад румунської мови.

Ядро румунської лексики (близько 85-90%) складає латина, яка стала основою для значної кількості слів, які все ще використовуються сьогодні. Багато з таких слів зберегли своє початкове значення, наприклад *tată* (від *mama* – мати), *tată* (від *pater* – батько), *apă* (від *aqua* – вода).

Контакт зі слов'янськими мовами привніс приблизно 15% сучасної румунської лексики, особливо вплинувши на терміни, пов'язані з сільським господарством, релігією та повсякденним життям. Яскравими прикладами є *prieteni* (друг), *biserică* (церква) і *grădină* (сад), які відображають історичну взаємодію між румуномовними громадами та слов'янським населенням.

Медична складова румунської мови як нащадок медичної латини відіграє вирішальну роль у спілкуванні та освіті медичних працівників у Румунії. Історичний розвиток медичної термінології в Румунії відображає значний прогрес у медичних знаннях і практиці під сильним впливом як грецьких, так і латинських коренів. А саме *inflamație* (лат. *inflammatio*) – запалення, *fractură* (лат. *fractura*) – перелом, *tubercul* (лат. *tuberculum*) – горбок, *virus* (лат. *virus*) – вірус, *tumoră* (лат. *tumor, tumoris*) – пухлина, *ulcer* (лат. *ulcus, ulceris*) – виразка, *abdomen* (лат. *abdomen*) – живіт, *nerv* (лат. *nervus*) – нерв, *muschi* (лат. *musculus*) – м'яз, *femur* (лат. *femur, femoris*) – стегнова кістка.

Румунська лексика також увібрала слова з турецької мови, такі як *cafenea* (кав'ярня) і *iaurt* (йогурт), що свідчить про османський вплив. Грецька мова внесла такі слова, як *biblioteca* (бібліотека) та *economic* (економіка), які увійшли в мову переважно через торгівлю та культурний обмін під час присутності Візантійської імперії в регіоні.

Численні німецькі запозичення (*cartof* – картопля і *bere* – пиво) з'явилися під час правління Габсбургів, зокрема в таких сферах, як військова та адміністративна справа.

Сьогодні румунська мова активно використовує англійську лексику, особливо в сферах, пов'язаних з технологіями та сучасною культурою (*computer/calculatorul, sandviș i managerul*).

Отже, взаємодія між латинською та румунською мовами характеризується багатим набором морфологічних правил і лексичних запозичень. Напрямок для подальших наукових розвідок ми вбачаємо порівняльний аналіз медичної термінології. Вважаємо, що порівняльна лінгвістика є цінним інструментом у медичній освіті, зокрема у викладанні англо-латинської медичної термінології.

Список використаних джерел:

1. Simona Nicoleta Staicu. Romanian medical terms: classification and structure // Journal of Romanian Literary Studies, Issue No 11, 2017, P. 343-348.
2. The liver: A history of the anatomical terms in English and Romanian. URL: <https://www.academia.edu/36404168> (дата звернення: 21.03.2025).
3. Aytmuratova P., Esanova M. The importance of teaching Latin in medical schools // Thematics Journal of Education. Vol. 7. No 5 (2022). URL: <https://thematicsjournals.in/index.php/tjed/article/view/1237/1247> (дата звернення: 25.03.2025).

Корнєв І. В.

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В КАРДІОЛОГІЇ

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І Литвиненка

Науковий керівник: викладач-методист Гіндіна М. С.

Актуальність. Сучасна кардіологія є однією з провідних галузей медицини, яка займається дослідженням, діагностикою, профілактикою та лікуванням захворювань серцево-судинної системи. На сьогоднішній день серцеві хвороби залишаються основною причиною смертності в усьому світі. Медична термінологія, що використовується в кардіології, базується переважно на латинській та грецькій мовах, що сприяє уніфікації наукового підходу до лікування пацієнтів та обміну інформацією між медичними фахівцями різних країн.

Мета роботи: дослідити основні терміни, які вживаються в кардіології, їх походження та значення для медичної практики.

Основний зміст. Кардіологічна термінологія поділяється на три головні групи: терміни, що позначають анатомічні структури, патологічні стани та лікарські засоби. Cardiologia – кардіологія, вчення про серце (-logia – наука, вчення), cardiologus – кардіолог, лікар, спеціаліст, що досліджує та лікує захворювання серцево-судинної системи [2].

Анатомічна термінологія включає терміни, що характеризують будову серця (cor, cordis n серце). Як відомо, серце має чотири камери: ventriculus dexter, ventriculus sinister, atrium dextrum, atrium sinistrum (ventriculus, і m шлуночок, atrium, іі n передсердя, dexter, tra, trum правий, sinister, tra, trum лівий). Велике значення мають також клапани (valva, ae f (valvula, ae f) заслона, клапан). Основні фізіологічні терміни: diastole, es f діастола, ритмічне розширення серця та systole, es f систола, ритмічне скорочення серця. Оболонки або шари серця: myocardium (міокард) – це серцевий м'яз, endocardium (ендокард) – внутрішня оболонка серця, а pericardium (перикард) – навколосерцева сумка, осердя. Cor, cordis n серце, card – основа грецького дублета, myo – м'яз, endo – внутрі, всередині (прийменник грецького походження в ролі префікса) peri – навколо [2].

Від цих анатомічних термінів за допомогою суфікса *it(is)*, що вказує на назви запальних процесів, утворені: *myocarditis* – міокардит, запалення серцевого м'яза, *endocarditis* – ендокардит, запалення внутрішньої оболонки серця, *pericarditis* – перикардит, запалення навколосерцевої сумки [1].

Серед патологічних станів поширеними є такі терміни, як інфаркт міокарда (*infarctus myocardi*), що означає омертвіння частини серцевого м'яза через недостатнє кровопостачання. Також часто використовуються терміни, які вказують на порушення серцевого ритму – зміни частоти серцевих скорочень: *pulsus, us m* пульс: тахікардія (*tachycardia*) – прискорене серцебиття, брадикардія (*bradycardia*) – уповільнене серцебиття, аритмія (*arrhythmia*) – порушення серцевого ритму. Кардіопатія (*cardiopathia*) — це серцева хвороба неінфекційного характеру. Зміни артеріального тиску характеризують терміни: *hypertonia, ae f* гіпертонія, підвищення АТ та *hypotonia, ae f* гіпотонія, зниження АТ. Основна проблема пацієнтів із будь-яким захворюванням серцево-судинної системи - *cardialgia, ae f* біль в ділянці серця, а при змінах артеріального тиску – *cephalalgia, ae f* головний біль, інколи виникає задишка (*dyspnoë*) [1].

Vene dignoscitur, bene curatur! (Добре діагностується - добре лікується). Велике діагностичне значення має електрокардіографія (*electrocardiographia*), в результаті проведення якої отримують графічне зображення роботи серця – електрокардіограму (*electrocardiogramma, atis n*) [2].

Для лікування пацієнта із захворюваннями серцево-судинної системи застосовують лікарські засоби (*remedia cardiaca* – серцеві ліки) наступних фармакологічних груп: кардіотонічні препарати (*remedia cardiotonica*), що зміцнюють серцевий м'яз, кардіопротектори (протектор від лат. *protector* — заступник, захисник), антигіпертензивні засоби (*remedia antihypertensiva*), які знижують артеріальний тиск, а також антиаритмічні препарати (*remedia antiarrhythmica*), що коригують серцевий ритм. Антиангінальні препарати застосовують для лікування ішемічної хвороби серця, однією із форм якої є стенокардія – «грудна жаба» (*angina pectoris*), тому й отримала таку назву відповідна група (*anti* – проти). Тривіальні назви ліків, які впливають на серце, містять в своєму складі частотні відрізки – *cor-*, *-card-*, наприклад: *Corvalolum, Cordiaminum, Cardiovalenum, Corvalment, Advocard, Aspecard, Cardiodaronum; Cardiophyt* (*-phyt-* – рослина, тобто засіб рослинного походження); *Magnicor-forte* (*mag-* – містить іони магнію, *fortis*, е сильніший за дією) тощо. Для нормалізації серцевого ритму при тахіаритмії застосовують аритміл (*Arytmil*), для зниження артеріального тиску – норматенс (*Normatens*) [3].

Висновки. Вивчення кардіологічної термінології є важливим для формування професійної медичної комунікації. Латинська та грецька мови

забезпечують точність та однозначність у використанні термінів, що допомагає фахівцям медичної спільноти швидко орієнтуватися в складних клінічних ситуаціях. Усвідомлення значення частотних відрізків тривіальних назв кардіотропних лікарських засобів зменшує вірогідність допущення помилок та дотримання головного постулату медицини: *Noli posere! – Не зашкодь!* Розуміння термінів, які використовуються в кардіології, дозволяє покращити якість медичних послуг та оптимізувати процес лікування серцево-судинних захворювань, зменшити смертність.

Список використаних джерел:

1. Видиборець С.В., Скрипник І.М. Клінічна кардіологія. Вінниця: Нова Книга, 2021. 312 с.
2. Латинська мова та медична термінологія. Ч. II. Клінічна термінологія: практикум для самост. роб. студ. I курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.В. Олексієнко, Ю.С. Скрипник. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. – 89 с.
3. Нековаль І.В. Фармакологія: підручник. 10-е вид., переробл. і доповн. К.: «Медицина», 2022. -552 с.

Краснікова А. М.

ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЗЛОЯКІСНИХ ТА ДОБРОЯКІСНИХ НОВОУТВОРЕНЬ: М'ЯЗОВА ТА КІСТКОВА ТКАНИНИ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: ст. викладач Колісник М.І.

Актуальність. Термінологія, особливо медична є важливою складовою в практиці будь-якого лікаря. Систематизовані терміни дозволяють лікарям ефективно передавати інформацію, уникати непорозумінь та здійснювати точну діагностику. Особливо важливе місце в медичній терміносистемі займають назви новоутворень - як доброякісних, так і злоякісних. Саме чітке розмежування цих термінів має важливе значення для прогнозу, вибору лікувальної тактики та обґрунтування подальших клінічних рішень. Важливою морфологічною ознакою таких термінів є використання суфіксів: “ома” традиційно позначає доброякісні новоутворення, тоді як “sarcoma” - злоякісні пухлини сполучної тканини, що характеризуються агресивним перебігом та високим метастатичним потенціалом.

Методом суцільної вибірки зі словника медичних термінів (Dorland's medical dictionary) було обрано та проаналізовано 20 термінів. Усі терміни розділені на дві групи: доброякісні та злоякісні новоутворення м'язової та кісткової тканини.

Доброякісні пухлини кісткової тканини.

Остеома (osteoma) походить від грецького кореня “oste” - кістка та суфікса “ома”- пухлина; доброякісна пухлина кісткової тканини. [2]

Остеохондрома (osteochondroma) походить від грецьких коренів “oste” – кістка, “chondros” – хрящ та суфікса “oma” – пухлина; доброякісна пухлина, що складається з кісткової та хрящової тканини.[1]

Хондрома (chondroma) походить від грецького кореня “chondros” – хрящ та суфікса “-oma” – пухлина; доброякісна пухлина хрящової тканини.[1]

Злоякісні пухлини кісткової тканини.

Остеосаркома (osteosarcoma) походить від грецького кореня “oste” – кістка та “sarcoma” – злоякісна пухлина сполучної тканини; злоякісна пухлина кісткової тканини, що характеризується агресивним ростом та раннім метастазуванням. [1]

Хондросаркома (chondrosarcoma) походить від грецького кореня “chondros” – хрящ та “sarcoma” – злоякісна пухлина сполучної тканини; злоякісна пухлина, що розвивається з хрящової тканини та має повільніший ріст у порівнянні з остеосаркомою. [2]

Фібросаркома (fibrosarcoma) походить від латинського “fibra” – волокно та “sarcoma” – злоякісна пухлина сполучної тканини; злоякісна пухлина, що розвивається з фіброзної сполучної тканини та може уражати кістки або м’які тканини. [1]

Ретикулосаркома (reticulosarcoma) кістки походить від латинського “reticulum” – сітка (натяк на ретикулоендотеліальну систему) та “sarcoma” – злоякісна пухлина сполучної тканини; рідкісна злоякісна пухлина кісткової тканини, що походить з клітин кісткового мозку та має агресивний перебіг. [1]

Доброякісні пухлини мязової тканини.

Лейоміома (leiomyoma) походить від грецького кореня “leio” – гладкий, “myo” – м’яз і суфікса “oma” – пухлина; доброякісна пухлина гладком’язової тканини. [1]

Рабдоміома (rhabdomyoma) походить від грецького кореня “rhabdo” – поперечносмугастий, “myo” – м’яз і суфікса “oma” – пухлина; доброякісна пухлина поперечносмугастих м’язів.[1]

Гранулярно-клітинна пухлина походить від латинського слова “granulum” – зернистий, “cellul” – клітина і суфікса “oma” – пухлина; доброякісне новоутворення, що складається з клітин із гранулярною цитоплазмою.[1]

Фіброма (fibroma) походить від латинського кореня “fibra” – волокно і суфікса “oma” – пухлина; доброякісна пухлина, що складається з фіброзної (сполучної) тканини. [2]

Міоматоїдний (міоїдний) (Myomatoides) пухлинний вузол походить від грецького кореня “myo” – м’яз і суфікса “oid” – подібний; доброякісне утворення, що має подібність до м’язової тканини, часто зустрічається у матці або інших м’яких тканинах. [2]

Злоякісні пухлини м'язової тканини.

Лейоміосаркома (*leiomyosarcoma*) походить від грецького кореня “*leios*” – гладкий, “*mys*” – м'яз – злоякісна пухлина сполучної тканини. [1]

Рабдоміосаркома (*rhabdomyosarcoma*) походить від грецького кореня “*rhabdos*” – смугастий, “*mys*” – м'яз та суфікса “*sarcoma*” – злоякісна пухлина сполучної тканини; це злоякісна пухлина поперечносмугастих м'язів.[1]

Синовіальна саркома походить від латинського кореня “*synovia*” – синовіальна рідина та суфікса “*sarcoma*” – злоякісна пухлина сполучної тканини; це злоякісна пухлина, що уражає синовіальні оболонки суглобів, сухожилків та фасцій.[1]

Епітеліюдна саркома походить від грецького кореня “*epithelium*” – покривна тканина та суфікса “*sarcoma*” – злоякісна пухлина сполучної тканини; це агресивна злоякісна пухлина, що нагадує епітеліальні клітини і уражає м'які тканини. [2]

Десмопластична дрібнокруглоклітинна пухлина походить від грецького кореня “*desmos*” – зв'язок, “*plastikos*” – формування, що вказує на фіброзний (сполучнотканинний) компонент пухлини, та характеристики “дрібнокруглоклітинна”, що описують морфологію клітин; це рідкісна агресивна злоякісна пухлина, що вражає переважно молодих людей і локалізується в черевній порожнині.[2]

Аналіз 20 термінів показав чітке розмежування за морфологічною ознакою: доброякісні новоутворення традиційно мають суфікс “-oma” (наприклад, *osteoma*, *leiomyoma*), що вказує на обмежений, неагресивний ріст. Натомість злоякісні пухлини позначаються суфіксом “-sarcoma” (наприклад, *osteosarcoma*, *rhabdomyosarcoma*), який підкреслює агресивну поведінку та потенціал до метастазування.

Ця морфологічна система є надійним орієнтиром для медиків і демонструє сталість латинської мови як основи міжнародної медичної термінології. Використання таких термінів сприяє уніфікації знань та ефективному навчальному процесу.

Список використаних джерел:

1. Dorland's medical dictionary. URL: <https://www.dorlandsonline.com/dorland/home> (дата звернення: 11.03.2025)/
2. ICD. International classification of diseases. URL: <https://icd.who.int/en/> (дата звернення: 15.03.2025)

Куліков Д. Р.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕФІКСІВ А- (AN-) ТА DE- (DES)

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка
Науковий керівник: викладач-методист Гіндіна М. С.

Актуальність. Вивчення латинських префіксів а- (an-) та de- (des-) має колосальне значення для проникнення в глибини будови та сенсу латинської мови. Володіння цими знаннями полегшує опанування сучасних європейських мов, адже чимало слів у різних галузях знань беруть початок із латинської та грецької мов. Це особливо актуально для медичної термінології, де латинські словотворчі елементи активно використовуються для позначення різноманітних понять та процесів. Розуміння значення латинських префіксів також відіграє важливу роль у вивченні словотворення, оскільки вони активно залучені до формування нових слів. Наприклад, у медицині, біології, філософії та інших науках латинські афікси дають можливість точно описувати певні явища чи процеси. Це підкреслює потребу в детальному аналізі їхнього значення та функцій.

Мета роботи: дослідження та аналіз специфіки вживання префіксів а- (an-) і de- (des-) у латині, з'ясування їхніх головних значень та функцій, а також виявлення типових тенденцій їх застосування в процесі словотворення.

Основний зміст. Префікс а- (an-) у латинській мові походить від грецького ἀ- (ἀν- перед голосними) і вживається для вказівки на відсутність або заперечення певного явища чи ознаки. Цей префікс можна вважати синонімом українського «без-», що використовується для вираження відсутності того, що означає основа слова. Наприклад: abasia, ае f абазія, нездатність ходити; ascardiacus, і m виродок без серця; achylia, ае f відсутність шлункового соку, соляної кислоти, пепсину

або іншого травного ферменту (при анацидному гастриті «нульова секреція соляної кислоти»); adynamia, ае f адинамія, безсилля, втрата сил; agalactia, ае f агалактія, відсутність секреції молока; anaesthesia, ае f анестезія, знеболювання, часткова або повна втрата чутливості; anaesthesiologia, ае f анестезіологія, наука про знеболювання; anaesthesiologus, і m анестезіолог, лікар, що знеболює; Anaesthesinum, і n анестезин (лікарський засіб для місцевого знеболення - анестезії); akinesia, ае f нерухомість, відсутність руху; arhythmia, ае f відсутність нормального ритму серця; avitaminosis, іs f недостатність або повна відсутність певного вітаміну в організмі; anaemia, ае f анемія, недокрів'я; anergia, ае f відсутність реактивності; anhydrosis, іs f ангідроз, відсутність потовиділення; anhydraemia, ае f ангідремія, зменшення вмісту води в крові,

згущення крові; *anhydricus, a, um* безводний (наприклад, *Lanolinum anhydricum* – безводний ланолін); *anopsia, ae f* відсутність зору в одному оці; *anosmia, ae f* відсутність нюху [1].

Префікс *de-* у латинській мові має декілька значень:

1. Відокремлення або усунення: скажімо, «*deconstructio*» (деконструкція) формується з префікса «*de-*» та кореня «*construct(io)*» (конструкція), означаючи процес розбирання або аналізу структури. Декодування медичних термінів – одна із найважливіших навичок, якою слід оволодіти в процесі вивчення предмету.

2. Рух зверху вниз або зниження: наприклад, "*descendere*" (спускатися) утворено з «*de-*» та «*scendere*» (йти), що вказує на рух униз. Від цього дієслова утворено *descendes, ntis* низхідний, спадний.

3. Підсилення або посилення дії: в деяких випадках «*de-*» посилює зміст дієслова, як, наприклад, у слові «*deplorāre*» (глибоко оплакувати).

Префікс «*de-*» входить також до слів: *deficiens, ntis* недостатній, неповний; *deformans, ntis* деформуючий; *degeneratio, onis f* дегенерація, переродження, виродження; *deratisatio, onis f* дератизація, винищування гризунів (лат. *rattus* — пацюк); *degazatio, onis f* дегазація (від лат. *de* — префікс, що означає «відділення», «видалення», і фр. *gaz* — газ) — один з шляхів знезаражування, який проводиться шляхом розкладання (нейтралізації) отруйних речовин (ОР); деривація (від лат. *derivatio* — «відведення, відхилення») — багатозначний термін. У загальному випадку — термін, що означає відхилення чого-небудь від основної траєкторії руху, відхилення від основного значення (деривація сечі — створення умов для відтоку сечі) тощо.

Префікс «*des-*» є варіантом префікса «*de-*» і застосовується задля полегшення вимови перед словами, що починаються з голосних або деяких приголосних. Його значення аналогічні префіксу «*de-*». Наприклад: *desinsectio, onis f* дезінсекція, знищення комах (фр. *dés-* видалення, знищення + лат. *insectum* - комаха); *desinfectio, onis f* дезінфекція, знезаражування (звідси – ліки-дезінфектанти); *desactivatio, onis f* дезактивація (від лат. *activus* — діяльний) — видалення радіоактивних забруднень (РЗ), здатних призвести до надфонового опромінення людей, з технічних засобів, будівель, ґрунту, сільськогосподарських посівів і сировини, одягу, продовольства, води, повітря та інших середовищ [2]. В умовах війни усвідомлення значення наведених термінів набуває неабиякого значення.

Знання цих префіксів є важливим для правильного розуміння та використання латинських термінів. Це, у свою чергу, сприяє кращому володінню латинською мовою і розширює знання про етимологію слів у сучасних мовах, які походять від латини.

Висновки: Префікси a- (an-) та de- (des-) відіграють суттєву роль у латинській деривації, наділяючи слова новими відтінками змісту та призначення. Осягнення принципів їхнього вжитку сприяє глибшому пізнанню латини та поглиблює знання щодо етимології слів у сучасних мовах, які походять від латини.

Список використаних джерел

1. Латинська мова та медична термінологія. Ч. II. Клінічна термінологія: практикум для самост. роб. студ. I курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.В. Олексієнко, Ю.С. Скрипник. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 89 с.

2. Хайнц, Адам. Латинська мова: навчальний посібник / перекл. О.М. Кобяков, І.К. Кобякова. Суми: Сумський державний університет, 2020. 143 с.

Лещенко Д. С.

ЛАТИНСЬКА МОВА ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ У МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: асистент Лютенко М. А.

Вступ. Протягом багатьох століть латинська мова слугувала основою для формування наукової термінології в медицині. Хоча вона більше не використовується як розмовна, її значення залишається незмінним завдяки широкому застосуванню в класичній медичній терміносистемі. Латина забезпечує структурну однозначність і точність у назвах патологічних станів, медичних процедур та фармацевтичних засобів. У сучасному мультикультурному медичному середовищі, де співпрацюють фахівці з різних країн, латинська мова виконує роль універсального професійного інструменту, сприяючи ефективній комунікації між лікарями, фармацевтами та науковцями незалежно від їхньої мовної приналежності. [2:89]

Основний текст доповіді.

Латинська мова є універсальним професійним кодом, який об'єднує медичних фахівців з різних країн і культур. Її лаконічність, точність та структурна чіткість роблять латину незамінною у формуванні медичної термінології, забезпечуючи однозначність у визначенні понять і уникнення мовних бар'єрів. [1:42] У мультикультурному медичному середовищі, де співпрацюють лікарі, фармацевти та науковці з різних мовних груп, латина виступає спільною мовою, яка сприяє ефективній комунікації, точному опису діагнозів, процедур та лікарських засобів. Її універсальність дозволяє зберігати професійний стандарт у глобальній медичній практиці.

Латинська мова має багатовікову історію як основна мова науки та медицини, що заклала фундамент для сучасної професійної термінології. [3] Її вплив залишається актуальним і сьогодні, адже латина продовжує бути

джерелом для створення нових термінів у таких важливих галузях, як фармакологія, анатомія та клінічна медицина. Завдяки своїй структурній чіткості та лаконічності, вона забезпечує однозначність і точність у визначенні медичних понять, що особливо важливо в мультикультурному середовищі. Крім того, латина є невід'ємною частиною культурної спадщини, яка об'єднує покоління науковців і лікарів, зберігаючи зв'язок між історичними традиціями та сучасними досягненнями медицини.

Мовленнєва компетенція лікаря є однією з ключових складових професійної підготовки майбутніх медичних працівників. Вона визначається як інтегральна якість, що охоплює здатність ефективно використовувати мовні засоби для побудови, передачі та розуміння професійних висловлювань у різноманітних комунікативних ситуаціях. У медичній практиці це особливо важливо, адже лікар щодня взаємодіє з пацієнтами, колегами та представниками інших професій, часто в мультикультурному середовищі. Мовленнєва компетенція включає не лише знання термінології, але й уміння адаптувати стиль спілкування до конкретного контексту, забезпечуючи точність і зрозумілість інформації. Використання латинської мови як універсального інструменту значно підсилює цю компетенцію, дозволяючи лікарям ефективно комунікувати на міжнародному рівні та уникати неоднозначностей у професійній термінології. [1:41]

Лінгводидактичні засади розвитку мовленнєвої компетенції студентів-медиків базуються на принципах, які враховують закономірності засвоєння рідної мови та загальнодидактичні положення. Ці принципи спрямовані на забезпечення ефективного навчального процесу, який формує у майбутніх лікарів здатність використовувати мовні засоби для професійного спілкування. Вони включають науковість, доступність матеріалу, індивідуалізацію навчання та діяльнісний підхід, що дозволяє студентам не лише засвоювати термінологію, але й розвивати навички адаптації мовлення до різних професійних ситуацій. Особливу увагу приділяється інтеграції теоретичних знань із практичними вміннями, що сприяє формуванню стійких навичок усного та писемного мовлення. Таким чином, лінгводидактичні принципи є основою для створення навчальних технологій, які відповідають потребам сучасної медичної освіти та забезпечують високий рівень комунікативної компетенції майбутніх фахівців. [2:90]

Методи навчання мови є важливим інструментом у формуванні мовленнєвої компетенції студентів-медиків. Традиційні підходи, такі як усний виклад викладача (лекції, пояснення), бесіда, робота з підручником, спостереження та аналіз мовних явищ, залишаються ефективними для засвоєння базових знань і розвитку лексичних навичок. Вони забезпечують

систематичне вивчення матеріалу та створюють основу для подальшого вдосконалення професійного мовлення. [2:90]

Інтерактивні методи навчання набули особливої популярності завдяки їхній здатності активізувати студентів і залучати їх до процесу навчання. Робота в малих групах, імітація, симуляція, дискусії та ділові ігри сприяють моделюванню реальних професійних ситуацій, що допомагає студентам розвивати комунікативні навички та адаптуватися до різноманітних умов медичної практики. Наприклад, метод "Постановка діагнозу" дозволяє студентам аналізувати історії хвороби в групах, розвиваючи не лише професійні знання, але й мовленнєві компетенції.

Форми організації навчання також відіграють важливу роль у розвитку мовленнєвої культури. Практичні заняття та самостійна робота студентів сприяють закріпленню отриманих знань і формуванню стійких навичок використання професійної мови. Імітаційні заняття дозволяють створити контекст професійної діяльності, максимально наближений до реальних умов роботи лікаря. Вони стимулюють студентів до активного використання термінології та комунікативних стратегій у процесі вирішення практичних завдань. [1:91]

Відмінності між класичною та сучасною латинською мовою суттєво впливають на точність перекладу медичних текстів. Наприклад, термін *ventriculus* у класичному контексті означає "шлунок", тоді як у сучасній медицині він використовується для позначення "шлуночків мозку чи серця". Ця еволюція демонструє адаптивність латини до нових реалій науки, зберігаючи її роль як універсального професійного інструменту. Завдяки багатовіковій традиції, латина забезпечує точність і однозначність медичних термінів, що є критично важливим для глобальної комунікації в мультикультурному середовищі. [3]

Практики перекладу медичних текстів. Переклад медичних термінів вимагає від перекладача високого рівня професіоналізму та глибоких знань у галузі медицини. Для забезпечення точності перекладу рекомендується використовувати спеціалізовані медичні глосарії, які містять перевірені терміни, а також залучати експертів, які володіють вузькопрофільними знаннями. Важливим аспектом є врахування контексту термінів, адже значення одного й того ж слова може змінюватися залежно від специфіки тексту. Крім того, перекладачі повинні володіти навичками роботи з рукописними документами, які часто є складними для розшифрування, та розуміти граматичну структуру медичних текстів. Використання перекладацьких програм, таких як CAT (Computer-Assisted Translation), значно полегшує роботу, забезпечуючи сегментацію тексту, доступ до пам'яті перекладів і термінологічних баз даних, що сприяє узгодженості та ефективності.

Консистенція є ключовим фактором у медичному перекладі, адже навіть незначні помилки можуть призвести до серйозних наслідків для здоров'я пацієнтів. Наприклад, неправильний переклад дозування препарату або діагнозу може спричинити невірне лікування. Тому процес перекладу має включати кілька етапів перевірки тексту: редакторську перевірку, коректуру та фінальну оцінку фахівцем. Інструменти пам'яті перекладів дозволяють зберігати узгодженість термінології в різних документах і пришвидшують роботу над повторюваними текстами. Крім того, перекладачам необхідно постійно оновлювати свої знання через навчання та знайомство з новими термінами, які з'являються у зв'язку з розвитком медицини. Такий підхід гарантує точність і надійність перекладу, що є критично важливим для глобальної медичної практики.[3]

Висновок.

Латинська мова відіграє ключову роль у формуванні та підтримці однозначності медичної термінології, що є критично важливим у мультикультурному середовищі. Її універсальність забезпечує ефективну комунікацію між фахівцями з різних країн, дозволяючи уникати мовних бар'єрів і забезпечуючи точність у визначенні медичних понять. Латина залишається основою для анатомічної, клінічної та фармацевтичної термінології, що дозволяє лікарям і фармацевтам легко розуміти один одного незалежно від національної мови. Вона також слугує джерелом для створення нових термінів, які відповідають стандартам міжнародної медичної практики, сприяючи стабільності та уніфікації наукових понять.

Сучасна медична освіта вимагає посиленої уваги до вивчення латинської мови як одного з ключових інструментів професійної комунікації. Інтеграція історичних знань із сучасними технологіями навчання дозволить підвищити рівень підготовки майбутніх фахівців. Наприклад, використання цифрових платформ і спеціалізованих глосаріїв сприятиме швидкому засвоєнню термінології та її правильному застосуванню в практиці. Латина не лише зберігає свою історичну цінність, але й продовжує залишатися незамінною для професійного спілкування в умовах глобалізації медицини, підтримуючи точність, універсальність і міжнародну зрозумілість медичної інформації.

Список використаних джерел:

1. Lysanets Yu.V., Bieliaieva O.M., Slipchenko L.B., Havrylieva K.H., Morokhovets H.Yu. Essential features of effective academic writing in English // *The Medical and ecological problems*. 2021. Vol 25, № 1-2. P. 41—43.
2. Саварин В., Кічула М. Я., Пелешок К. Є., *Linguistic and didactic basis for the development of future doctors' speaking competency*, 06.09.2024.
3. Chloe G. *Key challenges medical latin translator faces and best practices*, January, 2025.

Метеж Є.О.,
Шевчено В.О.

РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В ПОВСЯКДЕННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викладач Колісник М. І.

Латинська мова вже багато століть залишається основою медичної термінології. Попри розвиток сучасних мов та цифрових технологій, латина не втрачає своєї актуальності у сфері медицини. Вона забезпечує єдність у використанні термінів між спеціалістами з різних країн і культур, дозволяє точно й однозначно позначати анатомічні структури, захворювання, фармакологічні препарати та клінічні процеси. Саме тому латина традиційно вивчається майбутніми медиками ще з першого курсу, і саме цьому аспекту було присвячене наше невелике дослідження серед студентів спеціальностей 222 «Медицина» та частково – 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія».

Метою дослідження було з'ясувати, наскільки латина використовується в повсякденному навчанні студентів, як вони оцінюють її важливість у підготовці до майбутньої професії та яке загальне ставлення до цього освітнього компоненту. В опитуванні (<https://forms.gle/jJMJu6XxYjAfbzQ9>) взяли участь першокурсники, які мають певний досвід вивчення латини та її застосування в рамках медичних дисциплін.

Аналіз результатів показав, що латина активно використовується студентами. Зокрема, 47% опитаних зазначили, що застосовують латинську мову кілька разів на тиждень, 35% – щодня, і лише 18% – рідко. Основні дисципліни, де присутня латина, – це анатомічна, клінічна та фармацевтична термінології. Наприклад, знання латинських назв м'язів, судин і кісток (*musculus biceps*, *vena femoralis*, *os occipitale*, *foramen magnum*) є необхідним для розуміння частин тіла людини. Клінічна термінологія, основою якої є греко-латинські компоненти, допомагає зрозуміти більшість термінів, що зазначені у МКХ (Міжнародна класифікація хвороб). У фармакології латина є мовою рецептів і назв препаратів – таких як «*Solutio Glucosi*» або «*Tabulettae Analgini*».

На запитання щодо того, чи потрібно залишати латину як обов'язкову дисципліну у програмі підготовки медичних працівників, близько 80% респондентів відповіли, що потрібно. Ще 20% зазначили, що, на їхню думку, латину можна було б зробити менш пріоритетною або вибірковою. Проте важливо зауважити, що навіть серед тих студентів, хто бажав би зробити латину вибірковою дисципліною, є розуміння функціонального значення латинської мови у медицині. Зокрема, багато здобувачів

зазначають, що латинські терміни часто є ключем до розуміння складної термінології та міждисциплінарних зв'язків.

Цікавим виявилось також ставлення студентів до питання, чи ускладнює використання латини роботу сучасних фахівців. 75% учасників опитування відповіли, що ні – латина, навпаки, допомагає уникати непорозумінь, дозволяє точно формулювати діагнози та виписувати рецепти. 25% визнали, що частково латинські терміни можуть створювати труднощі, особливо на початкових етапах навчання або при взаємодії з людьми, які не знайомі з медичною термінологією.

І ще одним цікавим аспектом стало дослідження мотивації студентів до освоєння латинської мови. 50% опитаних зазначили, що їм цікаво вивчати її не лише як професійний інструмент, а й з історичного та культурного погляду – як мову, що зберігає спадщину античної науки та медицини. 37% студентів вивчають латину виключно в межах професійної підготовки, а 13% – лише тому, що це обов'язкова дисципліна.

Таким чином, результати дослідження свідчать про те, що латина посідає важливе місце у навчанні студентів-медиків. Всупереч певних труднощів, її цінність як мови термінології, міжнародного професійного спілкування та історичного джерела залишається незаперечною. Більшість студентів підтримує ідею збереження латини як базової дисципліни у медичній освіті, визнаючи її роль не лише як просто обов'язкову дисципліну, але й як частини професійної ідентичності сучасного, високоосвіченого студента-медика.

Метьолкіна С. С.

ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНСЬКИХ ВИРАЗІВ У СУЧАСНІЙ ПОПУЛЯРНІЙ МУЗИЦІ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Сучасна музика – це відображення історії культури минулого. Цікавий факт, що латинську мову часто можна зустріти в текстах пісень, у назвах альбомів та псевдонімах виконавців. Ми звикли вважати латинську мову "мертвою", але попри все, її присутність у музичній індустрії вказує на культурну значущість та символіку мови. Використання латини у піснях є потужним інструментом для створення атмосфери та для зв'язку з історією [1: 1].

Латинські звороти, вислови та приказки часто зустрічаються у жанрі "метал", тому що саме ця мова чудово передає величність та загадковість під час прослуховування. Скажімо, After Forever представляють пісню "Mea Culpa" ("Моя провина"), Avenged Sevenfold – "Requiem" ("Упокій"),

Powerwolf – "Sanctus Dominus" ("Святий Господь"). Ghost охрестили свій альбом "Infestissumam", що значить "найбільш ворожий" [1: 1]; [2: 1].

Незважаючи на те, що латина часто використовується в металі, в поп-музиці вона лунає рідко, але це надає звучанню певної оригінальності. Наприклад, у співачки Alizée є трек "Veni Vidi Vici" ("Прийшов, побачив, переміг"), а у гурту Ace of Base – "Happy Nation", в котрій можна почути латинські християнські гімни. Водночас Konstrakta у композиції "In corpore sano" переосмислює відому фразу "У здоровому тілі здоровий дух" із іронічним підтекстом [3: 1]; [4: 1].

Значення латинських висловів часто залежить від їхнього контексту. Наприклад, "Mea Culpa" відображає каяття, "Requiem" асоціюється з темою смерті, а "Infestissumam" у творчості гурту Ghost підкреслює сатанинські мотиви. У пісні "Happy Nation" Ace of Base латинські тексти додають урочистості, тоді як Konstrakta використовує їх для саркастичної критики суспільних стандартів [2: 1]; [5: 1].

Латинська мова створює загадкову та навіть тривожну атмосферу у піснях. Вона чудово виражає тематику складених композицій, як-от у "Requiem" чи "Mea Culpa", завдяки додаванню історії та філософії, відображається глибина та загадковість у звучанні для слухачів.

Найчастіше латину можна почути у готичному та симфонічному жанрах, а також у блек-металі. У поп-музиці мова зустрічається набагато рідше. Для слухачів латинь звучить таємничо та велично, навіть якщо не всім відоме значення слів. Але навіть за умови нерозуміння тексту, по атмосфері пісні можна зрозуміти основне повідомлення, яке вклав автор [1: 1]; [2: 1]; [6: 1].

Історично латинська мова була важливою для релігійної музики, зокрема для гімнів. Наприклад, "Gaudeamus igitur" ("Тож радіймо") - це гімн, який використовували студенти в університетах протягом століть, що символізувало єдність та радість. Окрім цього, гімн Європейського Союзу також має неофіційну версію на латині - "Est Europa nunc unita" ("Європа тепер об'єднана"), яка є символом культурної спадщини [7: 1].

У сучасній творчості латинська мова – це засіб збагачення творчого вираження, створення особливого настрою та зв'язок між сьогоденням та історичним минулим. Попри статус "мертвої" мови, латина залишається важливим культурним явищем, яке гармонійно поєднує традиції минулого із сучасними.

Список використаних джерел:

1. Emerald insight. Verba Bestiae: How Latin Conquered Heavy Metal <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/978-1-83909-948-920200021/full/html?skipTracking=true>

2. Вікіпедія. List of songs with Latin lyrics https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_songs_with_Latin_lyrics

3. Mondly. 50 Popular Latin Phrases to Impress Your Friends
<https://www.mondly.com/blog/cool-latin-phrases/>
4. YouTube. Ace of Base - Happy Nation (Lyric Video)
<https://www.youtube.com/watch?v=t8YmNYb90yY>
5. Merriam-webster. Mea culpa <https://www.merriam-webster.com/dictionary/mea%20culpa>
6. Вікіпедія. Latin metal https://en.wikipedia.org/wiki/Latin_metal
7. Encyclopedia Britannica. Latin American music. History
<https://www.britannica.com/art/Latin-American-music>

Молодецька Д.Г.

ЕНТОМОЛОГІЧНІ ТА ФЛОРИСТИЧНІ ПАТЕРНИ У ДІАГНОСТИЦІ НЕЙРО- ТА ВРОДЖЕНИХ РОЗЛАДІВ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М. І.

Термінологія відіграє важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації. Застосування допоміжних засобів, таких як метафори, сприяє кращому розумінню між лікарем і пацієнтом, оскільки дозволяє наочно уявити суть проблеми. До того ж, навіть у процесі навчання використання метафоричних асоціацій та порівнянь патологій із певними явищами полегшує засвоєння морфології захворювань, сприяючи точному опису патологічних процесів, постановці діагнозів та вибору ефективного лікування.

Об'єктом дослідження – ентомологічні та флористичні метафоризації у медичній термінології для кращої візуалізації та розуміння патології.

Предметом дослідження є етимологія, історичний контекст та сучасне використання медичних термінів, що мають ентомологічні та флористичні асоціації.

Метою є виявлення принципів і механізмів, що лежать в основі формування сучасної медичної термінології.

У межах дослідження було обрано 12 медичних термінів, що відображають ентомологічні та флористичні патерни, зокрема образи комах і рослин, які використовуються в описах нейропатологій та вроджених аномалій. Ці терміни були знайдені, використовуючи такі джерела медичної термінології, як платформа для медичної візуалізації Radiopaedia, наукова база PubMed та фахові публікації в “The Neuradiology Journal”.

Claviscaput (череп у формі трилисника) – термін утворений із частин *clavis* (лат.) – ключ (також «форма листка»), *caput* (лат.) – голова. Явище було описане німецькими вченими у 1959 році. Рідкісна форма

тяжкої краніосиностозії, внаслідок якої відбувається передчасне зростання сагітального, вінцевого, та лямбдовидного швів. Це призводить до випинання мозкового вмісту через ще незрощені ділянки, що формує характерну трилисникову форму черепа [1].

Signum herbae hederiae (ознака плюща) – *signum* (лат.) – знак, ознака, *herba hederata* (лат.) – плющ. Вигляд головного мозку на МРТ дослідженні характерний для пацієнтів із синдромом Моямоя. Зовнішній вигляд кори головного мозку у цьому випадку нагадує поверхню обвиту плющем, що і дало характеру цій ознаці назву. Найбільш надійний та кращий метод візуалізації для цієї патології це МРТ з контрастом [5, 2].

Signum convolvuli – *signum* – ознака, *convolvulus* (лат.) – квітка ранкове сяйво_Візуалізується при прогресивному супрануклеарному паралічі (ПСП) та мультисистемній атрофії. Візуальна особливість середнього мозку, яку можна сплутати з *синдромом* квітки ранкове сяйво (вродженою патологією зорового нерва). У пацієнтів із ПСП або мультисистемною атрофією покрив має ввігнуту форму, а його край проходить всередині другої лінії. Таке анатомічне викривлення середнього мозку на зображенні нагадує квітку *morning glory*, звідки й походить назва цієї ознаки [1,2].

Signum iridis (ознака ірису) – *signum* — лат. «знак, ознака», *iris* – ірис. Характерна ознака ураження білої речовини головного мозку в новонароджених, спричиненого тромбозом або ж застоєм у глибоких мозкових венах. Зовнішній вигляд нагадує квітку ірису, звідки й походить назва ознаки. Може бути візуалізовано на на нейросонографії, на комп'ютерній томографії без контрасту, на МРТ та ін [3,2].

Rosettae Homerii Wrightii (розетки Гомера Райта) – *rosetta* (лат.) – розетка, квітковий візерунок. Термін епонім на честь Джеймса Гомера Райта, які візуалізують скупчення диференційованих пухлинних клітин, які групуються навколо центральної ділянки що містить сітку нервових відростків. Саме тому їх пов'язують із пухлинами нейронного походження. Часто спостерігаються при медулобластомі, пінеобластомах та ін [1,3].

Signum pervincae (ознака барвінка) – *signum* – ознака, *pervinca* (лат.) – барвінок. Термін використовується для опису певних пухлин мозку а конкретно епендимом. Ці новоутворення роцташовані у верхніх відділах мозку та їх можна гарно побачити на звичайному комп'ютерному томографі без контрасту [2,4].

Glioma papilionacea (гліома-метелик) – походить від *glia* – «нейроглія», *ota* – «пухлина» *papilio* (лат.) – метелик. Це високотривалі астрцити, які перетинають серединну лінію мозку через мозолисте тіло. Назва походить від симетричної форми цієї патології, адже її частини ніби крила метелика поширюються на обидві півкулі мозку. На жаль прогноз є несприятливим і шанси на повне вилікування мінімальні [1,6].

Signum papilionis nigri (ознака чорного метелика) – *papilio* – метелик, *niger* – чорний. МРТ ознака, яка спостерігається при хронічних венонних застоях у стовбурі мозку та шийному відділі спинного мозку. Ця ознака проявляється у вигляді темних ділянок що нагадує силует чорного метелика. Ці зміни виникають через геморагії або ж ішемічне пошкодження і допомагають при відрізненні патологій таких як наприклад при твердооболонковій артеріовенозній фістулі [1, 2, 7] .

Signum araneae (ознака павука / spider fingers) – *aranea* (лат.) – павук, *digitus* – палець. Фізіологічний прояв який характеризується тонкими, подовженими пальцями подібними до лапок павука. Ця діагностична ознака є типічним проявом для Синдрому Марфана, також може зустрічатися при Синдромі Лойса-Дітца, Синдрома Елерса-Данлоса, та ін [2].

Signum libellulae (ознака бабки (dragonfly sign)) – *libellula* (лат.) – бабка. Характерний вигляд, який набуває мозочок на корональних зображеннях МРТ. Виникає внаслідок рідкісного вродженого захворювання мостомозочкова гіпоплазія та супроводжується важкою атрофією мозочка та мосту. Він є допоміжним критерієм у діагностиці тяжких форм мозочкової дисплазії, зокрема у дітей з раннім нейророзвитковим дефіцитом [1, 2].

Signum tineae dentatae (ознака поїденості мілью) – *tinea* (лат.) – міль, *dentatus* – виїдений, зубчастий. Ураження центральної нервової системи, а саме спинного мозку та вогнищеві ділянки можуть бути розкидані вздовж шийного, грудного та поперекового відділів. Патологічне ураження має нерівномірну форму, на знімках виглядає як плями або ж темні зони, імітуюючи прогризану структуру аналогічно до тканини пошкодженою мілью [1,8].

Signum vespae strictae (ознака перетягнутої осі) – *vespa* (лат.) – оса, *strictus* – стягнутий, стислий. це рентгенологічна ознака, що спостерігається у пацієнтів із вродженим блоком хребців, зокрема при синдромі Кліппеля-Фейля. У зоні зрощення міжхребцевий диск відсутній або недорозвинений. У диференціальній діагностиці дозволяє відрізнити вроджене зрощення хребців від набутих змін [1, 9].

Дослідження показало, що метафоричні терміни, засновані на ентомологічних та флористичних аналогіях, є широко вживаними у сучасній медичній практиці, особливо в нейровізуалізації. У наш час проводиться все більше досліджень, спрямованих на оцінку їхньої діагностичної специфічності та унікальності у контексті диференціації між різними типами патологій. Це ще більше підкреслює, що подальше вивчення таких термінів є не лише важливим для глибшого розуміння клінічних проявів, а й має практичну значущість для точнішого

встановлення діагнозу, формування клінічного мислення та ефективної міждисциплінарної взаємодії.

Використані джерела

1. Radiopaedia.org — Collaborative Radiology Resource [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://radiopaedia.org>
2. PubMed — U.S. National Library of Medicine. National Center for Biotechnology Information [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
3. The Neuroradiology Journal. — A peer-reviewed journal covering all aspects of neuroradiology. — SAGE Publications. <https://journals.sagepub.com/home/neu>
4. Sahu, A., Venkatesh, A., Snehil, A., Mahajan, A., Janu, A., Sahay, A., & Sridhar, E. (2024). Imaging of supratentorial ependymomas with radiopathological correlation. *Exploration of Targeted Anti-tumor Therapy*, 5(3), 766–779. <https://doi.org/10.37349/etat.2024.00245>
5. Montaser, A. S., Lalgudi Srinivasan, H., Staffa, S. J., Zurakowski, D., Slingerland, A. L., Orbach, D. B., Hausman-Kedem, M., Roth, J., & Smith, E. R. (2021). Ivy sign: A diagnostic and prognostic biomarker for pediatric moyamoya. *Journal of Neurosurgery: Pediatrics*, 29(4), 458–466. <https://doi.org/10.3171/2021.11.PEDS21384>
6. Siddiqui, J., & Krishnan, A. S. (2018). Butterfly glioma. *The New England Journal of Medicine*, 378(3), 281. <https://doi.org/10.1056/NEJMicm1704713>
7. Enokizono, M., Sato, N., Morikawa, M., Kimura, Y., Sugiyama, A., Maekawa, T., Sone, D., Takewaki, D., Okamoto, T., Takahashi, Y., Horie, N., & Matsuo, T. (2017). "Black butterfly" sign on T2*-weighted and susceptibility-weighted imaging: A novel finding of chronic venous congestion of the brain stem and spinal cord associated with dural arteriovenous fistulas. *Journal of the Neurological Sciences*, 379, 64–68. <https://doi.org/10.1016/j.jns.2017.05.066>
8. Mahendradas, P., Rajendran, J., & Sriram, R. (2023). Moth-eaten appearance of the iris in Hansen disease. *JAMA Ophthalmology*, 141(11), e232470. <https://doi.org/10.1001/jamaophthalmol.2023.2470>
9. Ridley, L. J., Han, J., Ridley, W. E., & Xiang, H. (2018). Wasp waist sign: Congenital vertebral fusion. *Journal of Medical Imaging and Radiation Oncology*, 62(Suppl 1), 166–167. https://doi.org/10.1111/1754-9485.36_12786

Нефедова А. Р.

СВОЄРІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ТРИВІАЛЬНИХ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ

Харківський національний медичний університет
Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О. В.

Вступ. Анестезія – це процедура, мета якої – забезпечити пацієнту знеболення або стан несвідомості під час медичних втручань. Існують різні способи введення анестезії, різна сила засобів, визначити які допомагають елементи назв цих препаратів.

Мета нашої роботи – проаналізувати особливості формування тривіальних назв препаратів, що використовуються для анестезії.

Предмет – етимологія частотних відрізків зазначених препаратів, закономірності їхньої комбінації, морфологічні особливості назв.

Нами було проаналізовано 24 назви із Національного переліку основних лікарських засобів [1]. У переліку застосовується така класифікація: місцеві анестетики (Lidocainum, Procainum, Novocainum, Tetracainum, Articainum); інгаляційні анестетики (Sevofluranum, Isofluranum, Enfluranum, Xenonum); внутрішньовенні анестетики (Methohexitalum, Hexobarbitalum, Ketaminum); опіюїдні анальгетики (Fentanylum, Morphinum, Tramadololum, Hydromorphonum, Codeinum, Oxycodonum, Methadonum, Pentazocinum, Sufentanilum, Nalbuphinum); адреноміметики (Epinephrinum, Norepinephrinum) [2]

Нами проаналізовано етимологію та морфологічну структуру назв.

Всі назви є іменниками II відміни середнього роду, з суфіксами -in(um) (12); -on(um) (3); -an(um); -al(um) (2); -yl(um) (-il(um) (2). Суфікс «in(um)» вказує на те, що речовина є похідним; «on(um)» – «більш слабке» похідне; «an(um)» – ланцюг атомів карбону без подвійних зв'язків; «al(um)» – наявність альдегідної групи; «yl(um) (il(um))» – назви радикалів. Немає закономірності між суфіксом і різновидом засобу. Найрізноманітніші суфікси у опіюїдів.

За будовою терміна можна виділити з одним, двома та більше компонентами, а також складноскорочені терміни.

Три терміни з 1 коренем (Xenonum: грец. xenos – чужий; Codeinum: грец. kodeia – макова головка; Morphinum: грец. бог снів Morpheus, або грец. morphē – форма).

11 термінів із двома компонентами (Lidocainum: anilid з санскриту nili (індиго) + з мови Кечуа coca (кока); Procainum: грец. pro (для) + coca; Novocainum: лат. novus (новий) + coca; Tetracainum: грец. tetra (чотири) + coca; Sevofluranum: германське seven (сім) + лат. fluor (фтор); Isofluranum:

грец. *isos* (рівний) + *fluor*; *Enfluranum*: грец. *en* (в) + *fluor*; *Ketaminum*: лат. *acetic* (вино) + лат. *ammonia* (аміак); *Fentanylum*: грец. *pheno-* (бензол) + з санскриту *nili* (індиго); *Oxycodonum*: грец. *oxy* (гострий, наявність кисню) + *kodeia*; *Epinéphrinum*: грец. *epi* (над, на) + *nephros* (нирка).

10 – утворені складним скороченням (*Nalbuphinum*: *nal* (опіоїдні рецептори) + грец. *boúturos* (масло) + *orph* (антагоністи/агоністи опіоїдних рецепторів); *Methohexitalum*: грец. *meth(yl)* (вино) + *hexa* (шість) + (*barb*)*it(urate)* - від лат. *barbata*, у середньовічній латині *usnea barbata* (букв. «бородатий мох»); *Norepinéphrinum*: лат. *normalis* (нормальний) + грец. *epi* (над) + *nephros*; *Sufentanilum*: лат. *su(lfur)* (сульфур) + грец. *pheno-* + *nili*; *Pentazocinum*: грец. *penta* (п'ять), *azocine* від *benzazocine*, від німецького *benz-* (бензол) і *azo-* (нітроген); *Methadonum*: грец. *meth(yl)* + лат. *ammonia* + *di* (два); *Hydromorphonum*: грец. *hydor* (вода) + грец. *morph-*; *Tramadolum*: імовірно від норвезького *tram* (край) + грец. *a* + лат. *dolor* (біль); *Articainum*: імовірно грец. (*s*)*ar(boxylate)* (карбоксильна кислота) + *thio* (сульфур) + *sosa*; *Hexobarbitalum*: грец. *hexa* (шість) + *barbit(al)* від лат. *barbata*) [3; 4].

Кількість компонентів залежить від складності формули препарату, тобто найпродуктивнішим і найінформативнішим способом творення є складне скорочення.

Щодо інформації, яку містять частотні відрізки, то найбільше відображається походження речовини: *kodeia*, *cain* (7); хімічний склад: *meth*, *flur* (5); числові позначення: *tetra*, *penta*, *hexa* (4); колір: *anilid* (3); особливості впливу на організм: *morph*, *dol* (3).

Найбільш частотними відрізками є *cain* – в назвах місцевих анестетиків, (5); *fluor* – у фторвмісних інгаляційних анестетиків (3); *anilid* вказує на наявність ароматичного аміну (3). Частотність відрізків визначила появу назв «каїни» (*Procainum*, *Novocainum*), «флурани» (*Isofluranum*, *Enfluranum*). Також для адреноміметиків характерна наявність відрізка *epinéphr*, що вказує на наднирники.

Тож можна керуватися значеннями цих частотних відрізків при визначенні групової приналежності назв препаратів, адже вони мають чіткі закономірності.

Мовна приналежність відрізків є дуже різноманітною. Переважно це грецькі терміноелементи (32: *hydor*, *thio*, *pheno-*, *epi* та ін.), латинські (13: *ammonia*, *dolor* та ін.) та інші мови (11), зокрема мова Кечуа (*cain*) [3].

Нами було проаналізовано характер поєднання терміноелементів. Домінуючими є комбінації терміноелементів з різних мов: 15 термінів, з них поєднання грецьких з латинськими – 6, поєднання грецьких і інших – 5, поєднання латинських і інших – 2, поєднання грецьких, латинських і інших – 2. У 9 випадках маємо походження терміноелементів з однієї мови.

Висновки. На підставі нашого аналізу можна зробити висновки, що інформація про терміноелементи є корисною та практично застосовною в

медицині, фармації та хімії, полегшує розуміння дії препаратів, сприяє правильному призначенню ліків. Отже необхідно звертати увагу на склад термінів і їх утворення при вивченні курсу латинської мови.

Список використаних джерел:

1. Національний перелік основних лікарських засобів : веб-сайт URL: <https://likicontrol.com.ua/національний-перелік/>
2. АТС Класифікація : веб-сайт. URL: <https://compendium.com.ua/uk/atc/>
3. Online Etymology Dictionary : веб-сайт. URL: <https://www.etymonline.com/>
4. Wiktionary, the free dictionary : веб-сайт. URL: <https://en.wiktionary.org/wiki>

Носенко Т.О.

УЖИВАННЯ ЛАТИНСЬКО-ГРЕЦЬКИХ ДУБЛЕТІВ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ ДРУГОЇ ВІДМІНИ

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І Литвиненка
Науковий керівник: викладач-методист Гіндіна М. С.

Вступ. Сьогодні латинсько-грецькі дублети іменників мають важливе значення в професійній мові медиків, фармацевтів, біологів, філософів, юристів, а також у науковому та побутовому мовленні. Особливої уваги заслуговують дублети іменників чоловічого роду другої відміни, які активно функціонують у терміносистемах різних галузей, передусім у медицині.

Мета дослідження: Мета цієї роботи – проаналізувати вживання латинсько-грецьких дублетів іменників чоловічого роду другої відміни, визначити їх роль у формуванні наукової термінології та показати вплив цих лексичних одиниць на мовленнєву практику сучасного суспільства.

Основна частина Одним із найвідоміших прикладів латинсько-грецьких дублетів є іменники латинського походження *musculus*, і *m* м'яз та грецького – *μυος* (*μυο-*), які широко використовуються в таких термінах, як: *μυοlogia*, ае f міологія, вчення про м'язи; *μυοcardium*, і n міокард, серцевий м'яз та похідний від нього термін *μυοcarditis* – міокардит, запалення серцевого м'яза; *μυοrathia* – міопатія, захворювання м'язової тканини, *μυοasthenia* – міастенія, м'язева слабкість, *μυοalgia* – міалгія, біль у м'язах, *μυοoma* – міома, м'язева пухлина тощо. Сам латинський термін *musculus* дослівно перекладається як «бігаюча миша», що вказує на подібність м'яза до форми миші під шкірою при напруженні [2].

Інший важливий дублет латинського іменника – *nervus*, і n – нерв, відповідником якого є грецький *neuron* (*neur-*). На цій основі формуються численні терміни: *neurон*, і n нейрон; *neurologia* – неврологія, вчення про нерви, вживається паралельно з *neuropathologia* – невропатологія, вчення

про нервові захворювання та відповідно *neurologus* – невролог, фахівець, який лікує нервову систему та *neuropathologus* – невропатолог, лікар з нервових хвороб; *neuritis* – неврит, запалення нерва; *neuropathia* – нейропатія, захворювання нервової системи; *neurosis* – невроз, захворювання нервів незапального характеру; *neuroma* – неврома, нервова пухлина. У медичній практиці широко використовують терміни, похідні від грецького «*неуро*»: нейрохірургія, нейропсихологія, нейрофізіологія тощо [1].

Значне місце в медичній термінології займають дублети до слова *oculus*, *i m* – око (лат.) і *ophthalmos* – (грец.) (*ophthalm-*). Найпопулярнішими прикладами є *ophthalmologia* – офтальмологія, наука про зір та очі; лікар може означати як *oculista*, *ae m* окуліст, так і *ophthalmologus*; *ophthalmoscoria* – офтальмоскопія, інструментальний огляд ока, *ophthalmoscorium* – офтальмоскоп, прилад для огляду очного дна, а також терміни: офтальмоплегія (*ophthalmoplegia*) – параліч очних м'язів, офтальмопатія (*ophthalmopathia*) – захворювання очей та інші [2].

Не менш поширеним є дублет *digitus*, *i m* – палець (лат.) та *daktylos* – палець (грец.) (*daktyl-*). На цій основі формуються такі терміни, як *dactylitis* – дактиліт, запалення пальців, *polydactylia* – полідактилія, наявність зайвих пальців, *brachydactylia* – брахідактилія, короткопалість, або *dactyloscoria* – дактилоскопія, наука про відбитки пальців, що має надзвичайну вагу в криміналістиці [2].

Вартий уваги такий термін як латинське слово *cancer cti m* рак та його грецький відповідник *carcinus* (основа *carcin-*). Обидва терміни використовуються для позначення злоякісного новоутворення, проте *carcinoma* - карцинома має вужче значення – епітеліальне ракове утворення. Ці терміни лягли в основу багатьох складних слів: *carcinologia* - карцинологія, вчення про ракові пухлини; *carcinomatosis* – карциноматоз, наявність множинних метастазів у серозних оболонках або тканинах різних органів. Але канцероген (*cancerogenum*), канцерогенез (*cancerogenesis*) тощо [1].

Латинському іменнику *nasus*, *i m* ніс відповідає грецький дублет *rhis* (основа *-rhin-*). Найпопулярнішими термінами є такі: *rhinoscoria* – риноскопія, інструментальний огляд носа та відповідно *rhinoscorium* - риноскоп, прилад для інструментального огляду носа; *rhinitis* – риніт, запалення слизової оболонки носа; *rhinorrhagia* – ринорагія, носова кровотеча тощо [1]. До складу тривіальних назв лікарських засобів входить як основа грецького, так і латинського походження: *Nasivinum*, *Nasonex*, *Sanorhinum*, *Rhinazolinum* тощо.

Висновки Отже, латинсько-грецькі дублети іменників чоловічого роду другої відміни широко представлені в медичній термінології, а також у суспільній лексиці. Вони не лише слугують джерелом для утворення термінів, а й допомагають систематизувати знання, забезпечують

міжнародну зрозумілість та точність комунікації. Розуміння походження й значення дублетів дозволяє глибше осягнути зміст термінів, підвищити мовну грамотність та професіоналізм фахівців у галузі медицини.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук І. М. Грецькі елементи в сучасній медичній термінології. – Харків: ХНМУ, 2019. 95 с.
2. Скрипник Ю. С. Латинська мова та медична термінологія. Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. 81 с.

Образцов А. І.

ЛАТИНА У ВИНОГРАДАРСТВІ ТА ВИНОРОБСТВІ

Дніпровський державний медичний університет

Науковий керівник: Сидора М. Ю.

Латина вже протягом двох тисячоліть, з часів існування Стародавнього Риму, залишається предметом вивчення лінгвістів, адже навіть у сучасному світі складно знайти сферу життя, лексика якої не зазнала б впливу латинської мови. Це стосується й давнього мистецтва виноградарства й виноробства, розвиток якого відбивається, як у дзеркалі, через професійну термінологію, засновану на латинській мові, що слугувала й продовжує донині бути невичерпним джерелом лексичного матеріалу. На шляху свого становлення мистецтво виноробства зазнавало впливу безлічі факторів, які докорінно змінювали хід його розвитку і залишали свій глибокий слід, і латина, як предок романської групи мови, лежить в основі професійної мови цього виду людської діяльності. Написані в часи Стародавнього Риму трактати латиною й досі залишаються інформативними та актуальними для сучасних виноградарів-виноробів.

Розквіт виноробства у Римі припадає на II століття до н. е., коли римляни встановили панування на Апеннінському півострові та взяли Середземномор'я під свій контроль [1]. Про це може свідчити трактат Катона Цензора «De agri cultura», який є найстарішим прозовим твором латинською мовою (154 рік до н.е.) [2]. Трактат містить багато інформації про рецепти вина. Так само Катон Старший ділився методами виготовлення медичного зілля на основі вин, наприклад проносних [3].

Про мистецтво виноградарства найбільше докладно писав Колумелла у своєму трактаті «Про сільське господарство» («De re rustica»). У своїй роботі він наголошував на важливості вибору сорту винограду залежно від кліматичних умов: виноградна лоза, що підходить для вирощування на рівнинній місцевості – це та, яка без шкоди переносить тумани та морози, для схилів пагорбів – та, що стійка до вітрів та посух [4]. Головна ідея Колумелли – це гармонія між сортом, ґрунтом та кліматом, що визначає кінцеву якість вина.

«Природна історія» (в оригіналі «*Naturalis historia*») Плінія Старшого – найбільший латинський твір, що зберігся від Римської імперії до наших днів. У XXIII книзі розповідається про лікувальні властивості різних вин, наприклад Фалернського вина *Falerum vinum*. Можна узагальнити їх лікувальні властивості: споживання вина покращує кровообіг, бадьорість, при помірних дозах зміцнює сухожилля, освіжає шлунок, загострює апетит, а також знімає гостроту печалей та тривоги, зігріває тіло та запрошує до сну [5].

Роботи Галена, видатного лікаря і філософа Стародавнього Риму, переважно дійшли до нас латиною, арабською і навіть івритом, незважаючи на те, що писав він свої праці давньогрецькою. Хоча Гален був не першим лікарем, який цінував терапевтичні властивості вина, його підхід вирізнявся винятковою точністю в описі унікальних характеристик багатьох вин. У своєму відомому трактаті «*De antidotis*» (про антидоти) вино займало позицію найважливішого інгредієнта для приготування протиотрути, зокрема теріаку, найефективнішого з усіх.

Після розпаду Римської імперії, незважаючи на багаторічні трансформації та перетворення специфічної виноробної термінології у Франції, Італії, Іспанії, латинське коріння все ще залишається «фундаментом», завдяки якому можна простежити походження цих термінів. «Яскравим прикладом використання латинської мови стало запровадження подвійної (біномінальної) біологічної номенклатури» [6, с.165]. Саме слово «вино» — це первісна назва рослини винограду, це спільнослов'янське запозичення з лат. *vinum*.

Регіон Бургундія (лат. *Burgundia*) славиться червоними винами сорту Піно Нуар, з французького *Pinot Noir*, дослівно перекладатиметься як «чорна шишка». *Pinot* (шишка) пов'язано з латинською назвою сосни – «*pinus*», *Noir* походить від латинського «*niger*» (чорний, вказує на колір ягід). Одним з найвідоміших сортів винограду, який вирощують в Італії, є Неббіоло (італ. *Nebbiolo*), назва якого походить від латинського слова «*nebula*» – «туман», що пов'язано з туманним кліматом П'ємонта.

Історія виноробства нерозривно пов'язана з розвитком суспільства та культури, а мова – як зв'язувальна ланка між поколіннями – є головним аспектом, що забезпечує безсмертя та історичну пам'ять традицій предків. Латинська мова залишила глибокий слід в історії виноробства. І доки живі ті галузі, на розвитку яких латина поставила свою печатку, ця мова залишатиметься живою, а її вивчення надихатиме послідовників на нові відкриття та формування повної картини про всеосяжну сферу впливу мови древніх римлян.

Список використаних джерел:

1. Wine and Rome.

URL:https://penelope.uchicago.edu/encyclopaedia_romana/wine/wine.html

2. Editors of Encyclopaedia Britannica. Marcus Porcius Cato | Roman Statesman & Philosopher | Britannica. Encyclopedia Britannica. URL:<https://www.britannica.com/biography/Marcus-Porcius-Cato-Roman-statesman-234-149-BCE#ref215404>
3. Cato the Elder. De Agri Cultura. URL:https://penelope.uchicago.edu/Thayer/e/roman/texts/cato/de_agricultura/g*.html
4. Columella, De Re Rustica — Book III URL:https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Columella/de_Re_Rustica/3*.html
5. Pliny the Elder, the Natural History, book XXIII URL:<https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:abo:phi,0978,001:23#note71>
6. Запара В.М. Значення латинської мови у формуванні іншомовної соціокультурної компетентності студентів <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/173c0434-25cf-49cf-80bc-f7629d7fe2a2/content>

Попова Д. О.

ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ЕНДОКРИНОЛОГІЇ

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І. Литвиненка

Науковий керівник: викладач-методист Гіндіна М, С.

Вступ. Ендокринологія є однією з найважливіших галузей медицини, яка досліджує структуру, функції, патологічні зміни ендокринної системи, їх діагностику та лікування. Як і будь-яка інша медична наука, вона має власний термінологічний апарат, який є ключовим для комунікації між фахівцями, а також для точного діагностування та лікування захворювань. Термінологічна компетентність у цій сфері є необхідною складовою професійної компетентності медичного працівника, оскільки вона забезпечує адекватне розуміння процесів, що відбуваються в організмі, та ефективний обмін інформацією в медичному середовищі.

Мета роботи: розкрити сутність термінологічної компетентності майбутнього фахового молодшого бакалавра спеціальності «Медсестринство», дослідити взаємозв'язок між анатомічними, фармацевтичними й клінічними термінами та окреслити систему спеціальних знань, умінь, навичок, через яку досягається здатність вільно використовувати фахову термінологію в ендокринології.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ендокринологічна термінологія включає:

- анатомічні терміни: (hypophysis – гіпофіз, glandula thyreoidea - щитоподібна залоза);
- фізіологічні терміни (homeostasis - гомеостаз, metabolismus - метаболізм);
- патологічні терміни (diabetes - діабет, сечове виснаження: цукровий та нецукровий);
- фармакологічні терміни (Insulinum – інсулін, Oxytocinum - окситоцин);
- діагностичні та лабораторні терміни (glucosuria – глюкоза в сечі) тощо [2:5].

Ендокринна система (organa incretoria) складається із органів (organon, і n орган). Гіпоталамус (лат. hypothalamus – від грец. кімната, камера, відсік) є вищим нервовим центром регуляції ендокринних функцій (endo – грецький прийменник в ролі префікса, що означає всередині, -stis-, -stis - відділення, виділення, секреція, functio, onis f функція) [2:15]. Гіпофіз складається із нейрогіпофіза (neurohypophysis) - задньої частки, яка виділяє окситоцин (Oxytocinum) та вазопресин (vas судина, --pres- тиск, тобто речовина, яка звужує судини та підвищує артеріальний тиск; аденогіпофіза (adenohypophysis: від aden, adenis m залоза, лімфатичний вузол) - передньої частки, яка складається із соматотропоцитів (cyt- -клітина) які виробляють соматотропний гормон (СТГ, гормон росту – від soma - тіло), лактотропоцитів або маммотропоцитів, що продукують лактотропний гормон (пролактин, ЛТГ – від lac, lactis n молоко, mamma, ae f молочна залоза), тиреотропоцитів, які виробляють тиротропний гормон (тиротропін, ТТГ), який діє на щитоподібну залозу (glandula thyreoidea), кортикотропоцитів, що продукують адренкортикотропний гормон (АКТГ, кортикотропін), який стимулює ендокринну функцію кори надниркових залоз (cortex, icis m кора), гонадотропоцитів, які виділяють гормони, що впливають на статеві залози – гонади. Назвам гормонів відповідають назви лікарських засобів: Oxytocinum, Corticotropinum, Somatotropinum, Gonadotropinum, Prolactinum, Lactinum, Thyreotropinum тощо [3:381].

Для лікування захворювань щитоподібної залози (glandula thyreoidea) застосовують: при гіперфункції (hyper – над, вище норми) - тиреостатичні (stasis – застій, зупинка), наприклад, Thyrosolum, а при гіпофункції (hypo – під, нижче норми) - тиреоїдні засоби: Thyreoidinum, Triiodthyronini hydrochloridum, Iodthyrox, Novothyralum та інші [3:383].

Симптомами цукрового діабету (diabetes mellitus: «diabetes» в перекладі з латини означає «протікання скрізь» та «mellitus» означає «солодкий як мед») є підвищення рівня глюкози в крові - hyperglycaemia, глюкоза в сечі – glucosuria. Для лікування застосовують препарат Insulinum, при передозуванні якого може виникнути зниження рівня глюкози в крові – hypoglycaemia [1:12].

Висновки. Термінологічна компетентність є ключовою складовою успішної роботи фахівців ендокринологічного профілю. Вона впливає на точність діагностичних рішень, якість медичного обслуговування та ефективність наукових досліджень. Для утворення анатомічних, фармацевтичних та клінічних термінів використовуються латинські та грецькі словотворчі елементи. Підвищення рівня термінологічної грамотності сприятиме розвитку ендокринології як науки та покращенню результатів лікування пацієнтів. Таким чином, знання латинської медичної термінології є ключовим фактором формування термінологічної компетентності майбутнього медичного працівника – складової професійної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Кисельов С. М., Каджарян В. Г. та інш. Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб ендокринної системи: навч. посіб. для студентів. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. 137 с.
2. Латинська мова та медична термінологія. Ч. II. Клінічна термінологія: практикум для самоств.роб. студ. I курсу мед. ф-тів / авт.-уклад. А.В. Олексієнко, Ю.С. Скрипник. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. 89 с.
3. Нековаль І.В. Фармакологія: підручник. 10-е вид., переробл. і доповн. К.: «Медицина», 2022. 552 с.

Радловська Ю. В.

VERITATES AETERNAE

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: викл. Савіна В. В.

Латинська мова, хоча й вважається "мертвою", продовжує жити у багатьох аспектах нашого повсякденного життя. Її вплив відчутний у науці, медицині, праві, а також у нашій мові через численні крилаті вислови. Ці фрази, що прийшли до нас із глибини століть, не лише збагачують наше мовлення, але й несуть у собі глибокий зміст та мудрість, накопичену поколіннями. У цій роботі ми розглянемо походження та значення найпопулярніших латинських крилатих висловів, їхню роль у сучасній українській мові та культурі, а також проаналізуємо, як вони допомагають нам краще розуміти світ і себе.

Латинська мова була основною мовою Римської імперії та залишалася мовою науки, філософії, права та літератури протягом багатьох століть. У цей період сформувалося безліч висловів, які відображали світогляд, моральні цінності та життєвий досвід тогочасних людей. Ці фрази передавалися з покоління в покоління, зберігаючи свою актуальність і донині. Серед численних латинських висловів особливу популярність здобули такі:

- "Carpe diem" — "Лови момент". Цей вислів закликає нас цінувати кожен мить життя, не відкладати важливі справи на потім і насолоджуватися теперішнім.

- "Veni, vidi, vici" — "Прийшов, побачив, переміг". Вираз, приписуваний Юлію Цезарю, який підкреслює швидкість та легкість досягнення перемоги або успіху.

- "Per aspera ad astra" — "Через терни до зірок". Вислів наголошує на тому, що шлях до великих досягнень часто проходить через труднощі та випробування.

- "Homo homini lupus est" — "Людина людині вовк". Цей вислів відображає песимістичний погляд на людську природу, підкреслюючи схильність людей до жорстокості та егоїзму стосовно одне одного.

- "Alea iacta est" — "Жереб кинуто". Фраза, яку, за легендою, промовив Юлій Цезар, переходячи річку Рубікон, означає прийняття незворотного рішення та готовність до його наслідків.

- "Umbram suam metuit" — "Боїться власної тіні". Це вислів про людей, які постійно намагаються уникати всього, що може бути хоча б трохи небезпечним чи незручним. Вони бояться навіть того, чого не існує. Цей вислів чудово показує, як страх може обмежувати наше життя.

- "Tarde venientibus ossa" — "Кістки для тих, хто запізнився". Уявіть, що на важливі події залишаються тільки залишки – ось як можна трактувати цей вислів. Йдеться про те, що якщо ви не дієте вчасно, то часто отримуєте вже не найкраще, а те, що залишилося після інших. Це чудове нагадування про важливість бути активним і не відкладати на потім.

- "Qui seminat mala, metet mala" — "Хто сіє зло, той пожне зло". Це простий і зрозумілий вислів: якщо ви робите погані вчинки, то зрештою це повернеться до вас. Це про те, що кожна погана дія має наслідки. Вислів підкреслює, як важливо бути добрим і відповідальним у своїх вчинках.

Незважаючи на те, що латинська мова вже давно не є розмовною, її вплив залишається відчутним у багатьох сферах сучасного життя. Латинські крилаті вислови активно використовуються в літературі, публіцистиці, науці, медицині, праві та інших галузях. Вони додають текстам виразності, підкреслюють ерудицію автора та створюють зв'язок із культурною спадщиною. Наприклад, у наукових працях часто можна зустріти вислів "Nota bene" — "Зверни увагу", який використовується для підкреслення важливої інформації. У медичній сфері широко відомий вислів "Primum non nocere" — "Насамперед не нашкодь", який є одним із головних принципів лікарської етики.

Латинські крилаті вислови, що прийшли до нас із глибини століть, продовжують відігравати важливу роль у сучасному мовленні, науці та культурі. Вони несуть у собі глибокий зміст, допомагають висловлювати думки стисло та виразно, а також є зв'язком між минулим і сучасністю.

Завдяки їх використанню ми збагачуємо нашу мову та краще розуміємо світ і себе.

Список використаних джерел:

1. Лучканин С. М. Латинські сентенції (крилаті латинські вислови) з історико-літературним коментарем : Навч. пос. із вивчення латин. афоризмів для студентів Інституту філології та історичного фак-ту КНУ імені Тараса Шевченка. К. : Наук. світ, 2009. 136 с

Рзаєва Н. А.

ЕПОНІМІЧНІ ТЕРМІНИ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРУКТУР ОКА

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О. В.

Епоніми в анатомії - це терміни, що позначають анатомічні структури, названі на честь лікарів або вчених, які зробили внесок у відкриття поняття. Походить від латинського слова “eponymous”, що має значення “названий на ім'я”. Наразі у світі є багато думок з приводу важливості існування термінів-епонімів, бо це може призвести до відсутності чіткості у визначенні назв офтальмологічних структур.

Мета. Проаналізувати терміни-епоніми на позначення структур ока у порівнянні з їх відповідним латинським та українським еквівалентом.

Матеріали: «Епоніми в клінічній анатомії органу зору людини» А.О. Світлицький та ін., Terminologia Anatomica (ТА, 2019), Nomina Anatomica (НА, 2010), додаткові довідники.

Результати дослідження. Детальний аналіз епонімічних термінів на позначення структур ока було проведено у статті «Епоніми в клінічній анатомії органу зору людини» [1]. Нас зацікавила відповідність вказаних у Табл. 1 статті термінів останньому виданню ТА (2019), в якому наводяться епонімічні назви [3]. У таблиці наведено 16 термінів. Ми звернули увагу на певні невідповідності між латинськими та українськими назвами.

Нами виявлено 4 терміни, що не представлені у Nomina Anatomica [2]: Боумена мембрана, Десцеме мембрана, Фонтани простори та Шлемма канал. Боумена мембрана належить до мікроскопічної анатомії, тобто до гістології (Terminologia Histologica). Десцеме мембрана позначає не самостійну анатомічну одиницю, а як морфофункціональну межу. Фонтани простори – належить до макроскопічної структури, не має власної макроскопічної будови та є непостійним у просторі. Шлемма канал – є застарілим.

Зазначимо, що із 16 термінів Боумена мембрана, Десцеме мембрана та Фонтана простори не мають регулярного латинського варіанту епонімічної назви.

У ході аналізу ми виявили, що наявні певні розбіжності між латинськими термінами, що позначають саму структуру ока, в епонімічному та неепонімічному варіанті: 1) Тенона простір – *Spatium Tenoni* – *lamina episcleralis* – надбілковооболонковий шар; 2) Шлемма канал – **Canalis Schlemmi** – **sinus** venosus sclerae – Кільцеподібна венозна пазуха білкової оболонки; 3) Горнера м'яз – *musculus Horneri* – *pars lacrimalis* (*m. orbicularis oculi*) / *pars palpebralis profunda m. orbicularis* – Глибока частина колового м'яза ока.

Більше відмінностей між українськими назвами структур ока епонімічного варіанта та латинським позначенням як в епонімічному, так і в неепонімічному терміні. 1) Брюкке м'яз – **Fibrae Bruecke** – **fibrae meridionales** – Меридіанні волокна; 2) Боумена мембрана – **lamina limitans anterior** – передня погранична пластинка; 3) Тенона капсула – **Fascia Tenoni** – **vagina bulbi**; **Fascia bulbi** – Піхва очного яблука; 4) Десцеме мембрана – **lamina elastica posterior** (*Demoursi, Descemeti*) – **lamina limitans posterior** – Задня прикордонна мембрана; 5) Мюллера м'яз – **Fibrae Muelleri** – **fibrae circulares musculi ciliaris** – Колові волокна; 6) Цинна зв'язка – **Zonula Zinni** – *zonula ciliaris* – Віковий пояс; 7) Гаснера заслінка – **Plica Hasneri** – **plica lacrimalis** (*Plica ductus nasolacrimalis*) – Сльозова складка; 8) Тенона простір – *Spatium Tenoni* – *lamina episcleralis* – надбілковооболонковий шар.

Розбіжності між українським терміном–епонімом та латинським й українським неепонімічним терміном: Шлемма – **sinus** venosus sclerae – кільцеподібна венозна пазуха білкової оболонки; Горнера м'яз – *pars lacrimalis* (*m. orbicularis oculi*) – глибока частина колового м'яза ока.

Привертає увагу неспівпадіння українського еквівалента **Circulus arteriosus Halleri** – **circulus vasculosus n.optici**: Галлера судинне кільце – Судинне коло зорового нерва [2; 4]/

При порівнянні неепонімічного терміна з українським перекладом було знайдено такі відмінності: *vagina bulbi*/ *Fascia bulbi* – Піхва очного яблука; *lamina episcleralis* – надбілковооболонковий шар; *lamina limitans posterior* – задня прикордонна мембрана.

Вважаємо, що причиною розбіжностей є те, що терміни-епоніми частіше за все фіксуються на імені першовідкривача та зберігають у собі більш загальний опис поняття, а неепонімічний термін, який виник пізніше за епонім характеризується детальнішим описом морфологічних та функціональних особливостей. Також ми виявили, що епоніми, що пов'язані із залозами, не мають розбіжностей у перекладі чи відмінностей між епонімом та неепонімом.

Звернувшись до ТА та вказаної статті, відмітили ще низку епонімічних термінів на позначення саме анатомічних утворень ока. Канал Петіта – *Petit's canal*; *Petit's spaces*; Hannover's canal- *spatia zonularia* – пояскові простори. Галоїдний канал (Клокетів канал) – *Stilling's canal*; *Canal*

of Cloquet - canalis hyaloideus - канал склистого тіла. Зв'язка Локвуда - Lockwood's ligament - ligamentum suspensorium bulbi - підвішувальна зв'язка очного яблука. Залози Цейса - Glands of Zeis - glandulae sebaceae palpebrae - сальні залози повік. Залози Волофринга - Glands of Wolfring; glands of Kraus - glandulae lacrimales accessoriae - додаткові слъзова залози. Синус Майера - Sinus of Maier - fornix sacci lacrimalis - склепіння слъзового мішка [3].

Зазначимо, що більшість із них немає розбіжностей у позначенні анатомічної одиниці, а також не мають латинського епонімічного варіанта. Водночас варто звернути увагу на наявність паралельних англійських епонімічних назв: Petit's canal/ Petit's spaces/Hannover's canal; Stilling's canal/Canal of Cloquet; Glands of Wolfring/ glands of Kraus. Тож, який варіант епоніма обирати в українському варіанті – постає викликом як для перекладачів, так і для анатомів.

Висновки. Під час дослідження було виявлено, що система епонімів не є впорядкованою та потребує детального аналізу. Виникають певні труднощі у варіативності назв, класифікації термінів та вживанні епоніма, де деякі є застарілими, а деяким навпаки надається перевага у використанні. Заради збільшення та популяризації епонімів потрібно аналізувати джерела, серед яких є онлайн база медичних епонімів whonamedit.com , <https://anatomytool.org/>, Оксфордський словник медичних епонімів, Stedman's Medical eponyms, а також Dictionary of Eponymous Terms in Science, Medicine, and Technology та інші. Перспективами дослідження є систематизація епонімів та визначення доцільностей їх вживання, для якого потребується глибокий аналіз та доповнення інформації завдяки науковим роботам та дослідженням.

Список використаних джерел:

- 1.Світлицький А. Чернявский А., Matvieishyna T., Щербаков, М. (2022). Епоніми в клінічній анатомії органу зору людини. Morphologia. 16. 172-178. 10.26641/1997-9665.2022.3.172-178.
2. Nomina Anatomica [Електронний ресурс] // Anatom.ua. – Режим доступу: <https://anatom.ua/nomina-anatomica/>
3. FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed. FIPAT.library.dal.ca. Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019
4. AnatomyTool [Електронний ресурс] // AnatomyTool.org. – Режим доступу: <https://anatomytool.org/> .

Руденко Ж-М. Г.

Ляшко А. В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БОТАНІЧНИХ ТА НАРОДНИХ НАЗВ РОСЛИН

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М. І.

Актуальність дослідження. У світі існує велика кількість рослин, які мають як наукові (ботанічні) назви, так і народні, що склалися внаслідок багатовікового досвіду спостережень за природою. Народні назви можуть відображати зовнішній вигляд, смакові і лікувальні властивості рослин, ареал їх поширення, а інколи – навіть міфологічні уявлення. Дослідження ботанічних та народних назв рослин є важливим для збереження культурної спадщини, передачі традиційних знань наступним поколінням, а також для наукового аналізу народної термінології. Крім того, це дослідження допомагає уніфікувати знання про рослини, уникнути плутанини у їхньому застосуванні в медицині, сільському господарстві та інших галузях.

Мета дослідження. Метою цієї роботи є порівняння ботанічних і народних назв рослин, аналіз їхньої етимології, принципів утворення та поширення в різних регіонах. Дослідження спрямоване на встановлення зв'язку між народними назвами та характерними властивостями рослин.

Основна частина. Народні назви рослин формувалися під впливом різних факторів, серед яких особливості зовнішнього вигляду, лікувальні властивості, асоціації з тваринами чи людьми, природні умови зростання та міфологічні уявлення. Часто такі назви є результатом багатовікових спостережень людей за рослинами, їхнім впливом на здоров'я або особливостями середовища проживання.

Одним із найпоширеніших принципів формування народних назв є відображення зовнішніх ознак рослин. Наприклад, кульбаба (*Taraxacum officinale*) має народну назву "сонячник" через її яскраво-жовті квітки, а береза (*Betula pendula*) відома як "біле дерево" завдяки характерному забарвленню кори. Ці назви відразу викликають уявлення про рослину, полегшуючи її впізнаваність у природі.

Інший важливий аспект народної класифікації – це відображення лікувальних властивостей рослин. Наприклад, деревій (*Achillea millefolium*) у народі називають "кровоавником", оскільки він має здатність зупиняти кровотечу. Чистотіл (*Chelidonium majus*) отримав назву "бородавник" через здатність його соку видаляти бородавки. Такі назви тісно пов'язані з практичним досвідом народної медицини і передаються з покоління в покоління.

Чимало народних назв пов'язані з міфологічними та релігійними уявленнями. Наприклад, полин (*Artemisia absinthium*) відомий як "відьмин

травник", оскільки його часто використовували у захисних ритуалах. Звіробій (*Nyctaginia perforatum*) отримав назву "чортова кров", оскільки вважалося, що ця рослина має силу відганяти злих духів. Такі найменування відображають світоглядні уявлення давніх суспільств і їхнє сприйняття природи.

Крім того, народні назви можуть вказувати на місце зростання рослин або їхнє використання. Наприклад, суницю лісову (*Fragaria vesca*) часто називають "дикою полуницею" через її середовище зростання, а липу (*Tilia cordata*) – "медовим деревом" через її значення для бджільництва.

Таким чином, народні назви рослин є важливою частиною мовної спадщини народу. Вони не лише передають інформацію про саму рослину, а й зберігають у собі історичний, культурний та природничий контекст, у якому вони виникли. Порівняння народних назв із ботанічними дає можливість зрозуміти взаємозв'язок між науковими та традиційними знаннями, а також допомагає глибше усвідомити багатство мовної картини світу.

Порівняльний аналіз ботанічних і народних назв рослин

Ботанічна назва	Народна назва	Походження народної назви
<i>Urtica dioica</i> (Кропива дводомна)	Жигучка, жалюга	Відчуття печіння при дотику
<i>Achillea millefolium</i> (Деревій)	Серпоріз, кровавник	Використовується для зупинки кровотечі
<i>Taraxacum officinale</i> (Кульбаба лікарська)	Сонячник, молочай	Жовтий колір квітки, наявність молочного соку в стеблі
<i>Matricaria chamomilla</i> (Ромашка лікарська)	Материнка, бабусина трава	Використання в народній медицині для лікування дітей
<i>Plantago major</i> (Подорожник великий)	Ранник, лопушник	Використання листя для загоєння ран
<i>Nyctaginia perforatum</i> (Звіробій)	Чортова кров, заяча кров	Червоний сік рослини нагадує кров

Artemisia absinthium (Полин гіркий)	Відьмин травник, чорнобиль	Використання в обрядах та лікуванні
Chelidonium majus (Чистотіл великий)	Жовтушник, бородавник	Використовується для лікування бородавок
Convallaria majalis (Конвалія звичайна)	Ландиш	Запашні квіти з білими дзвіночками
Sambucus nigra (Бузина чорна)	Ведмежа ягода, поганка	Використання в народній медицині, міфи про отруйність

Отже, ми маємо 50% народних назв, що відображають вплив рослини на організм людини або їхнє традиційне застосування. Значна частина народних найменувань близько 30% пов'язана з особливостями форми, кольору чи текстури рослин. 15% з проаналізованих назв мають міфологічні асоціації – багато рослин отримали свої назви через народні повір'я та релігійні уявлення. Однією із маличисельних груп 5% можна виділити назви, що мають географічні та екологічні фактори – деякі назви вказують на природне середовище зростання рослин. Народні назви часто є простішими та інтуїтивно зрозумілими. Водночас ботанічні назви є науково обґрунтованими, універсальними та використовуються в міжнародній класифікації рослин. Важливо зберігати і вивчати народні назви, адже вони є частиною мовної та етноботанічної спадщини.

Список використаних джерел:

1. Браун Б. Етноботаніка: мова рослин у народній традиції. Київ: Наукова думка. 2018. 430 с.
2. Іваненко Г. *Лікарські рослини: ботаніка та народна медицина*. – Харків: Фоліо. 2017. 230 с.
3. The International Plant Names Index (IPNI). URL: <https://www.ipni.org> (дата звернення 25.03.2025)

Санькова А. В.

МЕТАЛИ В МЕДИЦИНІ: ВІД МОРФОЛОГІЧНИХ НАЗВ ДО БІОМЕДИЧНИХ ЗАСТОСУВАНЬ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Колісник М. І.

В умовах сучасної медичної практики метали відіграють ключову роль у хірургічних та імплантологічних процедурах, що зумовлено їхнім унікальним комплексом фізико-хімічних характеристик, зокрема високою

механічною міцністю, біосумісністю та стійкістю до корозії. Проте, окрім їхніх функціональних властивостей, історія відкриття цих елементів та етимологія їхніх назв є важливим аспектом наукової номенклатури. Дослідження етимології металів, що застосовуються в хірургії та фармакології, дозволяє поглибити розуміння динаміки розвитку наукового знання, міжмовних зв'язків та історичних етапів освоєння нових матеріалів у медичній галузі.

1. Метали для хірургії та імплантації

Титан (Titanium, Ti) – хімічний елемент було названо у 1795 році німецьким хіміком Мартином Генріхом Клапротом (1743-1817). Назва утворилася від латинського *Titan* та суфіксу *-ium*. На початку XV століття термін «*Titan*» використовувався на позначення міфологічного божества, що позначав міць та велич. Титан є дуже міцним металом, і це асоціювалося з могутністю міфологічних божеств.

Золото (Aurum, Au) – назва походить від латинського *aurum*, що перекладається як «сяйво» та означає Аврору – богиню світанку, утворене від праїндоевропейського кореня **aus¹-*, що вказує на дієслово «сяяти, світити, блищати».

Платина (Platinum, Pt) – конкістадори називали новий метал *platina del Pinto*, від іспанського *Platina* (тобто зменшувального *Plata*), що перекладається як «маленьке срібло» або «срібельце», від *del Pinto*, що означає «з Пінто» та свідчить про місце відкриття металу. Пояснення назви полягає в тому, що зовні платина нагадувала срібло, але коштував цей метал дешевше, адже через високу тугоплавкість його було важко обробляти. Новий хімічний елемент платину було визнано у 1741 році.

Нікель (Nickelium, Ni) – метал було виділено екстракцією та названо шведським хіміком та металургом Акселем Кронштедтом (1722-1765) у 1751 році. Назва походить від Шведського *kopparnickel*, що перекладається як «руда мідного кольору». Цей термін є напівперекладом від німецького *Kupfernickel*, де *Kupfer* означає «мідь», а *Nickel* – «гоблін, гном, злий підземний дух». Ймовірно назва походить від імені духа з німецької міфології — злого карлика Нікеля, який заважає гірникам. Він замінював якісну мідну руду на речовину, яку прозвали *Kupfernickel*, тобто «нікелевою рудою». Зовні вона нагадувала справжню, проте спроби видобутку міді з цього мінералу виявлялися марними і викликали захворювання у гірників

¹ Від індоевропейського кореня **aus-* походять слова, пов'язані зі світлом і золотом: санскр. *ayah* – «метал»; авест. *ayo* – «метал»; гот. *aiz* – «бронза»; староангл. *ar* – «мідь, бронза»; лит. *ausas* – «золото».

(пізніше було з'ясовано, що отруйність нікеліну, або нікелевої руди, зумовлена Арсеном, що входить до її складу).

Кобальт (Cobaltum, Co) – назва металу походить від середньовісньонімецького слова *Kobold*, де *Kobe* означає «хатина, сарай», *Holt* – «гоблін», від *hold* – «милостивий, доброзичливий», евфемістичне слово для неприємної істоти. *Kobold* також використовувалося шахтарями Гарца (Гарц або Сміліни найпівнічніші гори середньої висоти в Німеччині та найвищі гори Північної Німеччини) для позначення породи, просоченої миш'яком і сіркою. Однак існує ще одна версія можливого походження назви, від грецького *κοβαλος*, що означає «обманщик», «пройдисвіт» або «шахрай». *Κοβαλος* дух елліської міфології, пустотлива істота, яка любила обманювати та лякати смертних. У часи середньовіччя мінерал був відомий як «кобальтовий блиск». Вважалося, що він є «зачарованим гоблінами», адже кожна спроба виплавити метал у процесі нагрівання завершувалася поразкою, виділялися лише токсичні випари. Саме з цього мінералу згодом було видобуто кобальт, що зовні нагадує нікель, проте вважається більш рідкісним. Хоча кобальт вже був відомий Теофрасту Парацельсу (лікар епохи Відродження; 1493 – 1541), відкриття зазвичай приписують шведському хіміку та мінерологу Георгу Брандту (1694 — 1768).

Хром (Chromium, Cr) – назва латинізована від французького *chrome*, від латинського *chroma* (гр. *χρῶμα*), тобто «колір», оскільки його сполукам властиве яскраве забарвлення. Як окремий хімічний елемент із мінералу метал було видобуто Луї Ніколя Вокленом та названо *chrome* у 1797 році. Наразі він відомий як chromium. Натомість слово *chrome* після зміни хімічної назви металу на міжнародному рівні використовується для позначення «хромованої сталі» (зазначена сталь містить приблизно 2 відсотки хрому).

2. Метали для лікування (фармакологія)

Бісмут (Bismuthum, Bi) – походить від старонімецького *Wismuth*, яке, певно, є скороченням від *Wismat* і перекладається як «біла маса», від давньовісньонімецької *hwiz* – «білий». Термін було латинізовано Георгіусом Агріколою (який, можливо, був першим, хто визнав Бісмут як елемент) у 1530 році як *bisemutum*.

Срібло (Argentum, Ag) – назва металу походить від праїндоевропейського кореня **arg-*², який означав «білий», «блискучий»,

² Від індоевропейського кореня **arg-* походять слова, пов'язані з блиском або сйвом у різних мовах: давньогр. *ἀργυρος* (*argyros*) – «срібло»; санскр. *arjuna* – «блискучий, білий»; давньоірл. *argat* – «срібло»; хетт. *ḫarki-* – «білий».

«сяючий», з цього кореня було утворено латинське *argentum* та грецьке *argyros*. Серед слов'янських мов використовуються корені, схожі на балтійські (наприклад, укр. срібло, пол. srebro, лит. sidabras). Натомість у германських мовах назва металу утворилася від *silabur-* (наприклад, англ. silver, нім. silber). У баскській мові *zilharr* означає «срібло», що, можливо, було запозичено з германських мов. Проте існує протилежна теорія, яка полягає в тому, що *silabur-* походить від якогось старого кельтського діалекту Іспанії, що, у свою чергу, запозичив термін із невідомої іберійської мови.

Магній (Magnesium, Mg) – спершу метал було виділено з білої магнезії (*magnesia alba*), що у 18 столітті використовувалася як косметичний засіб і зубний порошок, у 1808 році англійським хіміком сером Гемфрі Деві. Хоча вченим було запропоновано назвати метал *magnium*, аби уникнути плутанин зі словом *magnesia*, однак у європейських мовах закріпилася назва *magnesium*. У східнослов'янських мовах, завдяки підручникам Жермена Анрі Гесса, метал отримав назву *magnium*, що відрізняло його від *magnesia*. *Magnesia* походить від грец. *Μαγνησία* – регіону в Фессалії (Греція), саме тут вперше був знайдений мінерал біла магнезія, назва цього регіону ймовірно утворена від давнього народу *Magnetes*.

Літій (Lithium, Li) – термін утворено шляхом поєднання латинського суфікса для металів *-ium* із словом *lithia*, яке походить від грецького слова *λίθος*, що означає «камінь». Сучасна назва була запропонована шведським хіміком Єнсом Якобом Берцеліусом, вказує на мінеральне походження елемента, адже на відміну від калію та натрію його добували з земної (кам'яної) породи.

Залізо (Ferrum, Fe) – від латинського *Ferrum*, що перекладається як «залізо». Можливо, що термін має семітське коріння³ і є запозиченим з етрусської мови, відповідну теорію походження було запропоновано Ернестом Кляйном (лінгвіст та автор *A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language*). Міхіль Де Ваан (лінгвіст, автор *Etymological Dictionary of Latin and the other Italic Languages*) вважає, що це слово могло бути запозичене з фінікійського діалекту⁴, а потім потрапити

³ Лат. *ferrum* («залізо»), можливо, має семітське походження. У семітських мовах зустрічаються схожі за звучанням і значенням слова, що може свідчити про культурний і торговельний вплив Близького Сходу на Європу через етрусків: араб. *parzel* (برزل) – «залізо»; івр. *barzel* (ברזל) – «залізо»; араб. *birzil* (برزج) – «залізо».

⁴ Припускається, що слово *ferrum* могло бути запозичене з фінікійського діалекту. Наводяться схожі слова в різних семітських мовах: фінік. □□□□ (*brzl / barzel* – «залізо»); араб. ברזל (*parzālā* – «залізо»); аккад. □□ (*parzillum* – «залізо»); угарит. □□□□ (*brdl* – «залізо»). Ці слова, ймовірно, мають анатолійське походження.

до латинської мови через етрусків. Ще одну версію було висунуто Калівертом Уоткінсом, який припускає, що назва металу може мати індоєвропейське походження, але з дуже давнього й малозрозумілого джерела, наприклад, можливо, *Ferrum* і давньоанглійський *Bræs*, що означає «латунь», є спільнокореневими.

Цинк (Zincum, Zn) – існує декілька версій походження назви цього металу. Можливо, метал отримав свою назву від німецького *Zinc*, яке в свою чергу походить від персидського *Sing*, що означає «камінь». За іншою теорією, назва утворена від німецького *Zink*, що означає «зубчик» або «шип». Наприклад, відомо, що у першій половині 16 століття Теофраст Парацельс (1493 – 1541) писав про метал, який він називав *Zincken*, ймовірно, за аналогією форми кристалів після плавлення.

Отже, етимологічний аналіз номенклатури металів, що застосовуються в хірургічній та фармакологічній практиці, дозволяє не лише реконструювати історію їхньої ідентифікації, але й виявити лінгвістичні кореляції між стародавніми мовами. Семантика цих назв відображає фізико-хімічні властивості елементів, їхні органолептичні характеристики, природну поширеність, а також культурно-міфологічні уявлення, що супроводжували їхнє відкриття. Проаналізувавши назви металів, можна зробити висновок, що найбільший відсоток назв походить з латинської мови (приблизно 26.67%). Далі йдуть назви грецького та німецького походження, з однаковим відсотковим співвідношенням 20%. Найменший відсоток назв походить з іспанської, старонімецької та персидської мов (приблизно по 6.67% кожна). Назви металів походять з різних мов, це відображає історичні та культурні зв'язки, а також внесок різних народів у відкриття та вивчення металів.

Список використаних джерел:

1. Online etymology dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення: 26.02.2025)
2. Etymology of Arabic words of Greek origin. URL: <https://arabic-greek-etymology.blogspot.com/> (дата звернення: 13.03.2025)
3. Advance Refractory Metals. URL: <https://www.refractorymetal.org/a-brief-history-of-titanium.html> (дата звернення: 14.03.2025)
4. National Nuclear Data Centre. URL: <https://www.nndc.bnl.gov/content/elements.html> (дата звернення: 14.03.2025)
5. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-74151> (дата звернення: 15.03.2025)
6. Royal Society of Chemistry. URL: <https://periodic-table.rsc.org/element/27/Cobalt> (дата звернення: 15.03.2025)

7. Radiopaedia. URL: <https://radiopaedia.org/articles/chromium> (дата звернення: 15.03.2025)
8. PubMed. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7024263/> (дата звернення: 15.03.2025)
9. The Free Dictionary by Raflex. URL: https://www.thefreedictionary.com/_/roots.aspx?type=Indo-European&root=arg- (дата звернення: 24.03.2025)
10. An Etymological dictionary of Astronomy and Astrophysics English-French-Persian. URL: <https://dictionary.obspm.fr/index.php?showAll=1&formSearchTextfield=magnesium> (дата звернення: 24.03.2025)
11. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/science/magnesium> (дата звернення: 01.04.2025)
12. New World Encyclopedia. URL: https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Lithium#Discovery_and_etymology (дата звернення: 01.04.2025)

Sizonenko M.M.

**THE ROLE OF LATIN IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE:
EQUIPMENT AND WEAPONRY**

Military institute of Communications and Information Technology
named after Heroes of Kruty
Scientific director: PhD Zhukovych I. I.

Latin was the first “World language” of human history. It has historically been the foundation of many military, medical, and technical terminologies worldwide. The Ukrainian Armed Forces (UAF) also integrate Latin into various aspects of their operations, from naming military equipment to scientific research and international cooperation. The language provides a bridge between Ukraine and its Western allies, particularly NATO, reinforcing standardization, precision, and interoperability.

Latin has been used for centuries in military discourse, influencing legal, medical, and engineering terminologies across different armed forces. In Ukraine, Latin has played a similar role, especially since the country’s closer alignment with NATO and other Western military institutions.

Key aspects of Latin's military significance include:

I. Medical and scientific applications: Battlefield medicine, military pharmacology, and biological defense rely on Latin terminology for precise classification.

II. Engineering and technical fields: Latin-based terms standardize technical specifications for weapons, vehicles, and military systems.

III. Legal and administrative language: Latin terms frequently appear in military doctrine, international agreements, and official documents.

Many Ukrainian military technologies and weapon systems bear names derived from Latin, emphasizing historical continuity and symbolic meaning. E.g. Neptune Missile System – Named after the Roman god of the sea (Neptunus), symbolizing its naval superiority. Skif Anti-Tank Guided Missile – Named after Scythae, the Latin term for the ancient Scythians, a warrior culture historically linked to Ukraine.

These Latin-based names enhance military identity, reinforce symbolic power, and facilitate international communication in defense collaborations.

Latin plays a fundamental role in military standardization, particularly in NATO and other allied forces. The Ukrainian Armed Forces follow these traditions by integrating Latin into

1) Technical documentation and manuals – Ensuring clarity and precision in engineering and weapons systems.

2) Military medicine – Latin terms help standardize battlefield treatments, disease classifications, and pharmacology.

3) Biological defense and engineering – Latin nomenclature allows Ukrainian experts to collaborate effectively in global security projects.

By using Latin, Ukraine strengthens its integration into NATO frameworks, making joint operations and logistical cooperation more efficient.

Latin is actively taught in Ukrainian military academies, particularly in medical and engineering programs. It is essential for:

I. Medical training – Military doctors study Latin to understand international medical terminology.

II. Technical and scientific research – Engineers and defense researchers rely on Latin for precise classification of weapons and technologies.

III. Legal and administrative training – Officers use Latin-based terminology in international military agreements and legal procedures.

Latin remains an essential part of our education. In medicine, engineering, and even tactical terminology, we use Latin to maintain international standards. It helps us integrate into NATO practices and communicate effectively with allied forces

This perspective highlights Latin's enduring relevance in modern military education.

Latin is also a language of tradition, discipline, and honor in military culture. Many Ukrainian military units adopt Latin mottos and insignias to reflect their values. Examples include:

I. Military unit slogans – Phrases like *Semper Paratus* («Always Ready») or *Fortis Fortuna Adiuvat* («Fortune Favors the Brave») appear on unit insignias.

II. Official documents and medals – Latin phrases symbolize historical continuity and prestige.

III. Rituals and ceremonies – Latin is often used in military oaths and formal events, emphasizing discipline and respect for history. By incorporating Latin, the Ukrainian military aligns itself with Western traditions while preserving historical depth and cultural identity.

Conclusion. Latin continues to play a vital role in the Ukrainian Armed Forces, influencing military terminology, technical classifications, medicine, and symbolic traditions. Its presence in weaponry names, standardization efforts, and educational programs ensures Ukraine's seamless integration into global military frameworks, particularly NATO.

Through Latin, Ukraine maintains a connection to its historical and international military heritage, reinforcing discipline, precision, and strategic cooperation in its defense forces.

Соболь А.О.,
Левічева А.В.,
Буякова А.Ю.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ОТРУЙНИХ РОСЛИН

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викладач Колісник М.І.

Назви рослин часто приховують у собі давні історії, культурні особливості та навіть міфи. Деякі з них мають очевидне походження, пов'язане з виглядом чи властивостями рослини, тоді як інші залишаються загадковими й потребують глибшого аналізу. Особливо цікаво дослідити етимологію отруйних назв — слів, що зазнали змін у звучанні, значенні чи написанні, але все ще зберігають сліди свого початкового походження. У цій роботі ми проаналізуємо етимологію деяких отруйних рослин і з'ясуємо, чому певні рослини мають такі назви.

Беладона (*Atropa belladonna*). Назва цієї отруйної рослини походить від італійського *Bella donna*, що означає «гарна жінка», де *bella* має латинське коріння *bellus, a, um* («гарний»), а *donna* походить від *domina, ae f* («пані, господиня») [2]. Латинська назва *Atropa* походить від імені грецької богині долі Атропи, яка перерізає нитку життя, що символічно натякає на її високу токсичність [1]. Загальноприйняті пояснення її назви з'явилися у XVIII–XIX століттях. Одна з версій (XVIII ст.) стверджує, що жінки використовували сік беладони як косметичні очні краплі, оскільки атропін, що міститься в рослині, викликає розширення зіниць, надаючи погляду виразності. За іншою версією, рослину використовували для отруєння красивих жінок [2].

Азалія (*Azalea*). Етимологія назви *азалія* веде своє походження від латинського *Azalea*, що було введено Карлом Ліннеєм у 1753 році. Лінней використовував це слово, що походить від грецького *azaleos* — «сухий»,

яке, ймовірно, пов'язано з дієсловом *azein*, що означає «сушити» або «висихати». Це слово, у свою чергу, може бути споріднене з праїндоевропейським коренем *as-* — «палити, горіти», що вказує на те, що рослина часто зустрічається в сухих, піщаних ґрунтах [2].

Блекота (*Hyoscyamus*). Етимологія назви *блекота* походить від грецьких слів *hus* — «свиня» і *kyamos* — «боби», що вказує на народну назву рослини — «свинячі боби». Це, ймовірно, пов'язано з токсичними властивостями рослини, оскільки свині іноді поїдали її, хоча вона була для них небезпечною. Латинська назва роду *Hyoscyamus* зберігає це грецьке походження, що підкреслює токсичність і зв'язок з отруйними властивостями рослини [1].

Анемона (*Anemone*). Етимологія назви *анемона* походить від латинізованого *anemone*, що в свою чергу взято з грецького *anemone* («квітка вітру»), де *anemos* означає «вітер». Це слово буквально перекладається як «дочка вітру», оскільки існувало повір'я, що анемона розцвітає лише за вітряної погоди. У XVI столітті слово потрапило до французької мови як *anemoine* і з часом стало відомим у Європі. Зоологічний термін «анемона», вперше застосований у 1773 році, походить від скорочення «sea anemone» (морська анемона), що використовувалося для позначення морських істот [2].

Рицина (*Ricinus communis*). Етимологія назви *рицина* походить від латинського слова *ricinus*, яке має кілька варіантів походження: від грецького *rikinos*, що вказує на назву рослини, або від давньоєврейського *rikar*, що означає «круглий», чи від латинського *ricinus*, що означає «кліщ». Це відображає форму насіння, яке нагадує кліща [1].

Вовче лико (*Daphne mezereum*). Латинська назва рослини *вовче лико* походить від грецького слова *daphne*, що означає «лавровий лист». Це пов'язано з давньогрецькою міфологією, де Дафна була німфою, яку перетворив бог Аполлон на лаврове дерево, щоб врятувати її від переслідування. Таким чином, назва символізує зв'язок рослини з лавром [2].

Лікоріс (*Lycoris*). Назва роду рослин *Lycoris* має грецьке походження, хоча точна етимологія залишається невизначеною. Найпоширеніша версія пов'язує її з давньогрецьким словом *lykophos*, що означає «сутінки» або «вовче світло» — проміжний час між днем і ніччю, коли активізуються вовки. У римській поезії *Lycoris* було псевдонімом коханої поета Корнелія Галла, яка ототожнюється з куртизанкою Цитеридою. Можливо, назва рослини походить саме від цього імені, символізуючи її красу та загадковість. Загальноприйнята етимологія сформувалася у XVIII–XIX століттях, коли рослину почали класифікувати в ботаніці. Існує припущення, що її назва відображає містику та ефемерну красу її квітів, які часто асоціюють із осіннім заходом сонця [3].

Калла (Calla, Zantedeschia). Назва *калла* походить від грецького *kallos*, що означає «краса», підкреслюючи витонченість і декоративну привабливість цієї рослини. Однак у садівництві та комерції під назвою «калла» часто мають на увазі рослини роду *Zantedeschia*, які раніше відносили до *Calla*. Латинська назва *Zantedeschia* була надана німецьким ботаніком Куртом Шпренгелем у XIX столітті на честь італійського ботаніка Джованні Дзандедескі (*Giovanni Zantedeschi*). Незважаючи на наукову класифікацію, у побуті ці квіти продовжують називати каллами через їхню схожість та популярність у флористиці [4].

Гліцинія (Wisteria). Латинська назва *Wisteria* була дана на честь американського вченого, професора анатомії Пенсильванського університету Каспара Вістара (*Caspar Wistar*, 1761–1818). Спочатку ботанічна назва писалася як *Wistaria*, але пізніше була стандартизована як *Wisteria* відповідно до правил Міжнародного кодексу ботанічної номенклатури. Українська назва гліцинія походить від грецького слова *glykos*, що означає «солодкий», і пов'язана з приємним ароматом квітів цієї рослини. Її ніжні звислі суцвіття й яскраві кольори зробили гліцинію популярною декоративною рослиною в садах і парках [5].

Пізньоцвіт осінній (Colchicum autumnale). Назва цієї отруйної рослини пов'язана з її періодом цвітіння, що відбивається в латинському видовому епітеті *autumnalis, e* («осінній»). Родова назва *Colchicum* походить від Колхіди — стародавньої місцевості біля Чорного моря, яка в давнину була відома своїми отруйними рослинами. Сучасні пояснення назви сформувалися у XVIII–XIX століттях. Через свою токсичність рослину називали «осіннім смертником». Також існує припущення, що в середньовіччі її отруйні властивості застосовували в магічних зіллях та отрутах [6].

Наперстянка (Digitalis). Назва цієї рослини походить від латинського слова *digitus* («палець»), оскільки її квітки за формою нагадують наперсток. У європейському фольклорі наперстянку пов'язували з магічними силами, називаючи її «відьомськими рукавичками» або «квітами фей». У XVIII столітті наперстянка стала основою для створення лікарських препаратів, які допомогли багатьом пацієнтам із серцевими захворюваннями, хоча її передозування може мати смертельні наслідки [1].

Чистотіл звичайний (Chelidonium majus). Назва цієї рослини походить від грецького слова *chelidon* («ластівка»), оскільки її цвітіння співпадає з періодом прильоту ластівок навесні. Видова назва *majus* вказує на «великий» розмір рослини. У народній медицині чистотіл широко використовувався як засіб для лікування шкірних захворювань, таких як бородавки, екзема і псоріаз [1].

Клематис (Clematis). Латинська назва роду *Clematis* походить від грецького слова *klema*, що означає «в'юнка рослина» або «пагона». Це відображає характерну особливість клематисів — їхню здатність обвивати

опори та рости як ліани. В українській мові клематис також відомий під назвою «ломонос» [7].

Дицентра (Dicentra). Латинська назва роду *Dicentra* походить від грецьких слів *dis* («двічі») і *kentron* («шпора»), що вказує на наявність двох шпор у квітках цієї рослини. Українська назва «дицентра» є транскрипцією латинської. У народі цю рослину часто називають «розбите серце» через характерну форму її квіток, які нагадують серце з краплею, що ніби падає з нього [8].

Іпомея (Ipomoea). Назва *ipomei* походить від грецьких слів *ips* («бур'ян») і *homoios* («схожий»), що вказує на схожість рослини з бур'янами через її інвазивний ріст і здатність швидко розростатися. Латинська назва *Ipomoea* була введена Карлом Ліннеєм у XVIII столітті для групи рослин родини повітряних. Хоча іпомея має декоративне значення, деякі види цієї рослини містять токсичні алкалоїди, що можуть спричинити отруєння при неправильному використанні [2].

Дифенбахія (Dieffenbachia). Етимологія назви *дифенбахії* походить від імені австрійського садівника Йоганна Міхаеля Дифенбаха, який на початку XIX століття вперше описав цей рід рослин. Латинська назва *Dieffenbachia* була дана рослині на його честь. Ця рослина стала популярною через своє декоративне використання, але також відома своєю токсичністю [1].

Проведене етимологічне дослідження назв отруйних рослин показало, що більшість термінів мають давньогрецьке походження. Із 17 проаналізованих назв: 11 рослин (понад 75%) мають назви, що походять з грецької мови. Це свідчить про глибокий вплив грецької культури, міфології та натурфілософії на процес формування ботанічної номенклатури. Багато з цих назв пов'язані з зовнішніми ознаками рослин, їхніми властивостями або символічними значеннями в античній традиції. 4 назви (близько 20%) мають латинське походження. Вони зазвичай відображають морфологічні особливості або властивості рослин. 3 рослини (5%) мають назви, які були присвячені видатним науковцям, що вперше описали або дослідили ці види. Це підкреслює роль особистого внеску у наукову спадщину та традицію іменування нових видів на честь дослідників. Отже, етимологія назв отруйних рослин є цінним джерелом інформації не лише з мовної чи ботанічної точки зору, але й як відображення історико-культурного контексту, в якому ці рослини були вивчені й описані.

Список використаних джерел:

1. Latin Language Stack Exchange. URL: <https://latin.stackexchange.com/questions/23067/does-lycoris-have-a-confirmed-origin-as-a-derivation-of-some-greek-word-meanin> (дата звернення 10.03.2025)

2. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення 15.03.2025)
3. Pharmencyclopedia. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/> (дата звернення 01.03.2025)
4. SANBI. PlantZAfrica. URL: <https://pza.sanbi.org/zantedeschia-odorata> (дата звернення 01.03.2025)

Стругань Т. О.

МОВНА ВЗАЄМОДІЯ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Одеський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Нетребчук Л.М.

Медична термінологія – це структурований та систематизований лексичний комплекс, який забезпечує професійну комунікацію в медичній галузі. Упродовж століть і тисячоліть медична термінологія формувалася під впливом багатьох історичних, культурних та мовних чинників. У сучасну епоху глобалізації та змін у житті суспільства лінгвістичний взаємовплив у сфері медицини привертає до себе увагу, адже швидкий розвиток науки потребує уніфікації та стандартизації, але водночас і гнучкості різних терміносистем.

Класична медична термінологія ґрунтується в основному на давньогрецькій та латинській мовах. Грецькі корені найчастіше використовуються у складі складних термінів, які описують хвороби, симптоми, різні анатомічні структури (*bronch-*, *-cardia*, *-pathia*). Терміни давньогрецького походження становлять приблизно 20-30%. Грецька мова значною мірою вплинула на медичну термінологію, особливо в таких галузях, як хірургія, діагностика та терапія. Латинська мова була мовою науки та медицини в Європі протягом середньовіччя та Ренесансу. Терміни латинського походження активно використовуються в анатомії, фармакології, патології та багатьох інших галузях медицини (*corpus*, *virus*, *substantia*, *textus*, *resectio*, *suppositorium*). Терміни латинського походження становлять близько 60%. Ми бачимо, що ці мови, будучи базовими в системі освіти середньовічної Європи, заклали основу для наукової терміносистеми. Значна частина термінів формувалась у межах античної медичної традиції і згодом була збережена латиномовною науковою парадигмою та інтегрована в новітні мови.

У середньовічні часи арабська медицина зберегла і трансформувала античні знання. Через латинізацію арабські терміни проникли до європейських мов. Наприклад: *alcohol* (від араб. *al-kuḥl*), *elixir* (від араб. *al-iksīr*), *syrup* (від *sharāb*).

Значна частина термінів, пов'язаних із анатомією та хірургією, має італійське походження (через роль Італії в епоху Відродження): *malaria* (від *mala aria* – «погане повітря»); *influenza* (вплив зірок – застаріле астрологічне

пояснення епідемій); *quarantine* – карантини (від італ. *quaranta giorni* – «сорок днів», таким був період ізоляції для кораблів у Венеції під час епідемій чуми); *lazzaretto* – ізолятор, назва шпиталю в Венеції для інфікованих (від назви острова Ладзаретто), дало початок терміну *lazaret* – інфекційна лікарня). Перші анатомічні театри, хірургічні школи та морфологічні атласи виникли саме в Італії, завдяки таким постатям, як Андреас Везалій, Маркелло Мальпігі, Джованні Моргані. Тому італійська мова – це місток між латинською медичною спадщиною та новітньою науковою думкою Європи.

Французька мова також вплинула на розвиток медичної термінології, особливо в галузях анатомії, хірургії, клінічної медицини та госпітальної практики (до 5%), це відбувалось завдяки впливу Франції в медицині XVIII–XIX ст. Ось приклади медичних термінів французького походження: *massage* «розтирання» – масаж; *ambulance* – швидка допомога (від фр. *ambulant* – той, що рухається, *hôpital ambulant* – пересувний шпиталь); *débridement* – дебридмент (медична процедура очищення ран від мертвих тканин, термін вживається в хірургії та травматології); *clinique* – клініка (від фр. *clinique* – лікувальний заклад, а також як прикметник (*étude clinique* – клінічне дослідження)). У XIX ст. Паризька медична школа була провідною у світі – саме там формувалися підходи до спостереження, госпітальної медицини, створення клінічних карт. Це пояснює активне запозичення французьких термінів у професійну мову лікарів.

Декілька важливих медичних термінів німецького походження виникли завдяки внеску німецькомовних учених, особливо в галузях психіатрії, фармакології, патології та фізіології (до 5%). Наприклад: *Doppler effect* / *Doppler ultrasound* (походить від імені Крістіана Доплера, австрійського фізика, використовується у діагностиці, УЗД); шприц – слово походить від німецького *Spritze*, що означає «шприц» або «ін'єкційний пристрій»; бинт (*Binde*) – від нім. *Binde*, що означає «пов'язка» або «бинт»; катетер – від нім. *Katheter*, що означає медичний інструмент для введення або виведення рідини з організму тощо. Ці терміни відображають вплив німецької мови на розвиток медицини, особливо в галузі хірургії, інструментів і діагностичних методів.

Українська мова формувала свою медичну термінологію переважно на базі грецьких, латинських, германських і слов'янських коренів, але існує низка термінів, що мають українське походження або адаптовані виключно в українському лінгвокультурному контексті: *недуга* (давньоукраїнське слово, вживається як синонім до "хвороба"); *лихоманка* / *пропасниця*; *запаморочення*; *оглушення* тощо. Українська мова надає перевагу описовим термінам, утвореним з коренів, зрозумілих широкому загалу (напр., *запалення нирки* замість *нефрит*; *серцевий напад* замість *інфаркт міокарда*; *запалення легень* замість *пневмонія*).

Англійська мова, хоча і має великий вплив на сучасну медичну термінологію, зокрема через глобалізацію та поширення наукових публікацій, все ж не має такого історичного впливу, як латинська та грецька мови. Проте англійська активно використовує та адаптує терміни з інших мов. У загальному контексті медичної термінології англійська мова зазвичай займає близько 5-10% через: адаптацію та інтеграцію термінів з інших мов; створення термінів для опису новітніх технологій, методів лікування чи медичних інструментів ("*Computer Tomography*" (комп'ютерна томографія) або "*MRI*" або "*Magnetic Resonance Imaging*" (магнітно-резонансна томографія)); міжнародне використання англійської як основної мови для наукових публікацій, медичних досліджень і комунікації.

Кожна з цих мов внесла свій унікальний внесок у розвиток медичної термінології – через наукову школу, практичне застосування, культуру або геополітичне домінування в певну епоху. Саме завдяки цьому взаємовпливу сучасна мова медицини є надзвичайно багатшаровою і міжкультурною.

Стьопкіна К. С.

МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Одеський національний медичний університет

Науковий керівник: ст. викл. Нетребчук Л.М.

Актуальність. Війна створює багато викликів для системи охорони здоров'я. Медична термінологія також має адаптуватися до нових умов. Це зумовлюється необхідністю швидкого і точного опису стану поранених, покращення комунікації між медиками та впровадженням ефективних протоколів лікування. Медики часто працюють у стресових та небезпечних ситуаціях, де точність і час мають критичне значення, а терміни повинні бути уніфікованими та зрозумілими.

Мета роботи – проаналізувати та систематизувати лексико-граматичні особливості медичних термінів, які вживаються медиками, парамедиками в умовах війни.

Матеріали та методи. Матеріалом для дослідження стали: опитування бойових медиків та парамедиків; настанови з допомоги пораненим в умовах бойових дій для медичного персоналу; відеоролики на різних платформах. Було вивчено та проаналізовано медичну термінологію, яка використовувалась медиками. Для досягнення мети застосовувались загальнолінгвістичні методи (лексичний аналіз, структурний), описовий метод та загальнонаукові методи (систематизації та класифікації, узагальнення).

Результати. Військові дії в Україні призвели до появи нових понять, що стали частиною професійної лексики медиків. Деякі з цих термінів:

1. "Кровоспинні турнікети" – сучасні пристрої для зупинки масивних кровотеч, таких як САТ (Combat Application Tourniquet) або SOFTT.

2. "Медевак" – скорочення від англійського *medical evacuation* (медична евакуація), що позначає транспортування поранених із зони бойових дій.

3. "Зона золотої години" – критично важливий проміжок часу після травми для надання допомоги.

4. "Гемостатичні агенти" – спеціальні матеріали або речовини (наприклад, Celox або QuikClot), які використовуються для зупинки кровотечі.

5. "Тактична евакуація" (TACEVAC) – транспортування поранених із зони активних бойових дій до безпечнішої зони з наданням медичної допомоги в процесі.

Основними способами утворення нових термінів є запозичення, аббревіації, спрощення тощо.

Ми класифікували медичні терміни за джерелами поповнення:

1. *Терміни для опису травм і станів*: "баротравма", "контузія", "множинні вибухові поранення", "комплексна травма", "травматична ампутація", "геморагічний шок".

2. *Актуалізація термінів психічного здоров'я*: посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), "гострий бойовий стрес", "вторинна травматизація".

3. *Запозичення міжнародної термінології*: співпраця з міжнародними організаціями (МОЗ, НАТО, ВООЗ) сприяла інтеграції англійських термінів: ТВІ (Traumatic Brain Injury – травматичне пошкодження мозку), МСІ (Mass Casualty Incident – інцидент із великою кількістю постраждалих), застосування *MARCH* алгоритму (Massive hemorrhage, Airway, Respiration, Circulation, Head injury/Hypothermia).

4. *Спрощення термінології для екстрених ситуацій*. У бойових умовах використовуються спрощені терміни та аббревіатури для прискорення діагностики: "червоний", "жовтий", "чорний" – класифікація стану пацієнтів за шкалою сортування (triage). ABCD – послідовність оцінки стану пацієнта (Airway, Breathing, Circulation, Disability). Часто використовуються слова "стабік" (стабілізаційний пункт), "медевак" (медична евакуація автомобілем).

5. *Термінологія в реабілітації та протезуванні*: "постреабілітаційний синдром", "сучасне протезування", "біонічний протез".

В екстремальних умовах виникає також новий медичний сленг, який допомагає швидко та чітко спілкуватися в умовах стресу та критичних ситуацій. Це слова або фрази, на означення стану пацієнта ("трьохсотий" – поранений, "критик" – у критичному стані), видів травм або ушкоджень ("перф" – перфорація), медичних маніпуляцій ("декомпресія" – введення

голки або трубки в грудну клітку для зняття пневмотораксу), обладнань та матеріалів ("турнікет" – пристрій для зупинки кровотечі, "целокс" (або інший гемостатик) – речовина для швидкої зупинки кровотечі),

Висновки. Війна прискорила формування сучасної медичної термінології, яка адаптована до міжнародних стандартів і вимог військових умов. Навчання медичного персоналу, стандартизація нових термінів та створення україномовних глосаріїв допоможуть уніфікувати медичну термінологію.

Сургай А. М.

ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АКУШЕРСТВІ ТА ГІНЕКОЛОГІЇ: ПОХОДЖЕННЯ, АДАПТАЦІЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О. В.

Латинська мова є основою медичної термінології, особливо в акушерстві та гінекології, де точність термінів має критичне значення. Сучасні зміни в медицині, розвиток міжнародних класифікацій (ICD-11) та вплив англійської мови сприяють адаптації та зміні використання латинських термінів. Аналіз цих процесів допомагає зрозуміти, як еволюціонувала термінологія та які слова зберігають латинську основу, а які поступаються місцем новим стандартам.

Мета роботи. Простежити трансформацію латинських термінів в акушерстві та гінекології, проаналізувати процес їхньої адаптації в сучасній медичній практиці та міжнародних класифікаціях.

Матеріалом постала латиномовна та англійськомовна версії Міжнародного класифікатора хвороб (*ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics*). Для аналізу нами обрано найбільш репрезентативні терміни, що використовуються для опису різних етапів від запліднення до пологів.

1. Postpartum і puerperium

- Postpartum (від лат. post — після, partus — народження) – в англійській термінології термін, що акцентує увагу на фізіологічних змінах, які відбуваються в організмі жінки відразу після пологів, і може використовуватись для опису довшого періоду, ніж традиційний 6-тижневий. У клінічному вжитку також охоплює психологічні аспекти, як післяпологова депресія (postpartum depression), postpartum anxiety. Термін було запозичено з латини, прийменникова конструкція змінилася на іменник з префіксом.

- Puerperium (від лат. puer — дитина, pario — народжувати) — латинський термін, який описує фізіологічний післяпологовий період, обмежений першими 6 тижнями після пологів. З цим терміном пов'язані переважно ускладнення: puerperal sepsis, puerperal hematoma, puerperal fever. Термін не зазнав змін. Від нього утворюються похідні прикметники.

2. Термінологія, пов'язана з пологами

- haemorrhagia ante partum (від грец. haima — кров, rhēgnymi — розривати; лат. ante — до, partus) - antepartum haemorrhage - Перестановка слів, прийменник перейшов у префікс, haemorrhagia - haemorrhage.

- gestatio (від лат. gesto — носити) - gestation - Суфікс -tio замінено на -tion.

- placenta praevia (від лат. praevia — що йде попереду) - placenta previa - ae - e у praevia. Порядок слів – без змін.

3. Аномалії положення плода

- positio transversa (від лат. positio — положення, transversus) – transverse lie: positio замінено на lie, transversa – transverse; порядок слів.

4. Операції та втручання

- sectio caesarea (від sectio — розтин, caesarea від Caesar – Цезар) - cesarean section: зміна порядку слів та англіцизація caesarea - cesarean.

- embryotomia (від embryo, tomia) – embryotomy: суфікс -ia замінено на -y.

- extractio vacuum (від extractio — витягування, vacuum) - vacuum extraction: інверсія слів та адаптація закінчення іменника..

5. Переривання вагітності

- abortus (від aborior — вмирати передчасно) - abortion - Суфікс -us - -ion.

- abortus spontaneus (від spontaneus — мимовільний) - miscarriage - Повна заміна на англійську германського походження.

6. Патології вагітності

- hypertensio gestationalis (від hypertensio, gestatio) - gestational hypertension. Зміна порядку слів, англійські еквіваленти суфіксів обох частин.

- eclampsia (від eklampsis – сяння) – eclampsia. Термін збережено у первісній формі.

- preeclampsia (від pre- — перед, eklampsis) - pre-eclampsia: в англійському варіанті префікс приєднується дефісом.

Проведений аналіз термінів, вживаних в акушерстві та гінекології, засвідчив кілька ключових тенденцій у трансформації латинської медичної термінології:

1. Суфіксальна адаптація термінів. У багатьох випадках латинські терміни зазнають морфологічної трансформації під впливом англійської мови. Наприклад: gestatio - gestation (заміна -tio на -tion), embryotomia - embryotomy (заміна -ia на -y), abortus - abortion (заміна -us на -ion).

2. Зміна порядку слів та переклад компонентів. Наприклад: extractio vacuum - vacuum extraction, hypertensio gestationalis - gestational hypertension, haemorrhagia ante partum - antepartum haemorrhage. Такі зміни орієнтовані на граматичні та синтаксичні норми англійської мови.

3. Повна лексична заміна латинських термінів. У деяких випадках спостерігається повна заміна термінів англійськими словами іншого походження. Наприклад: *abortus spontaneus* - *miscarriage*, *positio transversa* - *transverse lie*.

4. Семантичне розмежування понять “*puerperium*” і “*postpartum*”. Хоча обидва терміни стосуються післяпологового періоду, *puerperium* описує переважно фізіологічні процеси протягом перших 6 тижнів після пологів, тоді як *postpartum* — ширше поняття, що охоплює також психоемоційні аспекти, зокрема *postpartum depression*, *postpartum anxiety* та інші психологічні розлади.

Список використаних джерел:

1. ICD-11 for Mortality and Morbidity Statistics [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://icd.who.int/browse/2025-01/mms/la> – Назва з екрана.
2. Stedman's Medical Dictionary. 28th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2006.
3. Wulff, H. R. The language of medicine. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 2004. 97(4), 187–188.

Ушканенко М. Ф.

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У БАГАТОМОВНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Одеський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н. Нагачевська С. А.

У сучасному глобалізованому світі медична комунікація дедалі частіше здійснюється в умовах багатомовності. Це особливо актуально для країн, де медична освіта та клінічна практика відбуваються двома або більше мовами – державною та міжнародною. Такий підхід вимагає від медичних працівників не лише знання загальноновживаної мови, але й вільного володіння термінологією кількох мовних систем. У цьому контексті латинська та англійська мови відіграють вирішальну роль. Перша – як історичний фундамент медичної термінології, друга – як сучасна мова науки, технологій та міжнародного спілкування. Співіснування цих мов створює унікальне мовне поле, у якому формуються, трансформуються та функціонують ключові поняття медичного знання.

Поява нових термінів у медицині нерідко обумовлена розвитком біотехнологій, цифрової медицини, нових форм лікування та діагностики. Ці поняття здебільшого виникають англійською мовою, а згодом входять у вжиток міжнародного медичного дискурсу. Наприклад, такі поняття як *evidence-based medicine*, *patient safety*, *personalized medicine*, *clinical audit*, *peer review* вже стали загальноприйнятими навіть у неангломовних країнах. Разом з тим, медична латина забезпечує стабільність і уніфікованість у

вживанні основних клінічних термінів, таких як *morbus*, *fractura*, *ulcus*, *status post infarctum* тощо. Ця стабільність є надзвичайно важливою в медичних документах, рецептурних записах, міжнародній діагностиці та обміні даними між медичними установами.

Термінологічний білінгвізм — це явище, за якого спеціаліст оперує термінами з кількох мовних джерел, при цьому кожна з мов виконує специфічну функцію. Латинська — часто використовується в діагностичних формулюваннях (наприклад, *status asthmaticus*, *coma diabeticum*), тоді як англійська — для опису сучасних клінічних підходів, інструкцій до препаратів та в науковій публіцистиці. Така ситуація потребує швидкої когнітивної адаптації, вміння перемикатися між системами, а також розуміння історії походження терміна, його функціональної ролі та контексту вживання. Крім того, латинські корені часто допомагають інтерпретувати значення нових англійських термінів без словника, що свідчить про взаємозалежність цих мов у медичному дискурсі.

Варто також розглянути проблему термінологічної варіативності. Один і той самий термін може мати декілька реалізацій залежно від мови або навіть клінічного контексту. Наприклад, поняття “гострий панкреатит” може бути зафіксоване як *acute pancreatitis* (англ.), *pancreatitis acuta* (лат.), або в національній транскрипції. Це створює виклики для стандартизації, особливо в умовах транснаціонального обміну даними. Неправильне розуміння терміну або хибний переклад можуть призвести до помилок у діагностиці, плутанини в епікризах та неточностей у клінічній документації. Саме тому в багатьох країнах активно розробляються медичні термінологічні бази та класифікатори, які підтримують уніфіковану номенклатуру.

Однією з актуальних проблем є також навчання студентів медичних закладів в умовах білінгвального або мультилінгвального підходу. Вивчення латинської мови залишається невід’ємною частиною медичної освіти, проте викладання медичної англійської дедалі більше інтегрується у навчальний процес. Студенти одночасно опановують класичну термінологію (*fractura*, *morbus*, *ulcus*, *inflammatio*) і сучасні терміни англійського походження (*screening*, *healthcare system*, *recovery plan*). Такий підхід дозволяє сформувати у майбутнього лікаря термінологічну гнучкість і міжмовну компетентність, що є вкрай важливим у роботі з міжнародними пацієнтами або під час участі в дослідницьких проектах.

Особливу увагу також слід звернути на психолінгвістичний аспект білінгвізму. Під час перемикання між мовами активуються різні нейромовні механізми, які впливають на швидкість обробки терміносистем, особливо в умовах стресу або великого обсягу інформації. Саме тому білінгвальні фахівці, які мають гнучке мовне мислення, краще справляються з міжкультурною комунікацією та адаптацією до міжнародних стандартів.

Розуміння морфемної структури латинських термінів допомагає швидше засвоювати англomовні неологізми, що виникають у сфері біоетики, фармакогенетики, телемедицини та цифрової охорони здоров'я.

Таким чином, багатомовне професійне середовище медицини не лише збагачує лексичну систему, а й формує особливу когнітивну модель фахівця, який вільно орієнтується в терміносистемах кількох мов. Урахування лінгвістичного взаємовпливу між латинською та англійською термінологією дозволяє вдосконалити якість медичної освіти, клінічного перекладу та професійної комунікації загалом. Це перспективна сфера для подальших досліджень, зокрема у галузях медичної лінгвістики, когнітивної науки та міждисциплінарної педагогіки.

Чопорова Є. Є.

МОВНА СПАДЩИНА РИМУ: ВПЛИВ ЛАТИНИ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ

Дніпровський державний медичний університет
Наковий керівник: канд. філол. н. Апоненко І. М.

Латинська мова (*lingua Latina*) виникла в регіоні Лаціум (*Latium*), де розташований сучасний Рим. Спочатку це була мова маленької громади, але з розширенням Римської республіки, а потім й імперії, латина стала основним засобом спілкування в Західній Європі. Після падіння Римської імперії в V столітті н. е. латина не зникла. Вона трансформувалася в мову церкви, науки та освіти. Разом з тим, у різних регіонах колишньої імперії латинська мова зазнала змін, започаткувавши романські мови, серед яких яскравим прикладом є італійська [1].

Історія латинської мови складається з декількох періодів. Так, класична латина (*Latina classica*) – це мова літератури та еліти. Використовувалася Цицероном (Cicero), Вергілієм (Vergilius), Горацієм (Horatius). Вульгарна латина (*Latina vulgaris*) – це мова простого народу. Саме з неї виникли романські мови. Порівняємо, наприклад, класичний термін “*oculus*” (око) → вульгарний “*oclus*” → італійський “*occhio*”.

Етапи розвитку італійської мови:

1. Латинський «фундамент»:

- Латина залишалася офіційною мовою Італії до Раннього Середньовіччя.

- У VIII столітті текст “Indovinello Veronese” («Веронська загадка») став одним із перших прикладів переходу від латині до італійської [2, 7].

2. Становлення італійської мови:

- У XIV столітті Данте Аліг'єрі написав «Божественну комедію» (“*Divina Commedia*”) італійською мовою, демонструючи, що італійська

може бути такою ж витонченою, як і латина. Данте називав італійську «народною латинню» (*vulgare illustre*) [2, 7].

3. Сучасна італійська:

- У XIX столітті, після об'єднання Італії, флорентійський діалект, що походив із латини, став основою для стандартної італійської мови [2, 7].

Латинська мова є основою для багатьох медичних термінів, які використовуються в італійській: вони охоплюють назви частин тіла, процедур, ліків та навіть цілих медичних дисциплін тощо. Розглянемо деякі з них:

1. *Corpus* (лат. тіло) → *corpo* (італ. тіло). Використовується в анатомії: “*Corpo umano*” (італ. «Людське тіло»).

2. *Medicus* (лат. лікар) → *medico* (італ. лікар). Наприклад: “*Il medico cura i pazienti*” (італ. «Лікар лікує пацієнтів»).

3. *Therapia* (лат. лікування) → *terapia* (італ. лікування). Наприклад: “*Terapia intensiva*” (італ. «Інтенсивна терапія»).

4. *Diagnostica* (лат. розпізнавання) → *diagnostica* (італ. діагностика). Приклад: “*La diagnostica precoce salva vite*” (італ. «Рання діагностика рятує життя»).

5. *Cura* (лат. лікування, турбота) → *cura* (італ. лікування, турбота). Використовується у виразах, як-от: “*Essere sotto cura*” (італ. «Бути під лікуванням») [5, 6].

Окрім того, розглянемо походження італійських виразів та їх зв'язок із латинською мовою:

1) *A presto!* – До скорої зустрічі!

Походження: *a* – прийменник «до», походить від латинського *ad* (до, у напрямку). *Presto* – означає «швидко, незабаром» і походить від латинського прислівника «*praestus*», який мав значення «готовий, швидкий». В італійській мові це усталений вираз, який буквально перекладається як «до швидкого» (тобто, «до швидкої зустрічі»). [3,4]

2) *Salute!* – Ваше здоров'я!

Походження: слово «*salute*» походить від латинського «*salus, salutis*» (здоров'я, добробут, безпека). У латинській мові це слово використовувалося як побажання здоров'я, наприклад, у тостах або привітаннях. В італійській мові цей вираз вживається як тост («Ваше здоров'я!») або побажання здоров'я, наприклад, при чханні. [3, 4]

Латинська мова є безмежним джерелом культурного, мовного та інтелектуального багатства. Її вплив на італійську мову виявляється в словах, граматиці та культурі. Латина не була лише «мертвою мовою». Вона стала живою основою італійської мови, залишаючи слід у словах, виразах, культурі та науці. Як зазначив Данте Аліг'єрі: “*La lingua latina è madre della nostra identità*” («Латинь – це мати нашої ідентичності»). Ця спадщина свідчить про те, що мова Давнього Риму досі звучить через італійське слово.

Список використаних джерел:

1. Latin and English: History of the Latin Language. URL : <https://www.ruf.rice.edu/~kemmer/Words04/structure/latin.html> (дата звернення : 02.12.24).
2. The Evolution from Latin to Modern Italian. URL : <https://www.spaziolingua.it/blog/italian-language-evolution-latin-modern/> (дата звернення : 02.12.24).
3. Latin Words and Expressions Still Used in Italian. URL : <https://learnamo.com/en/latin-words-expressions-used-in-italian/> (дата звернення : 02.12.24).
4. 12 Latin Sayings Used in Italian. URL : <https://italianpills.com/vocabulary/12-latin-sayings-in-italian/> (дата звернення : 02.12.24).
5. Latin Language. URL : <https://www.britannica.com/topic/Latin-language> (дата звернення : 02.12.24).
6. Італійська мова та латина. URL : <https://www.superprof.com.ua/blog/italiiska-mova-i-latyna/> (дата звернення : 02.12.24).
7. Історія італійської: від латини до сучасност. URL : <https://www.superprof.com.ua/blog/istoria-italiiskoi-vid-latyny-do-suchasnosti/> (дата звернення : 02.12.24).

Шейніна Д. М,
Юсіфов М.Р.

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ПОХОДЖЕННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН

Харківський Національний Медичний Університет

Науковий керівник: к.філол. н. Литовська О. В.

Вступ. Наркотики спочатку застосовувалися в медицині, але їх неконтрольоване використання призвело до залежності, що зробило їх предметом медичних і соціальних дискусій. Слово «наркотик» набуло розповсюдження у 20 столітті з французької «*narcotique*» від грецького *narkōsis* – «заціпеніння».

Історія вживання наркотичних препаратів сходить до цивілізації шумерів, за 5 тисяч років до нашої ери. З тих часів походять перші письмові згадки про приготування і вживання опіуму, який вони називали «*gil*», що означає «радість».

Наркотична речовина – це речовина, що здатна при одноразовому вживанні викликати ейфорію (грец. *ευφορία*, від *eu* – добре, правильно, *phero* – нести, переносити) тобто несе добро, істину, «кайф» (від арабського "كاييف", що означає — «відпочинок, приємне неробство»). Особливості ейфорії залежать від виду наркотичної речовини; іноді з відчуттям щастя,

радість, можливості досягнення всіх цілей і відсутності непереборних перешкод, а при систематичному – психічну і фізичну залежність.

Актуальність. Проблема наркотичних речовин залишається актуальною в медицині і суспільстві. Хоча деякі з них застосовуються в лікуванні, їх неконтрольоване вживання викликає залежність і важкі наслідки. Вивчення цих речовин допомагає розробляти методи лікування та профілактики [1], [2].

Мета роботи. Дослідити та проаналізувати етимологію назв наркотичних речовин.

Основна частина.

У нашій роботі розглянуто етимологію назв наркотичних речовин, вказаних у «Класифікації психоактивних речовин» [3].

1. **Опіати** (від грецького «**οπος**» – «сік») — це речовини, що одержують з опійного маку (***Papaver somniferum L.***) або синтетичним шляхом.

Назву група одержала від **опію**— висушений сік опійного маку, що містить алкалоїди [3], [4].

- **Фентаніл (фено-**, що вказує на його зв'язок з бензолом або похідними бензолу (від грецького **phene**), **-yl** – суфікса, що використовується для утворення назв радикалів) сильнодіючий синтетичний анальгетик.

- **Морфін** (на честь давньогрецького бога сну Морфея (**Morpheus**)— головний алкалоїд опію, що має виражену анальгетичну дію [5].

- **Кодеїн** (від грецького **kódeia** — «макова головка») — природний алкалоїд, що має помірну знеболюючу та протикашльову дію.

- **Діацетилморфін (героїн)** — напівсинтетичний опіат, похідний морфіну. Назва «діацетилморфін» вказує на хімічну будову. Побутова назва «героїн» походить від грецького *hērōs* («герой»), через первісне сприйняття ефектів.

- **Бупренорфін (bu — бутил, pren — похідне піперидину, orfin — морфіноподібний).**— синтетичний анальгетик для лікування опіоїдної залежності.

2. **Канабіноїди** — це речовини, що містяться в рослині канабісу (***Cannabis sativa L.***) [3].

- **Гашиш** (від арабського حشيش (**ashashīsh**) — «трава») — концентрована смола конопель.

- **Анаша** (можливо, від арабського أنسة (**anasa**) — «радість, задоволення») — народна назва смоли конопель.

- **Марихуана** — висушене листя і квіти конопель. Назва, ймовірно, пов'язана з іспанськими іменами **María Juana** («Марія і Хуана»).

- **Тетрагідроканабінол (ТГК)** (від грецьких слів **тетра (tetra)** — «чотири», **δδρο (hydro)** — «вода» і **κάνναβις (kánnabis)** — «конопля» — основний психоактивний компонент марихуани.

- **Набіксимол** (від лат. *nabis* («канабіс») і *mol* («суміш»)), торгова назва «**Sativex**» (ботанічна назва *Cannabis sativa*) — лікарський засіб на основі канабісу.

- **Дронабінол (Marinol)** (лат. *dron* (структура молекули) та *abinol* (каннабінол)— синтетичний аналог ТГК.

3. Стимулятори [1], [3] можуть бути отримані з рослин (наприклад, кокаїн), синтезовані в лабораторії (наприклад, амфетаміни та метамфетаміни) або напівсинтезовані.

- **Кокаїн** (від іспанського *coca* з мови кечуа (*kuka*)— психоактивний алкалоїд, що міститься в листі коки.

- **Крек** (англ. звуконаслідування *crack* «тріск»)— форма кокаїну для куріння.

- **Амфетаміни** (скороченням та комбінацією назв хімічних груп: **аміно-фетил-амін**) синтетичні стимулятори, що збільшують рівень дофаміну.

- **Метамфетаміни** (мета – метильна група та **амфетамін**)— похідні амфетаміну, включаючи таблетовану та кристалічну форми.

- **Синтетичні катиніони** (наприклад, мефедрон, MDPV, меткатінон) — це похідні природного катинону, алкалоїду з рослини кат (*Catha edulis*), що має стимулювальні властивості. Назва меткатінон утворена від грецького *μεθυλ* (*méthyl*) — «метил» і латинської основи *catinone*, вказуючи на спорідненість із природним катиноном.

4. Емпатогени [3] (від грецьких *empathés* — «співчутливий» та *γεννάω* — «породжувати») - речовини, що викликають відчуття емпатії та соціальної прив'язаності.

- **MDMA (екстазі)** — метилендіоксиметамфетамін. Назва MDMA походить від **3,4-Methylenedioxyamphetamine**, що вказує на хімічні компоненти. Побутова назва «екстазі» пов'язана з відчуттям ейфорії та піднесеного настрою, яке часто супроводжує його вживання.

- **MDA** — метилендіоксиамфетамін. Назва MDA походить від англійської аббревіатури **3,4-Methylenedioxyamphetamine**, не має додаткової метильної групи на атомі азоту (N-метил) порівняно з MDMA.

- **Мефедрон** — синтетичний стимулятор з ефектами емпатогенів. Назва **mephedrone** утворена на основі його хімічної структури.

- **Етилон (ethylone)** — синтетична речовина, схожа за структурою на MDMA. Назва вказує на наявність **етильного** радикалу в молекулі, що відрізняє його від MDMA з метильним радикалом.

5. Психоделіки (галюциногени) викликають зміну свідомості, перцептивні та емоційні зміни [3].

- **ЛСД** (аббревіатура від німецької *Lysergsäurediethylamid* (лізергінова кислота діетиламід) — напівсинтетичний галюциноген.

- **Псилоцибін** — активний компонент «чарівних грибів». Назва походить від грецьких слів *psilos* — «гладкий» і *kybe* — «головка».

6. **Дисоціативи** (від лат. dissociare – роз'єднувати) викликають спотворення сенсорного сприйняття та відчуття віддаленості від тіла [3].

- **Кетамін** — медичний анестетик. Назва поєднує **ketone** та **amine**, що вказує на наявність цих хімічних груп у його структурі.

- **PCP (phencyclidine)** — синтетична психоактивна речовина. У назві **phen** вказує на фенільну групу, **cycl** на циклогексанове кільце.

- **DXM (декстрометорфан)** — міститься у відхаркувальних препаратах, але у великих дозах діє як дисоціатив. Назва походить від латинського **dexter** (правий) і **morphinan** (морфіноподібний алкалоїд).

7. **Депресанти** (від лат. deprimere – пригнічувати) – пригнічують активність центральної нервової системи [3].

- **Алкоголь** — етанол, один з найпоширеніших депресантів. Назва походить від арабського **الكحل (al-kuhl)** — «тонкий порошок».

- **Бензодіазепіни** — транквілізатори (діазепам, лоразепам). Назва походить від поєднання бензолу та діазепіну (**benzodiazepine**).

Висновок. Назви груп наркотичних препаратів формуються за трьома основними принципами: речовина походження, характер дії та хімічна будова. Вони можуть бути природними ("кокаїн" від коки, "опіати" від маку, "тетрагідроканабінол" від канабісу) або синтетичними ("фентаніл", "амфетаміни"). За хімічною структурою назви вказують на будову сполуки, наприклад, "фентаніл" (бензольне кільце, "фено-"), "кетамін" (ketone + amine) або "ЛСД" (Lysergsäurediethylamid).

Етимологія назв наркотичних речовин пов'язана з різними мовами. З грецької — "морфін" (Morpheus — бог сну), "кодеїн" (kódeia — макова головка). Латинська вплинула на "канабіноїди" (cannabis — конопля). З арабської — "анаша" (anasa — радість), "алкоголь" (al-kuhl — порошок). З німецької — "героїн" (heroisch — героїчний), з англійської — "крек" (crack — звук тріску), з іспанської — приклад — "марихуана". "Кокаїн" (coca — з мови кечуа "kuka").

Аналіз 30 назв показав, що 10 (33%) є аббревіатурами (MDMA, LSD), а 20 (67%) — повноцінні слова (морфін, кокаїн). Назви груп наркотичних речовин вказують на їхній характер дії, тоді як конкретні назви можна розподілити за хімічним складом та речовиною походження. 40% назв вказують на характер дії (екстазі, емпатогени), 30% — на хімічний склад (фентаніл, метамфетамін), 30% — на речовину походження (опіати, кокаїн).

Розуміння етимології назв наркотичних речовин допомагає класифікувати їх, оцінювати походження та вплив, а також пояснює суспільне сприйняття. Велика кількість назв з різних мов свідчить про те, що їх відкривали в різних культурних і наукових контекстах. Крім наукових назв існують побутові, що відображають емоційне чи соціальне сприйняття ("героїн" замість "діацетилморфін"), підкреслюючи історичні та культурні аспекти назв наркотичних речовин.

Список використаних джерел:

1. Національна служба здоров'я України. Класифікація психоактивних речовин. URL: <https://www.phc.org.ua/news/klasifikaciya-psikhoaktivnikh-rechovin>
2. Верховна Рада України. Закон України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори". Закон від 15.02.1995 № 60/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/60/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Feng L.-Y., Battulga A., Han E., Chung H., Li J.-H. New psychoactive substances of natural origin: A brief review. *Journal of Food and Drug Analysis*. 2017;25(3):461-471. doi: [10.1016/j.jfda.2017.04.001](https://doi.org/10.1016/j.jfda.2017.04.001)..
4. Crocq MA. Historical and cultural aspects of man's relationship with addictive drugs. *Dialogues Clin Neurosci*. 2007;9(4):355-61. doi: [10.31887/DCNS.2007.9.4/macrocq](https://doi.org/10.31887/DCNS.2007.9.4/macrocq). PMID: 18286796; PMCID: PMC3202501.
5. Brook K., Bennett J., Desai S.P. The Chemical History of Morphine: An 8000-year Journey, from Resin to de-novo Synthesis. *Journal of Anesthesia History*. 2017;3(2):50–55. doi: [10.1016/j.janh.2017.02.001](https://doi.org/10.1016/j.janh.2017.02.001).

Шкробот Я. Ю.

РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ

Тернопільський національний медичний університет ім.

І.Я.Горбачевського

Науковий керівник: канд. пед. н. Коцюба Р. Б.

Медична термінологія — це одна з ключових складових медичної науки, яка забезпечує точність, однозначність та зрозумілість професійного спілкування у сфері охорони здоров'я. Вона є продуктом багатовікового розвитку медицини, науки, мови і культури. Історичний аналіз формування термінології дозволяє простежити не лише лінгвістичні процеси, а й загальні тенденції розвитку медичних знань.

Перші сліди медичних уявлень можна знайти в шумерських та єгипетських джерелах, де поряд із міфологією використовувалися спроби раціонального підходу до лікування. Вже у Стародавньому Єгипті (бл. 3000 до н. е.) існували списки трав, хвороб, симптомів, що можна вважати прообразом медичної термінології [1:12].

Розквіт систематизованої медицини відбувся у Давній Греції. Відомі лікарі, як-от Гіппократ, Арістотель, Герофіл, розробили численні поняття, що лягли в основу сучасних термінів. Зокрема, Гіппократ ввів поняття «кризис», «пневма», «епідемія», які збереглися до наших днів [1:44–47]. Латина, як мова науки у Стародавньому Римі, під впливом таких авторів, як Цельс і Гален, закріпилася як основа для створення універсальної медичної лексики.

У Середньовіччі, після занепаду античної культури, багато праць збереглися завдяки перекладам арабських науковців. Зокрема, Ібн Сіна в «Каноні лікарської науки» використовував грецько-латинські поняття у перекладах, тим самим продовживши традицію античної термінології [2:111–113].

Період Відродження знаменується відродженням анатомічних досліджень, що потребували точного найменування частин тіла. Саме тоді постає необхідність у створенні міжнародної термінології. У XVII–XIX ст. медики починають стандартизувати терміни, і результатом цього стало створення *Nomina Anatomica*, першої уніфікованої анатомічної номенклатури [3:97–101].

У XX столітті, завдяки бурхливому розвитку мікробіології, генетики, біохімії, виникає безліч нових термінів. Водночас, англійська мова починає домінувати у міжнародному науковому середовищі, що зумовлює утворення нової англомовної медичної термінології, хоч латина і далі зберігається в анатомії та рецептурі [4:19].

Міжнародна класифікація хвороб (МКХ), започаткована ВООЗ, стала ключовим документом, що впорядковує назви патологічних станів. Нині вона функціонує у 11-ій редакції (МКХ-11) і є обов'язковим стандартом для медичної статистики в усьому світі [4:24–26].

У XXI столітті відбувається стрімкий розвиток інформаційних технологій, штучного інтелекту та біоінженерії. Це породжує нові терміни, поняття, скорочення, а також виклики щодо їхньої стандартизації. У відповідь на це створюються міжнародні термінологічні бази даних (як SNOMED CT, UMLS), що використовуються для автоматизованої обробки медичної інформації [5:60–64].

Отже, сучасна медична термінологія є результатом багатовікової еволюції, в якій тісно переплелися досягнення медицини, філософії, лінгвістики та інформаційних технологій. Її розвиток є свідченням безперервного руху науки вперед і прагнення людства до точного знання і спілкування у сфері здоров'я.

Список використаних джерел

1. Білодід І. К., Іщенко Л. М. Історія медицини: Навч. посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2018. 240 с.
2. Грицай Н. В. Розвиток медичної термінології в контексті історико-культурного процесу. // Вісник Харківського національного університету. Серія: Історія. 2020. №58. С. 110–115.
3. Гуменюк Т. С. Медична термінологія у XXI столітті: виклики і перспективи. Український медичний часопис. 2021. – №4(144). – С. 60–65.
4. Литвиненко Н. А. Медична термінологія: сучасні підходи до стандартизації. Львів: Вид-во ЛНМУ, 2017. 156 с.
5. World Health Organization. International Classification of Diseases (ICD-10, ICD-11). Geneva: WHO, 2016. 234 с.

Щербакова С. О.

ЛАТИНСЬКА МОВА У СВІТІ ПАРФУМЕРІЇ

Харківський національний медичний університет

Науковий керівник: канд. філол. н., доц. Литовська О. В.

Аромати відіграють досить важливу роль у нашому житті. З найдавніших часів люди використовували парфумерні композиції для приховування запахів власного тіла та створення приємної атмосфери. Джерелом для створення парфумів були рослини, секретини тварин, смоли та спеції. Згодом до них почали додавати синтетичні компоненти.

Сьогодні парфумерія постає важливим компонентом глобальної індустрії. В цьому лані надзвичайно важливими є назви ароматів, які не лише допомагають викликати певні емоції, але й просувати продукти на ринку.

Наша робота присвячена представленості латинської мови у парфумерній термінології.

Саме слово «парфум» походить від латинського кореня *per-* (через) та *fumare* (курити, дим). А «аромат» - лат. *aroma* (солодкий запах) з грецьк. «*aromatos*» (приправа, солодка трава).

У парфумерії латинська мова використовується у назвах брендів та композицій, а також задля позначення інгредієнтів.

Брендами, що обрали латинські назви для своїх парфумів є: *Unum*, *Rabanne*, *Calvin Klein*, *Orto Parisi*, *Scents of wood*, *Marc-Antone Barrois* та ін.

Латина може бути представлена відомими виразами: бренд «*Ex nihilo*» (лат. – з нічого), «*Memento Mori*» (пам'ятай про смерть) на парфумах *Black Phantom by Kilian*.

Бренд з латинською назвою «*Unum*» (лат. «єдине») відомий своїми ароматами «*Rosa Nigra*» (чорна роза) та «*Opus 1144*» (труд, витвір).

Італійський бренд «*Profumum Roma*» латинізує італійське слово «*profumo*» – «парфум». Серед ароматів бренду такі назви: «*Ambra aurea*» (лат. *aureus* – золотий), «*Olibanum*» (лат. ладан), «*Fumidus*» (лат. димний).

Часто назва є латинським словом чи словосполученням, поширеним є поєднання латинського слова з сучасними мовами. Латину можна помітити в назвах таких парфумів: *Invictus Aqua* («непереможний», «вода») *Rabanne*; «*Euphoria*» (латинізоване з грецьк. *eu* «добре», та *phoreo* – «нести», стан піднесення, радості) *Calvin Klein*; «*Viride*» від *Orto Parisi* перекладається лат. «Зелений», а назва парфумів «*Megamare*» від того ж бренду складається з грецьк. «*mega*» (великий) та лат. «*mare*»(море), що разом означає «велике море»; «*Sol*» від *Scents of Wood* з лат. «Сонце»; «*Opium*» (лат. «опій») *YSL*.

Поширеними є латинізовані грецькі слова: раніше згаданий парфум «*Euphoria*» від *Calvin Klein*; «*Centaurus*» від *Creed* (лат. *Centaurus*, грецьк. *Kentauros* – істота в грецькій міфології, яка має голову, тулуб та руки

людини, що з'єднані з тілом коня); «Eros» (лат. для Ерот – грецьк. бог кохання) від Versace.

Латинські слова, що містяться в назві, можуть називати компонент парфумерної композиції: «Tilia» (лат. липа) від Marc-Antone Barrois, «Rosa Nigra» від Unum. Narcissus (лат. Нарцис) Poeticus від Chloe.

Латина у назвах компонентів представлена ботанічними назвами рослинних компонентів: *Rosa damascena* (дамаська троянда), яка має асоціацію з багатим квітковим ароматом; *Lavandula angustifolia* (лаванда вузьколиста) відома трав'янистим та заспокійливим ароматом, а *Vetiveria zizanoides* (ветивер) додає композиціям глибокі деревні ноти; *Citrus aurantium* (гіркий апельсин) надає цитрусовий аромат.

Один з найдавніших тваринних компонентів – *Moschus Moschiferus* (мускус) - це виділення всередині внутрішнього мішечка на животі у кабарги. Сьогодні в основному отримують з рослин, оскільки оленячий мускус заборонено отримувати та продавати. Із сперми кашалотів одержують *Ambergris* (амбру) .

Також слід зазначити смоли: *Olibanum* (лат. ладан) – має димний аромат; Бензойне дерево (лат. *Styrax benzoin*) – має теплий, ванільно-медовий аромат. Важливими інгредієнтами постають спеції: Ваніль (лат. *Vanilla*); кориця (лат. *Cinnamum, Cinnamomum*); імбир (від лат. *Zingiberi*); лакриця (лат. *Glycyrrhiza glabra*), шафран (лат. *Crocus Sativus Linneaus*).

Ці латинські назви дозволяють не лише точно ідентифікувати компоненти, а й зберігати культурну спадщину ароматичних традицій різних народів. Це допомагає парфумерам з різних країн зрозуміти склад певних ароматів, що також може бути досить важливим для аромакологів – фахівців, що досліджують вплив запахів на емоції та психіку людей.

Висновок. Нами було розглянуто компоненти та парфуми, які використовують у своїх назвах не лише латинські, а й латинізовані грецькі слова. Отже, незважаючи на глобальне використання маркетингових назв у сучасному світі парфумерії, латинська мова залишається основою класифікації парфумерних компонентів, оскільки забезпечує наукову точність і спадковість знань, що є важливими як для парфумерів, так і для дослідників ароматичних речовин. Водночас латинські назви брендів та парфумерних композицій є поширеними серед світових виробників ароматів. Вони допомагають створити унікальний образ, виділитися та запам'ятатися.

Список використаних джерел:

1. Etymonline. Online Etymology Dictionary: Web-site. URL: <https://www.etymonline.com/>
2. Perfumes and Their Components. *Fragrantica*: Web-site. URL: <https://www.fragrantica.com/>
3. Profumum Roma. : Web-site. URL: <https://www.profumum.com/en/home-english/>

4. Showcasing Perfumes For Different Occasions In Display Showcases. Degree Furniture: Web-site. URL: <https://www.degreefurniture.com/la/a-news-showcasing-perfumes-for-different-occasions-in-display-showcases>

5. The Aromatic Sources & Fragrant Compounds Used In Perfumery. Alpha Aromatics: Web-site. URL: <https://www.alphaaromatics.com/blog/aromatic-sources-fragrant-compounds-in-perfumery/>

6. Unum. Filippo Sorcinelli: Web-site. URL: <https://filipposorcinelli.com/en/pages/unum?srsltid=AfmBOoqEtTaTogmIkCM Mv8J -ZxKF a -q 9cygYil0th5GrQsxojQ1W9>

ЗМІСТ

ПРОГРАМА КОНФЕРЕНЦІЇ.....	2
БЕГУНОВА М.С.,_ФРОЛОВА А.О._ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НАЗВ АЛКАЛОЇДІВ	10
БОНДАРУК Д. В._АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ЕНДОКРИНОЛОГІЇ	11
ВАВРЕНЮК В. І._ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ	13
ВЛАСЮК А. І._РІЗНИЦЯ ЗНАЧЕНЬ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТА «-LYSIS».....	15
HLADUSH M. A.,_HALYCHA M. S._OBJECT OF WORSHIP OR SOME PECULIARITIES OF SKULL STRUCTURE.....	16
ГОЛИШЕВА К. Г._СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА АД'ЕКТИВІВ ЛАТИНСЬКИХ АНАТОМІЧНИХ_ТЕРМІНІВ ІЗ ГРЕЦЬКИМ КОМПОНЕНТОМ_(НА МАТЕРІАЛІ СКЛАДНИХ ПРИКМЕТНИКІВ, ЩО КОНКРЕТИЗУЮТЬ АНАТОМІЧНІ СТРУКТУРИ_ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ І ШИЙНОЇ ДІЛЯНОК)	19
ГОРОБЕЦЬ В. І._ЛАТИНСЬКИЙ КОМПОНЕНТ У ГЕРБАХ І ГАСЛАХ_УКРАЇНСЬКИХ ЗВО.....	21
ГОРУЛЬКО Я. О._АНАЛІЗ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ ІЗ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТОМ_-ТОМІА.....	23
ГОСТЄВА Д. В._ЕТИМОЛОГІЯ ГІМНАСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ	25
ДУГАР Д. О._ЕТИМОЛОГІЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ,_ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ У ГЕНЕТИЦІ.....	28
ЄГОРОВА А. Д._ЗУБ ЯК ЧАСТИНА ТІЛА ТА СИМВОЛ: АНАЛІЗ ЛАТИНСЬКИХ ТЕРМІНІВ ТА ЇХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯ	30
ЖИДЕНКО Б.В.,_ГОЦ К.А._ЗООМОРФНІ ТА АНТРОПОМОРФНІ МЕТАФОРИ В НАЗВАХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН	32
ІОНАШКУ Е. Р._РУМУНСЬКА МОВА ЯК НАЩАДОК ЛАТИНИ: ЕВОЛЮЦІЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЛЕКСИКИ	34
КОРНЄВ І. В._МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В КАРДІОЛОГІЇ.....	36
КРАСНІКОВА А. М._ЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЗЛОЯКІСНИХ ТА ДОБРОЯКІСНИХ НОВОУТВОРЕНЬ: М'ЯЗОВА ТА КІСТКОВА ТКАНИНИ.....	38
КУЛІКОВ Д. Р._ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРЕФІКСІВ А- (AN-) ТА DE- (DES)	41

ЛЕЩЕНКО Д. С. ЛАТИНСЬКА МОВА ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ У МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ МЕДИЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	43
МЕТЕЖ Є.О., ШЕВЧЕНО В.О. РОЛЬ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В ПОВСЯКДЕННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ	47
МЕТЬОЛКІНА С. С. ВИКОРИСТАННЯ ЛАТИНСЬКИХ ВИРАЗІВ У СУЧАСНІЙ ПОПУЛЯРНІЙ МУЗИЦІ	48
МОЛОДЕЦЬКА Д.Г. ЕНТОМОЛОГІЧНІ ТА ФЛОРИСТИЧНІ ПАТЕРНИ У ДІАГНОСТИЦІ НЕЙРО- ТА ВРОДЖЕНИХ РОЗЛАДІВ.....	50
НЕФЕДОВА А. Р. СВОЄРІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ТРИВІАЛЬНИХ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ	54
НОСЕНКО Т.О. УЖИВАННЯ ЛАТИНСЬКО-ГРЕЦЬКИХ ДУБЛЕТІВ ІМЕННИКІВ ЧОЛОВІЧОГО РОДУ ДРУГОЇ ВІДМІНИ	56
ОБРАЗЦОВ А. І. ЛАТИНА У ВИНОГРАДАРСТВІ ТА ВИНОРОБСТВІ..	58
ПОПОВА Д. О. ТЕРМІНОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В ЕНДОКРИНОЛОГІЇ	60
РАДЛОВСЬКА Ю. В. VERITATES AETERNAE.....	62
РЗАЄВА Н. А. ЕПОНІМІЧНІ ТЕРМІНИ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТРУКТУР ОКА	64
РУДЕНКО Ж-М. Г. ЛЯШКО А. В. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ БОТАНІЧНИХ ТА НАРОДНИХ НАЗВ РОСЛИН.....	67
САНЬКОВА А. В. МЕТАЛИ В МЕДИЦИНІ: ВІД МОРФОЛОГІЧНИХ НАЗВ ДО БІОМЕДИЧНИХ ЗАСТОСУВАНЬ	69
SIZONENKO M.M. THE ROLE OF LATIN IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE: EQUIPMENT AND WEAPONRY	74
СОБОЛЬ А.О., ЛЕВІЧЕВА А.В., БУЯКОВА А.Ю. ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ОТРУЙНИХ РОСЛИН	76
СТРУГАНЬ Т. О. МОВНА ВЗАЄМОДІЯ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	80
СТЬОПКІНА К. С. МЕДИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	82
СУРГАЙ А. М. ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В АКУШЕРСТВІ ТА ГІНЕКОЛОГІЇ: ПОХОДЖЕННЯ, АДАПТАЦІЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	84
УШКАНЕНКО М. Ф. ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У БАГАТОМОВНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ..	86

ЧОПОРОВА Є. Є. МОВНА СПАДЩИНА РИМУ: ВПЛИВ ЛАТИНИ НА ІТАЛІЙСЬКУ МОВУ.....	88
ШЕЙНІНА Д. М., ЮСІФОВ М.Р. КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ПОХОДЖЕННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН	90
ШКРОБОТ Я. Ю. РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ	94
ЩЕРБАКОВА С. О. ЛАТИНСЬКА МОВА У СВІТІ ПАРФУМЕРІЇ.....	96

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

*Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції*

*«Ars studendi terminologiae medicinali: лінгвокультурологічний та
лінгводидактичний аспекти вивчення латинської мови та медичної
термінології»*

Збірник матеріалів VI Всеукраїнської студентської науково-практичної
онлайн-конференції
23 квітня 2025 р.

Друкується в авторській редакції

Редакційна колегія:
Литовська О. В.
Колісник М. І.

Комп'ютерна верстка: Колісник М. І.

Підписано до друку . Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Умов. друк. арк.

ХНМУ, 61022, м. Харків, пр. Науки, 4
Редакційно-видавничий відділ ХНМУ